

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2012 - 2013

Pedofielen in de media

Een kwalitatief onderzoek naar de perceptie en berichtgeving
van Vlaamse journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit

Promotor: Prof. F. HUTSEBAUT
Begeleider: E. SCHROYEN

Verhandeling, ingediend door KAREN VAN LOKEREN,
bij het eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2012 - 2013

Pedofielen in de media

Een kwalitatief onderzoek naar de perceptie en berichtgeving
van Vlaamse journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit

Promotor: Prof. F. HUTSEBAUT
Begeleider: E. SCHROYEN

Verhandeling, ingediend door KAREN VAN LOKEREN,
bij het eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

Samenvatting

Het woord pedofilie wordt door de meeste mensen waarschijnlijk meteen geassocieerd met seks met kinderen en vaak wordt het in één adem uitgesproken met misbruik. Het begrip an sich verwijst echter oorspronkelijk naar liefde voor kinderen. Zelfs in wetenschappelijke kringen wordt zelden een consensus bereikt en wordt gegoocheld met allerhande definities, gradaties en begripsomschrijvingen. Na lezing van de literatuur werd in eerste instantie dan ook getracht op basis van de bestaande (kritieken op) definities een eenduidige en genuanceerde definiëring op te stellen. In tweede instantie kwam naar voor dat de media kunnen beschouwd worden als spilfiguur in het maatschappelijke debat over pedofilie. Dit laatste werd de centrale onderzoekskwestie van deze meesterproef waarvoor aan de hand van de perceptie van journalisten de mediaberichtgeving over pedofilie (en pedoseksualiteit) in kaart gebracht werd. Onderzoekers stellen met vrij grote eensgezindheid dat deze berichtgeving negatief en ongenueanceerd is door pedofielen gelijk te stellen met kinderverkrachters en –moordenaars.

Uit het literatuuronderzoek kwam één hoofdonderzoeksvraag voort: “Wat is de perceptie van Vlaamse journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit?” Deze werd opgesplitst in drie deelvragen: (1) “In welke mate zijn journalisten zich bewust van de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen?”; (2) “Waar halen journalisten hun perceptie/kennis over pedofilie en pedoseksualiteit vandaan?”; en (3) “Hoe zetten journalisten hun perceptie om in verslaggeving over pedofilie en pedoseksualiteit?”

Om deze vragen te beantwoorden, werden vanuit een kwalitatieve onderzoeksopzet vijftien journalisten geïnterviewd over hun perceptie met betrekking tot pedofilie en pedoseksualiteit. Bijkomend werden 50 krantenartikels en 24 minuten beeldmateriaal van de hand van deze respondenten geanalyseerd om aan het potentiële probleem van sociaalwenselijke antwoorden tegemoet te komen.

Uit de resultaten blijkt onder andere dat de ondervraagde gerechtsjournalisten zich vrij goed bewust zijn van de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen (1), maar dat dit amper in hun verslaggeving tot uiting komt met als gevolg dat er overwegend negatief geschreven wordt over pedofilie in de nieuwsmedia (3). Nuance in de berichtgeving wordt wel in grotere mate aangebracht en dan vooral door journalisten van kwaliteitsmedia. Persoonlijke contacten hadden het meeste invloed op de perceptie van de gerechtsjournalisten, terwijl externe bronnen hun kennis voedde (2). De andere journalisten haalden hun kennis over pedofilie vooral uit de media.

I Dankwoord

De masterproef, die u hier te zien krijgt, mag het resultaat genoemd worden van zes maanden bloed, zweet en tranen gecombineerd met een interessante en zeer verrijkende ontdekkingsstocht in de diep vertakte gangen van het onderzoek naar pedofilie en pedoseksualiteit. Verder was het ook een eerste kennismaking met het echte kwalitatieve werk. Dit alles zou echter nooit tot stand kunnen komen zijn zonder de hulp en steun van velen, die ik hiervoor bij deze graag zou bedanken.

Vooreerst wil ik mijn promotor, professor Hutsebaut, bedanken. Hij heeft het mij immers mogelijk gemaakt deze thesis met zelfgekozen onderwerp te schrijven door in mijn verzoek om mijn promotor te worden toe te stemmen. Daarnaast gaat speciale dank uit naar mijn begeleider, mevrouw Schroyen, zonder wiens hulp, tips en feedback het mij nooit gelukt was dit eindresultaat af te leveren. Dergelijke begeleiders maken ze naar mijn mening niet meer.

De personen aan wie zeker niet voorbijgegaan mag worden, zijn mijn ouders. Zij hebben het mij namelijk mogelijk gemaakt te studeren en ik kan altijd bij hen terecht voor alle steun die ik nodig heb en had. Verder dienen mijn vriendin Katrijn en nicht Sara ook speciaal bedankt te worden. Zonder hun luisterend oor, sterke schouder als ik het moeilijk had en moedgevende oppepwoordjes had ik het nooit gehaald.

Daarnaast apprecieer ik ook mijn vriendinnen Femke, Mieke en Johanna bijzonder. Zij stonden altijd klaar voor een gesprek onder ‘thesisprofessionals’, dat soms al eens uitdraaide op frustratie-uitwisseling, maar dikwijls ook heel geruststellend werkte.

Tot slot gaat grote dank uit naar de vijftien journalisten, die ik heb kunnen interviewen en van wie ik ook enkele nieuwsberichten heb mogen analyseren. Zonder hen zouden er geen data en zou er bijgevolg ook geen masterproef zijn.

II Inhoud

Samenvatting.....	4
I Dankwoord	5
II Inhoud.....	6
III Lijst van afkortingen.....	8
IV Lijst van bijlagen	9
Inleiding.....	10
HOOFDSTUK 1: De wetenschappelijke benadering van het fenomeen ‘pedofilie’	13
1.1 Klinisch-psychologische conceptualisering van pedofilie	13
1.1.1 Kritieken op de DSM-IV: Verscheidenheid in categorisering.....	13
1.1.2 Kritieken op de DSM-IV: Lacunes en controverse.....	15
1.2 Pedofilie versus kindermisbruik.....	17
1.2.1 Verschillen op neurocognitief vlak	18
1.2.2 Verschillen op vlak van gedrag.....	19
1.2.3 Verschillen op vlak van persoonlijkheid.....	19
1.2.4 Een theoretische benadering van pedofilie	20
1.3 Tussentijds besluit: Naar een eenduidige definiëring van pedofilie.....	22
HOOFDSTUK 2: Beeldvorming omtrent pedofilie.....	26
2.1 Perceptievorming van pedofilie.....	26
2.1.1 Oorzaken van de perceptie over pedofilie.....	26
2.1.2 Oorzaken van de perceptie van journalisten over pedofilie	27
2.2 Pedofielen in de media	29
2.2.1 Profiel van de pedofiel	29
2.2.2 Enkele oorzaken van de stereotypes	30
2.2.3 Enkele gevolgen van de stereotypes en de media-aandacht	31
2.3 Tussentijds besluit: De relatie tussen pedofilie en beeldvorming	33
HOOFDSTUK 3: Probleemstelling	35
HOOFDSTUK 4: Onderzoeksmethodologie	37
4.1 Interviews	37
4.1.1 Selectie van respondenten.....	37
4.1.2 Dataverzameling	40

4.2 Nieuwsberichtgeving	42
4.2.1 Selectie van nieuwsitems	42
4.2.2 Dataverzameling	43
HOOFDSTUK 5: Onderzoeksresultaten.....	44
5.1 De algemene perceptie van journalisten betreffende de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen.....	44
5.1.1 De afbakening tussen pedofilie en pedoseksualiteit	44
5.1.2 Het profiel van de pedofiel.....	47
5.1.3 De daden en/of gedachten van een pedofiel.....	50
5.1.4 Het maatschappijbeeld van pedofilie	51
5.1.5 Registratie van pedofielen.....	55
5.2 De bronnen van journalistieke kennis betreffende pedofilie en pedoseksualiteit	56
5.2.1 Eigen kennis versus kennis van andere mensen.....	56
5.2.2 Contact met pedofielen	57
5.2.3 Pedofilie in de kindertijd.....	59
5.2.4 Reactie op een ‘normale gebeurtenis’	61
5.3 De omgezette perceptie van de journalisten in verslaggeving over pedofilie en pedoseksualiteit	62
5.3.1 Analyse van de verslaggeving in het algemeen	62
5.3.1.1 Verslaggeving over pedofilie	62
5.3.1.2 Dutroux als kantelmoment	64
5.3.2 Specifieke analyse van de journalisten en hun verslaggeving	67
5.3.2.1 Voorstelling pedofilie gelinkt aan de wijze van verslaggeving erover	67
5.3.2.2 Bronnen van kennis.....	71
HOOFDSTUK 6: Discussie.....	72
6.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen	72
6.2 Beperkingen en kwaliteiten van het gevoerde onderzoek, suggesties naar toekomstig onderzoek	78
Algemeen besluit	83
Bibliografie	86
Bijlagen	91

III Lijst van afkortingen

DM De Morgen

DS De Standaard

HLN Het Laatste Nieuws

NB Het Nieuwsblad

VRT Vlaamse Radio- en Televisieomroep

IV Lijst van bijlagen

Bijlage 1	Conceptueel kader
Bijlage 2	Steekproefmatrix
Bijlage 3	Gestandaardiseerde interviewleidraad met wetenschappelijke ondersteuning
Bijlage 4	Codeboom interviews
Bijlage 5	Codeboom artikels/nieuwsitems

Inleiding

De laatste jaren hebben de Vlaamse media hun pijlen zeer sterk gericht op pedofilie en pedoseksualiteit, hoewel dit het thema daarom niet méér bespreekbaar heeft gemaakt (Humblet, 2007, p. 55). Integendeel, het woord pedofilie wordt door de meeste mensen waarschijnlijk meteen geassocieerd met seks met kinderen en vaak wordt het in één adem uitgesproken met misbruik, terwijl het woord an sich oorspronkelijk verwijst naar liefde voor kinderen (Humblet, 2007, p. 37). De grootste oorzaak van deze discrepantie was de Zaak Dutroux die tevens een algemene publieke angst en aversie voor pedofielen en pedoseksuelen getriggerd heeft en op die manier de maatschappelijke veroordeling en stroom van veroordelen ten opzichte van pedofielen en pedoseksuelen gestaag heeft doen toenemen. Bijgevolg spreekt men nu van ‘de’ pedofielen en ‘de’ pedoseksuelen, als men deze laatste categorie al als dusdanig benoemt en afbakent (Humblet, 2007, p. 64).

De aandacht met betrekking tot seksuele delinquentie is ook in België sterk gegroeid (Tubex, 2002, p. 105). Naast enkele gekende choquerende gebeurtenissen, zoals de boven genoemde zaak Dutroux en later de onaanvaardbare praktijken binnen de kerk, liggen echter ook maatschappelijke veranderingen, die al vóór de jaren '90 hun intrede deden in onze samenleving, hier aan de oorzaak van.

Terwijl 1960 en 1970 de decennia van liberalisering van de seksualiteit waren, vond in de daaropvolgende jaren een omgekeerde tendens plaats ten aanzien van seksueel misbruik (Tubex, 2002, p. 106). In de jaren '70 kwamen er bewegingen opzetten die de pedofiel steun betuigden en waar hij terecht kon voor hulp, wat het fenomeen van pedofilie uit de doofpot haalde. Een decennium later ontstond hier echter grote controverse rond na een rechtszaak tegen één van deze verenigingen, CRIES. Deze stond terecht voor het zich inlaten met kinderporno en prostitutie. Ongeveer gelijktijdig hiermee zorgden ook de feministen ervoor dat pedofilie en nu ook kindermisbruik in opspraak kwamen (Tubex, 2002, p. 107). Als gevolg hiervan ontstonden er tijdens de jaren '80 eveneens bewegingen die opkwamen voor de rechten van het kind en die het thema op hun beurt hogerop, bij de beleidsvorming brachten. Uiteraard speelden de media hier ook een zeer grote rol in.

Op strafrechtelijk vlak waren vooral de jaren '90 van belang, aangezien de leeftijdsgrens voor seksueel contact op zestien jaar werd gelegd en naast het verspreiden ook het louter bezitten van kinderporno strafbaar werd gesteld (Tubex, 2002, p. 111). Bovendien zou de verjaringstermijn

van een seksueel delict op een minderjarige pas ingaan vanaf het moment deze de leeftijd van achttien bereikt had. Ook de straffen op kindermisbruik en verkrachting in het algemeen werden verzwaard.

Deze maatschappelijke kentering bleef ook voor het beleid en de wetgever niet onopgemerkt. Tubex vraagt zich hierbij wel af of ons justitieel systeem zicht niet te sterk heeft laten leiden door de extreme feiten die Dutroux op zijn geweten heeft. Het zwaartepunt is immers vooral hierdoor op gevangenisstraffen komen te liggen, terwijl de behandeling van seksuele delinquenten naar de achtergrond is verschoven. Dit ondanks het feit dat lichtere vormen van seksueel misbruik in de praktijk veel meer voorkomen (Tubex, 2002, p. 114).

In het kader van dit onderzoek is deze historiek en vooral de laatste bedenking van belang. Hoewel pedofielen in veel gevallen niet overgaan tot het fysiek aanranden van kinderen, wordt hier in het maatschappelijke debat, geleid door de media, aan voorbijgegaan. De focus ligt daarentegen op processen van zware zedendelinquenten verdacht van kinderverkrachting, op kinderontvoerders en –moordenaars. Deze worden allen bestempeld als pedofielen en op die manier gaat bijna elke gekende pedofiel (en pedoseksueel) door het leven als ‘een Dutroux’.

Hoewel wetenschappers hier doorgaans een meer genuanceerde kijk op hebben, heerst er ook in deze kringen aanzienlijke controverse. Zo slagen ze er niet in tot eenduidige definiëringen, categorisering en begripsomschrijvingen te komen, wat samen met bovengenoemde gebeurtenissen en feiten ook gedeeltelijk het gebrek aan nuancering in de media en bijgevolg in de publieke opinie zou kunnen verklaren. Deze bevindingen worden respectievelijk in het eerste en tweede hoofdstuk verder uitgewerkt.

In het derde hoofdstuk worden de belangrijkste bedenkingen gesynthetiseerd in een probleemstelling waaraan de hoofdonderzoeksvraag van dit onderzoek wordt gekoppeld, met name: “Wat is de perceptie van Vlaamse journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit?”. Deze vraag, samen met drie deelonderzoeksvragen, zal de leidraad vormen doorheen de rest van deze masterproef.

De methodologie die gehanteerd werd om de vragen te kunnen beantwoorden, wordt toegelicht in het vierde hoofdstuk. Zo zal met behulp van diepte-interviews de perceptie van de journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit nagegaan worden en zullen kwalitatieve

inhoudsanalyses van krantenartikels en journaalitems deze eerste gegevens aanvullen en aftoetsen.

De resultaten van deze analyses zullen weergegeven worden in het vijfde hoofdstuk. Deze resultaten worden gestructureerd op basis van de onderzoeksvragen teneinde het doel van dit onderzoek niet uit het oog te verliezen.

Of de gevonden literatuur en bijgevolg de gemaakte veronderstellingen met betrekking tot de perceptie van journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit al dan niet bevestigd worden, moet blijken uit hoofdstuk 6. Hierin volgt immers de discussie over de gevonden resultaten, gepaard gaande met de beperkingen van dit onderzoek en aanbevelingen naar toekomstige studies.

In het laatste hoofdstuk wordt een algemeen besluit geformuleerd, waarin het antwoord op de gestelde vragen nog eens kort wordt samengevat en gekoppeld hieraan enkele suggesties naar het beleid toe.

HOOFDSTUK 1: De wetenschappelijke benadering van het fenomeen ‘pedofilie’

In elk onderzoek is het belangrijk de gebruikte begrippen op voorhand te conceptualiseren, maar in deze meesterproef is dit noodzakelijk. In wat volgt, zal immers duidelijk worden dat er voor de beschrijving van een gelijkaardige groep personen een uitgebreide waaier aan begrippen en gradaties voorhanden is. Daarnaast heerst er ook discussie over de inhoudelijke definiëring van pedofilie. Een mogelijk gevolg hiervan is dat pedofilie en misbruik in één adem worden genoemd. Om aan de heersende controverse het hoofd te bieden, zal op het einde van dit hoofdstuk op basis van de (kritieken op) bestaande definities een eigen definiëring van pedofilie en pedoseksualiteit geformuleerd worden die als referentiekader gehanteerd wordt in het onderzoek.

1.1 Klinisch-psychologische conceptualisering van pedofilie

De huidige diagnostische en statistische handleiding voor mentale stoornissen, de DSM-IV-TR (2000) definieert pedofilie als:

“(a) de minstens zes maanden durende en terugkerende, intense seksuele fantasieën, seksuele behoeften of gedragingen, waaronder seksuele activiteit met (een) prepuber(a)al(e) kind(eren) (13 jaar of jonger). (b) De persoon voldoet aan deze seksuele behoeften, of ze veroorzaken beschadigende stress of interpersoonlijke moeilijkheden. (c) De persoon is minstens 16 jaar en minimum 5 jaar ouder dan het kind of de kinderen in het eerste criterium.” (American Psychiatric Association, 2000, p. 572)

Deze definitie dient als basisuitgangspunt voor de verdere conceptualisering in dit hoofdstuk, niet omwille van de unanieme aanvaarding maar omdat de kritieken hierop zicht geven op de diversiteit van pedofilie en pedoseksualiteit.

1.1.1 Kritieken op de DSM-IV: Verscheidenheid in categorisering

Blanchard, Lykins, Wherrett, Kuban, Cantor, Blak, Dickery en Klassen (2009) maken vooreerst een onderscheid tussen pedofielen en hebefielen. Zoals aangehaald, hebben pedofielen seksuele verlangens voor kinderen die nog niet hun puberteit zitten. Deze kinderen zijn met andere

woorden jonger dan elf jaar. Hebefielen ontwikkelen deze verlangens voor kinderen die de puberteit al wel bereikten en met andere woorden variëren in leeftijd tussen elf en veertien jaar. Blanchard en collega's bepaalden ook een derde categorie in hun onderzoek, namelijk de pedohebefielen, die gevoelens hebben voor beide leeftijdscategorieën. Dit doet hen besluiten dat hebefilie, naast pedofilie of erin geïntegreerd, in de DSM-IV-TR zou moeten opgenomen worden voor een meer correcte definitie (Blanchard, et al., 2009, pp. 347-348). Door sommige auteurs wordt ook het onderscheid tussen pedofilie en efebofilie / parthenofilie gemaakt (Millon, Simonsen, Davis & Birket-Smith, 2002, p. 305; Humblet, 2007, p. 54). Efebofielen hebben een seksuele voorliefde voor adolescente jongens, terwijl parthenofielen dit hebben voor adolescente meisjes. Manenschijn (1998) haalt hierbij nog het onderscheid aan tussen nepiofielen, die seksueel georiënteerd zijn op kinderen jonger dan 12, en pedofielen, die kinderen van 12 tot 16 jaar als doel hebben.

In België en Nederland gebruiken academici vooral het onderscheid tussen pedofielen en pedoseksuelen. Voor de eerste term moet volgens Van Ree (2001) de oorspronkelijke betekenis in beschouwing genomen worden: de letterlijke vertaling van 'filie' is beminnen of de liefde voor iets. Pedofilie houdt dus in principe een liefde voor kinderen in, wat een enorme kloof met de huidige maatschappelijke perceptie (Humblet, 2007, p. 53; Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 108) en dus ook met de definitie van de DSM-IV-TR blootlegt. Humblet stelt dat de samenleving pedoseksualiteit immers als vanzelf met pedofilie associeert, hoewel het eerste vooral een seksuele relatie tussen een volwassen persoon en een kind inhoudt, terwijl een pedofiel dit seksuele naar achter schuift ten voordele van zijn gevoelens. Of zoals Humblet het verwoordt:

[...] pedofilie is het verlangen en pedoseksualiteit het in de praktijk brengen van dat verlangen. (Humblet, 2007, p. 52)

Verscheidene auteurs bevestigen dit onderscheid, wegens het verschil in machtsverhouding ten opzichte van het kind. Zo zullen pedoseksuelen meer geneigd zijn hun wil door te drijven en zich te laten gelden door zich boven het kind te stellen. Bij pedofiele relaties daarentegen komt het vaker voor dat kinderen vrijwillig ingaan op de avances van de pedofiel (Humblet, 2007, p. 52).

1.1.2 Kritieken op de DSM-IV: Lacunes en controverse

Naast de verschillende gradaties als kritiek zijn er in de definitie van de DSM-IV-TR eveneens andere lacunes en punten van onenigheid op te merken. Zo bekritisieren First en Frances (2008) het feit dat enkel seksuele gedragingen met kinderen – lees: de loutere verkrachting van een kind – voldoende kunnen zijn om een persoon te diagnosticeren als pedofiel met een mentale stoornis, wat de grens met gewone criminaliteit doet verdwijnen. Daarnaast kunnen personen enkel als pedofiel beschouwd worden als ze beschadigende stress of moeilijkheden met andere personen ondervinden ten gevolge van hun pedofilie (Blanchard, 2010, p. 306). Green (2002) illustreert dit door te stellen dat personen die seksueel aangetrokken zijn tot kinderen en dit gedragsmatig uiten zonder de kinderen ‘live’ te betrekken door bijvoorbeeld te masturberen, maar hier geen stress van ondervinden, geen pedofielen zouden zijn volgens de DSM. Dit probleem kan opgelost worden door een onderscheid te maken tussen personen met parafilie en personen met een parafiele stoornis (Blanchard, 2010, p. 307). De eerste groep bestaat dan uit pedofiele personen die seksueel gericht zijn op kinderen, maar hun seksuele behoeften niet op kinderen zelf uitwerken en ook geen stress ervaren als ze hieraan dan op een andere manier voldaan hebben (masturbatie, eventueel bij het zien van kinderpornografie). Bovenstaande beschrijving van Green voldoet aan deze categorie en dergelijke persoon zal in tegenstelling tot de DSM-IV-TR wel als pedofiel beschouwd worden, indien dit onderscheid in acht wordt genomen (Blanchard, 2010, p. 307). Nog een probleem van de DSM-IV-TR is de gebrekkige omschrijving van de kwantitatieve elementen in het eerste deel van de definitie. Zo halen O’Donohue, Regev en Hagstrom (2000) aan dat zowel het woord ‘terugkerende’ als ‘intense’ onvoldoende gespecificeerd zijn. De vraag kan immers gesteld worden hoe vaak de seksuele fantasieën, behoeften en gedragingen bij een persoon moeten voorkomen vooraleer deze als een pedofiel kan bestempeld worden, net zoals de vraag blijft bestaan hoe intens deze fantasieën, behoeften en gedragingen moeten zijn (O’Donohue et al., 2000, pp. 99-100). Blanchard (2010) uit ook kritiek op de gehanteerde periode van zes maanden die de fantasieën, behoeften en gedragingen minstens moeten behelzen vooraleer van een pedofiel gesproken kan worden. Sommige personen kunnen immers op zeer korte tijd verscheidene keren pedofiele neigingen vertonen, terwijl dit bij anderen met tussenpozen van meer dan een jaar is (Blanchard, 2010, p. 309).

Volgens Humblet (2007) zijn er uitgaande van de verscheidenheid aan definities van pedofilie en pedoseksualiteit vier grote punten van onenigheid terug te vinden in de literatuur. Deze

meningsverschillen werden reeds aangehaald bij het afbakenen van het begrip pedofiel, maar worden hier nog eens kort gebundeld. Het eerste punt waarover wetenschappers het oneens zijn is dwang. Een aantal auteurs gaat ervan uit dat er altijd een machtsrelatie plaats vindt van de volwassene naar het kind toe, waarbij de volwassene het kind dwingt tot zaken die het eigenlijk niet wil. Andere auteurs drukken dan weer op het feit dat kinderen soms ook hun toestemming geven voor de vriendschap / seksuele relatie met de volwassene (Humblet, 2007, p. 52). Ten tweede duidt Humblet (2007) op de onenigheid over de verdeling van enerzijds het gevoelsmatige en anderzijds het erotisch-seksuele in of tussen pedofielen en pedoseksuelen. Het gros van de auteurs geeft aan dat er meestal sprake is van zowel een gevoelsmatige als erotisch-seksuele component, maar de ene legt de nadruk meer op het gevoelsmatige, terwijl de andere het erotisch-seksuele laat primeren of aan beide een gelijke waarde toekent. Het derde knelpunt is het feit dat slechts een minderheid van de wetenschappelijke auteurs de groep pedofielen en pedoseksuelen opdeelt in verschillende categorieën en ze niet over dezelfde kam scheert. Bovendien is er onder deze minderheid ook nog eens onvrede over de benamingen van de categorieën en het aantal onderverdelingen ze maken (cf. 1.1.1). Ten vierde vellen enkele auteurs een moreel oordeel door het gebruik van emotioneel geladen termen, waardoor pedofielen (on)bewust een lading vooroordelen over zich heen krijgen. Termen zoals ‘daders’, ‘slachtoffers’, ‘kinderverkrachters’ zouden eigenlijk geweerd moeten worden uit het literaire debat, aangezien de wetenschappelijke wereld toch een voorbeeldfunctie vervult ten opzichte van het maatschappelijk kader. (Humblet, 2007, pp. 57-58).

Concluderend kan gesteld worden dat de definitie van de DSM-IV-TR over pedofilie noch conceptueel, noch praktijkgericht voldoet (Blanchard, 2010, p. 304). Bovendien worden deze criteria zo goed als genegeerd door zowel onderzoekers als clinici (Marschall in Blanchard, 2010, pp. 304-305), hetgeen deze definitie ook voor dit onderzoek onbruikbaar maakt. Het is daarentegen wel een goed startpunt om vanuit de kritieken te werken naar een eenduidige en werkbare definitie van de term pedofilie, die rekening houdt met de verschillende visies met betrekking tot dit thema en hieruit de meest geschikte standpunten selecteert. Daarbij moet echter ook gewaakt worden over het onderscheid tussen pedofilie en kindermisbruik wat in de volgende paragraaf aan bod komt.

1.2 Pedofilie versus kindermisbruik

Kindermishandelaars en pedofielen / pedoseksuelen worden in stijgende mate verondersteld gelijken te zijn. In dit opzicht zou pedofilie gepaard gaan met seksueel misbruik en mishandeling. Dit is een veronderstelling die zowel bij het grote publiek als bij sommige professionele hulpverleners en wetenschappers leeft (Studer & Aylwin, 2006, p. 776; Strassberg, Eastvold, Kenney & Suchy, 2012, p. 379; Humblet, 2007, p. 105). Er zijn immers personen die een kind aanrandden, maar affectieve gevoelens voor dit kind ontkennen, zoals er ook pedofielen zijn die hun fantasieën voor kinderen in de kiem (willen) smoren of die in meer of mindere mate werkelijk contact hebben met kinderen (Studer & Aylwin, 2006, p. 777). De vraag van Studer & Aylwin is dan ook of er werkelijk gradaties moeten voorzien worden in de diagnostische beoordeling door hulpverleners, aangezien dit geen gemakkelijke klus is.

Onderzoekers staan echter sceptisch tegenover de opheffing van het onderscheid tussen pedofielen en kindermishandelaars (Studer & Aylwin, 2006, p. 777). Volgens Seto (2008) in boekreviews van Kalmbach (2008) en Fast (2010) kan slechts 50 procent van de mannelijke kinderaanranders als pedofiel bestempeld worden. De motieven van de andere 50 procent zijn divers, gaande van een gebrek aan sociale vaardigheden over seksueel misbruik tijdens de kindertijd tot middelenmisbruik of gebrek aan seksuele voldoening (Kalmbach, 2008, p. 1231). De definitie die Knight en Prentky (1990) aan *child molesters* geven, maakt ook duidelijk dat deze personen gedreven zijn door andere factoren dan pedofielen, aangezien ze deze misbruikers omschrijven als personen die zich seksueel vergrijpen (seksueel en ontrend fysiek contact) aan kinderen die nog geen zestien jaar zijn (Koeck, et al., 2002, p. 38). Vele onderzoekers hanteren bijgevolg het onderscheid van onder andere Mann en Hollin (2007) die in hun onderzoek naar de motieven van seksuele delinquenten het verschil maakten tussen pedofiele en niet-pedofiele kindermishandelaars. Terwijl pedofielen zich enkel seksueel aangetrokken voelen tot kinderen, is dit bij de niet-pedofielen geenszins zo. Zij worden gedreven door de drang naar controle en trachten zich van hun negatieve gevoelens te ontdoen (Mann & Hollin, 2007, p. 3). Hun seksuele voorkeur gaat eigenlijk uit naar volwassenen (Suchy, Whittaker, Strassberg & Eastvold, 2009, p. 249). Vandaar ook dat incest vooral voorkomt bij niet-pedofielen (Kalmbach, 2008, p. 1231). Op basis hiervan wordt de praktische betekenis van dit onderscheid en bijgevolg een correcte diagnose nog eens benadrukt, aangezien beide groepen een verschillende behandeling zouden

moeten krijgen. Gezien de controverse en onduidelijkheid besluiten Studer & Aylwin (2006) dat pedofilie eerder als een continuüm moet gezien worden dan als een afgebakende categorie.

Verscheidene auteurs bevestigen dat niet alle pedofielen kinderen misbruiken en niet alle kinderverkrachters pedofielen zijn (Begley & Nordland, 2001; Seto, 2008; Fast, 2010). Hierop voortgaande poneren Strassberg, Eastvold, Kenney en Suchy (2012) dan weer dat er altijd een onderscheid zou moeten gemaakt worden tussen pedofiele en niet-pedofiele kindermishandelaars, wat reeds op drie vlakken werd bewezen namelijk op neurocognitief (1.2.1), gedragsmatig (1.2.2) en persoonlijkheidsniveau (1.2.3) (Strassberg, Eastvold, Kenney & Suchy, 2012, p. 381). Bovendien kan hier ook een theoretische onderbouwing voor gevonden worden, die zich op het einde van deze paragraaf bevindt (1.2.4).

1.2.1 Verschillen op neurocognitief vlak

Uit het onderzoek naar de neurocognitieve verschillen tussen pedofiele en non-pedofiele kindermisbruikers van Suchy en collega's (2009) blijkt dat pedofielen het moeilijker hebben met het snel verwerken van informatie in vergelijking met een controlegroep. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat ze veel moeite moeten doen om hun seksuele gevoelens voor kinderen te verbergen, wat hun reacties en capaciteiten vertraagt omdat ze telkens op hun hoede moeten zijn (Suchy, et al., 2009, p. 255). De niet-pedofiele groep daarentegen scoort zwakker op vlak van semantische kennis dan de controlegroep. Hieruit besluiten de auteurs dat de twee groepen kunnen verschillen inzake hun neurobiologische opbouw (Suchy, et al., 2009, p. 254). Beide groepen kindermisbruikers scoren in vergelijking met de controlegroep echter niet zo goed voor wat betreft 'uitvoerende functies', waaronder werkgeheugen, vlotheid, cognitieve flexibiliteit en antwoordselectiviteit (Suchy, et al., 2009, p. 255).

Op gebied van dit laatste neurocognitieve meetpunt kwamen Eastvold, Suchy en Strassberg (2011) wel tot de bevinding dat er verschillen zijn tussen pedofiele en niet-pedofiele kindermisbruikers. Zo presteerden niet-pedofiele kindermisbruikers slechter op vraag- en antwoordtests dan de pedofielen, indien er geen tijdslimiet op de proeven stond (Eastvold, Suchy & Strassberg, 2011, p. 303). Volgens Eastvold et al. strookt dit met het feit dat deze eerste groep in tegenstelling tot de tweede willekeuriger haar slachtoffers uitkiest naargelang de omstandigheden.

1.2.2 Verschillen op vlak van gedrag

O'Donohue van de Universiteit van Nevada stelt dat pedofielen vaak louter kinderpornobezitters zijn of genoeg hebben aan de aanwezigheid van een kind, zonder het noodzakelijkerwijs pijn te doen. Dit in tegenstelling tot kindermisbruikers die korte, maar harde seksuele ontmoetingen met het kind – voor wie ze overigens geen liefde kunnen opbrengen – afdwingen (Begley & Nordland, 2001, z. p.). Kinderverkrachters, die tijdens hun kinderjaren vaak zelf misbruikt zijn en dit willen beheersen door op hun beurt zelf kinderen te misbruiken, voelen zich in zeer kleine mate schuldig, aangezien ze geloven dat ze het kind op die manier seksueel onderrichten (O'Donohue & Courtois in Begley & Nordland, 2001, z. p.).

Hanson en Bussière (1998) halen in hun onderzoek nog aan dat pedofielen meer kans hebben op recidive en dus minder vatbaar zijn voor behandeling dan niet-pedofiele kindermisbruikers. Deze bevindingen worden door Seto (2008) bevestigd. Blanchard, Klassen, Dickey, Kuban en Blak (2001) vonden dan weer dat, hoewel alle proefpersonen hun eventuele aantrekking tot kinderen ontkenden, vooral personen die minimaal drie kinderen seksueel aangerand hadden vaker een erectie kregen bij het zien van foto's van kinderen dan personen die er minder misbruikt hadden. Daarenboven is er ook een negatieve correlatie tussen het aantal vrouwen waarmee iemand seksuele gemeenschap had en de diagnose van pedofilie in die zin dat personen met meer vrouwelijke sekspartners minder als pedofiel zullen gediagnosticeerd worden (Blanchard et al., 2001, p. 124). Dit alles kan betekenen dat pedofielen kinderen inderdaad benaderen vanuit liefde voor hen, in tegenstelling tot niet-pedofiele misbruikers die dit eenmaal deden op basis van een andere motivationele factor (Blanchard, 2010, p. 310).

1.2.3 Verschillen op vlak van persoonlijkheid

Naast de aangehaalde verschillen tussen pedofiele en niet-pedofiele kindermisbruikers is er ook één teruggevonden op vlak van persoonlijkheid, al blijkt dit ietwat controversiëler te zijn in de onderzochte literatuur. In vroegere jaren werd de pedofiel doorgaans omschreven als een psychopaat met een bijkomende seksuele aantrekking tot kinderen. Zo stelt Mayer (1985) dat pedofielen vaak dominante types zijn die moeite hebben zichzelf te beheersen en hun woede uit te drukken (Mayer in Millon, Simonsen, Davis & Birket-Smith, 2002, p. 308). Bovendien werd 80 procent van hen als kind zelf misbruikt. Hieruit komt dan hun oncontroleerbare woede voort

die ze verplaatsen van de daders naar de kinderen. Bovendien zijn pedofielen zeer manipulatief en zullen ze hun gedrag als normaal beschouwen in tegenstelling tot dat van de kinderen, die het zelf uitlokken (Mayer in Millon, Simonsen, Davis & Birket-Smith, 2002, p. 308). In dit opzicht werden pedofielen en psychopaten bijna als synoniemen gebruikt.

In 2007 echter gebruikten Kingston, Firestone, Moulden en Bradford het onderscheid tussen pedofiele en niet-pedofiele kindermisbruikers voor hun onderzoek. De auteurs kwamen tot de vaststelling dat psychopathie iets meer aanwezig was in de pedofiele dan in de niet-pedofiele delinquenten (Kingston, Firestone, Moulden & Bradford, 2007, p. 429). In andere classificatiemethoden dan die van hen werden evenwel geen significante correlaties gevonden (Kingston, et al., 2007, p. 433).

Strassberg, et al. (2012) vonden dan weer het tegenovergestelde van Kingston en collega's. Niet-pedofiele personen die zich schuldig maakten aan kindermisbruik scoorden significant hoger op de psychopathieschaal dan de pedofielen (Strassberg, et al., 2012, p. 381). Bovendien evenaarde hun mate van psychopathische kenmerken die van niet-pedofielen, die geen kinderen als crimineel object hadden. Strassberg en collega's veronderstellen dan ook dat een aparte behandeling voor de verschillende soorten kindermishandelaars voorhanden is.

Ook Seto (2008), die een model voor seksueel misbruik tegen kinderen opstelde, vond meer psychopathie terug in non-pedofiele dan in pedofiele kindermisbruikers (Strassberg, et al., 2012, p. 379).

Aangezien de twee meest recente studies ten eerste het onderscheid maakten in de kindermisbruikers en ten tweede een duidelijk significant verschil vonden tussen de pedofiele en niet-pedofiele groep, kan dit als bewijs dienen dat beiden ook op persoonlijkheidsvlak verschillen en bijgevolg niet over dezelfde kam geschoren mogen worden. Verder onderzoek hiernaar is echter noodzakelijk, maar dat is niet het doel van deze masterpaper.

1.2.4 Een theoretische benadering van pedofilie

Volgens Ward en Siegert (2002) zijn er een aantal vereisten waaraan een theorie ter verklaring van seksueel misbruik van kinderen moet voldoen. De belangrijkste elementen werden hier geselecteerd. Ten eerste is seksueel misbruik het gevolg van zowel psychologische, als van biologische, culturele en situationele factoren, hetgeen de theorie naar voor moet brengen. Daarnaast zou de theorie moeten gelden voor alle soorten misbruikers en hun verschillende

gedragingen, psychologische status en levensloop. Bovendien moet de theorie de drijfveren van de pedofiel of pedoseksueel en de interne en externe oorzaken van zijn gedrag verklaren. Hiermee samenhangend dient de theorie tot slot te verduidelijken welke negatieve ontwikkelingen al dan niet tot seksueel onaanvaardbaar gedrag leiden. (Ward & Siegert, 2002, p. 323).

Deze auteurs halen verder aan dat hun *pathway* model, dat vijf paden tot het plegen van een seksueel delict op een kind inhoudt, het best aan deze voorwaarden voldoet. Het eerste pad bevat daders die wegens afwezigheid van de intimiteit van een volwassene hun behoeften projecteren op een kind (Ward & Siegert, 2002, pp. 335-336). De oorzaak hiervan ligt in een onveilige hechting, een laag zelfbeeld en de verwachting dat volwassen relaties hen geen voldoening zullen geven met als gevolg dat ze deze zullen vermijden. Het tweede pad bestaat uit personen die een afwijkend seksueel script en relatiebeeld bezitten (Ward & Siegert, 2002, pp. 336-337). Waarschijnlijk werden ze in hun kindertijd zelf misbruikt en hebben ze deze ervaringen van onpersoonlijkheid en kwetsbaarheid tijdens het seksueel contact overgenomen en omgezet in foute drijfveren voor latere seksuele betrekkingen met volwassenen. Op die manier komen ze in een spiraal van afwijzing terecht, die ze niet of minder ondervinden in hun contact met kinderen. Personen op het derde pad kunnen hun emoties niet identificeren en reguleren en/of niet controleren, waardoor ze seks met kinderen als *coping* strategie zullen gebruiken (Ward & Siegert, 2002, pp. 337-338). Het vierde pad bevat personen die al sinds hun kindertijd en adolescentie criminele neigingen hebben ten gevolge van cognitieve distorsies, wat gepaard gaat met een gevoel van superioriteit dat ze uitspelen ten aanzien van kinderen (Ward & Siegert, 2002, pp. 338-339). Het vijfde pad bestaat uit een combinatie van deze vier paden in die zin dat deze personen deviante seksuele scripts bezitten, emotioneel gedereguleerd zijn, inadequaat hechtingsgedrag vertonen, cognitief verward zijn en bovendien vaak zelf misbruikt zijn tijdens hun kindertijd (Ward & Siegert, 2002, p. 340). De auteurs besluiten hieruit dat dit de 'echte' pedofielen zijn die de relatie tussen zichzelf als volwassene en kinderen als ideaal zien. Dit neemt echter niet weg dat ze, wegens hun andere genoemde psychologische tekorten zich ook agressief of sadistisch kunnen opstellen ten aanzien van deze kinderen (Ward & Siegert, 2002, p. 339). Of ze werkelijk tot seksueel contact overgaan, hangt af van de situatie namelijk de combinatie van de mogelijkheid om tot actie over te gaan (een slachtoffer) en de afwezigheid van een tegenwerkende kracht.

Hoewel deze theorie een goede verklaring biedt voor seksueel misbruik van kinderen, schiet hij tekort op een aantal punten voor de volledige toepassing in dit onderzoek. Zo gaat de theorie ervan uit dat er sowieso een misdrijf zal gepleegd worden (Ward & Beech, 2006, p. 60). Dit gaat voorbij aan het feit dat er ook pedofielen zijn die niet overgaan tot fysiek seksueel contact met kinderen (Humblet, 2007, p. 52), wat ons inziens ongewild bijdraagt tot een vorm van stereotypering van de pedofiel/pedoseksueel. Bovendien beschouwen de auteurs van deze theorie seksueel contact met kinderen automatisch als een delict, wat ingaat tegen de visie van enkele andere wetenschappers (bv. Humblet, 2007, p. 52). Verder is er maar één groep personen die uitsluitend gericht is op kinderen, hoewel in een vorige paragraaf duidelijk werd dat er ook in deze categorie ‘echte pedofielen’ nog onderverdelingen zijn. Dit pathwaymodel voldoet met andere woorden niet aan alle vereisten die Ward en Siegert opstelden voor een goede theorie ter verklaring van misbruik ten opzichte van kinderen. Toch wordt deze theorie in dit onderzoek opgenomen, aangezien hierin de sterktes van drie voorgaande theorieën worden gecombineerd (Ward & Siegert, 2002, p. 344) en ondanks de enkele genoemde tekorten vrij omvattend is. Bovendien is hij, zoals eerder gezegd, een bijkomende bevestiging van het feit dat pedofielen onderscheiden moeten worden van louter kindermisbruikers aangezien ze gedreven zijn door andere motieven.

1.3 Tussentijds besluit: Naar een eenduidige definiëring van pedofilie

Het eenduidig definiëren van pedofilie is geen sinecure. Binnen deze meesterproef zal een aantal handvaten aangereikt worden voor een beter begrip. Ten eerste zal, net zoals Millon, et al. (2002), de algemene term pedofilie gebruikt worden en niet het door sommige auteurs gemaakte onderscheid tussen pedofielen, efebofielen en nepiofielen bv. Met pedofilie wordt dan zowel de seksuele voorkeur van volwassenen voor prepuberale kinderen als voor adolescenten onder zestien jaar beoogd. In beide gevallen gaat het om een gebrek aan verantwoordelijkheid door de volwassenen en een aanranding van vertrouwen en integriteit jegens de minderjarigen, welke leeftijd deze laatsten ook mogen hebben (Millon, Simonsen, Davis & Birket-Smith, 2002, p. 306).

Vervolgens wordt de gradatie tussen pedofilie en pedoseksualiteit wel meegenomen doorheen dit onderzoek, aangezien onder andere het al dan niet maken van dit onderscheid duidelijk het verschil maakt tussen stereotype versus genuanceerde opvattingen omtrent pedofilie (Humblet,

2007, p. 54). De meerderheid van de auteurs gebruikt de term pedoseksualiteit echter niet. Ook in deze paper wordt er niet telkens expliciet naar verwezen, maar de lezer zou dit begrip er steeds moeten bij veronderstellen als het woord pedofiel voorkomt, tenzij er uitdrukkelijk van afgeweken wordt. Dit in de hoop, naast de leesvlotheid te bevorderen, verwarring te vermijden.

In hulpverlenerskringen wordt in principe niet gesproken van pedofielen of pedoseksuelen, maar eerder van personen die lijden aan pedofilie of die een kind aangerand hebben (Walravens, Vanhoeck, Van Canegem & Opsteyn, 2006, p. 52). Volgens Walravens en collega's (2006) wordt in therapie immers het onderscheid gemaakt tussen de persoon en zijn/haar daad, met de nadruk op de persoon die iets kan bereiken buiten zijn/haar daden om. In dit onderzoek wordt deze nuancering niet expliciet gehanteerd, aangezien het noemen van pedofielen (en pedoseksuelen) zeer sterk ingebakken zit in de samenleving, zowel bij wetenschappers als de publieke opinie. Bovendien is het aanbrengen van deze nuance in bewoording geen prioriteit, als wel de perceptieverandering over de invulling van de termen, wat op zich al niet over één nacht ijs kan gaan.

Verder wordt de visie overgenomen dat er twee aparte categorieën kindermisbruikers bestaan, namelijk de pedofiele en niet-pedofiele. Op het eerste zicht zou de term pedoseksualiteit van Humblet (2007) als gelijk kunnen beschouwd worden aan kindermisbruik, aangezien het in beide gevallen gaat om seksuele handelingen van een volwassene met een kind. Toch wordt hier het onderscheid gemaakt omdat pedoseksuelen, net zoals pedofielen maar in tegenstelling tot kindermisbruikers, contact zoeken vanuit een bepaalde liefde voor het kind. Dit komt ook naar voor in het pathwaymodel (cf. paragraaf 1.2.4), waaruit blijkt dat pedofielen hun seksuele verlangens vanuit liefde voor het kind omzetten in seksueel grensoverschrijdende gedragingen (Ward & Siegert, 2002, p. 339).

Er zijn daarnaast ook enkele punten van de DSM-IV-TR die kunnen worden overgenomen om tot een definitie van pedofilie en pedoseksualiteit te komen, mits aanvulling en aanpassing met elementen aangehaald door andere wetenschappers en de voorlopig voorgestelde DSM-5. Deze laatste voegt aan de DSM-IV-TR het overmatig gebruik van pornografie met kinderen van deze leeftijd toe, alsook dat de moeilijkheden ten gevolge hiervan zich in alle belangrijke functies van de persoon kunnen manifesteren (Malón, 2012, p. 1086). Het feit dat louter het bekijken van kinderpornografie toegevoegd wordt als een beoordelingscriterium voor pedofilie is een goede zaak (Fast, 2010, p. 306), aangezien dit een betere predictor is voor pedofilie dan het seksueel

aanranden van kinderen (Seto, Cantor & Blanchard, 2006, p. 613). Volgens First (2011) zal dit echter enkel een adequaat beoordelingscriterium zijn, indien het in het eerste deel van de definitie in de DSM terecht zou komen (criterium A), waar het – als aanvulling op de definiëring van een parafiele erotische interesse – een veruitwendiging in een gedraging van pedofilie zou betekenen. Het is daarentegen aangekondigd als toevoeging voor het tweede deel (criterium B), dat interne pijn, beschadiging of uiting van pedofilie op iemand die niet toestemt bevat en waarvoor deze toevoeging gewijzigd zou moeten worden in enkel illegale gedragingen (First, 2011, pp. 252-253). Dit laatste dekt dan weer niet de volledige lading van pedofilie en pedoseksualiteit. Nog een gedraging die in een nieuwe definitie van pedofilie zou moeten toegevoegd worden is het seksueel getint chatten of contact zoeken van een volwassene met kinderen via internet onder een pseudoniem (Blanchard, 2010, p. 308).

Volgens de DSM-5 zou het nog steeds mogelijk zijn dat personen enkel op basis van seksueel contact met kinderen als dusdanig gediagnosticeerd worden (Malón, 2012, p. 1086). Dit laatste zou niet mogen aanwezig zijn als losstaand element in een goede definitie van pedofilie (First & Frances, 2008, p. 1240).

Een nieuwigheid, in paragraaf 1.1.2 aangehaald, die zou moeten toegevoegd worden aan de DSM en die reeds in wetenschappelijke kringen circuleert, is het onderscheid tussen een parafilie en een parafiele stoornis (Blanchard, 2010, p. 307). In het licht van de DSM-IV-TR- en DSM-5-definitie behoren personen met een parafilie enkel tot criterium A (het eerste deel van de definitie) en personen met een parafiele stoornis zowel tot criterium A als B (het eerste en tweede deel van de definitie).

Blanchard (2010) stelt dat het probleem van de kwantitatieve verduidelijkingen opgelost kan worden door ‘intense’ te vervangen door het feit dat een pedofiel zich in grotere mate aangetrokken moet voelen tot kinderen dan tot volwassenen. Over de kwantitatieve maat van ‘terugkerende’ is hij niet zo eenduidig, maar algemeen genomen kan minimaal drie als een goede maatstaf gebruikt worden (Blanchard, 2010, p. 313). Blanchard (2010) is eveneens onduidelijk over hoe lang, anders dan zes maanden, de fantasieën, behoeften en gedragingen zich minimum moeten uitstrekken, wat ons doet besluiten deze kwantitatieve beperking weg te laten voor onze definitie.

Uit dit alles kan tot slot één samenvattende definitie van pedofilie opgesteld worden, die als referentiekader zal dienen doorheen het verdere verloop van dit empirische onderzoek: (1) Een

pedofiel of een pedoseksueel is iemand die zich, in tegenstelling tot kindermisbruikers of -verkrachters, uit liefde voor kinderen (jonger dan zestien jaar) herhaaldelijk (minimaal drie keer) inlaat met hen en zich (seksueel) meer aangetrokken voelt tot deze kinderen dan tot fysiek volgroeide volwassenen. In het geval van een pedofiel uit zich dit in het herhaaldelijk bekijken van kinderporno en/of in het blijvend contact zoeken en onderhouden met hen (via internet) onder allerlei voorwendsels. Bij een pedoseksueel veruitwendigt zich dit ook in herhaaldelijk fysiek contact met de kinderen, zonder of met hun instemming. (2) Deze aantrekking wordt een parafiele stoornis, indien de persoon beschadigende stress en/of moeilijkheden ondervindt in zijn dagelijks functioneren ten gevolge van deze seksuele inlatingen en aantrekking. (3) De persoon is minstens zestien jaar en minimaal vijf jaar ouder dan de kinderen in het eerste deel van de definitie.

HOOFDSTUK 2: Beeldvorming omtrent pedofilie

2.1 Perceptievorming van pedofilie

Perceptie is het proces waarlangs fenomenen opgemerkt worden en vervolgens een betekenis toegekend krijgen volgens de eigen ervaringen, vooroordelen en insinuaties (De Rijcke, 2000, p. 72). Volgens Zimbardo, Weber en Johnson (2007) is het belangrijkste doel van perceptie om een juist en vaststaand beeld van de wereld te krijgen zodat men het goede van het kwade kan onderscheiden. In dit onderzoek werd bewust niet gekozen voor attitude in plaats van perceptie, aangezien de attitudes van mensen (de geneigdheid om consequent op iets te reageren) reeds vervat liggen in de perceptie die men van iets vormt (Robbins, 2006, p. 35).

2.1.1 Oorzaken van de perceptie over pedofilie

De grote meerderheid (bijna 80%) van de respondenten in een studie van McCartan (2004) omtrent de perceptie van de Engelse publieke opinie over pedofielen gelooft niet dat pedofielen mentaal gestoord zijn, maar eerder dat ze een sociaal probleem hebben. Bovendien geloven velen (58%) dat pedofielen kwaadaardig zijn, hoewel een significante groep hierover geen mening heeft (23%) of het hier volkomen niet mee eens zijn (10%) (McCartan, 2004, p. 333).

Uit een onderzoek van Lam, Mitchell en Seto (2010) bij Canadese criminologiestudenten blijkt ten eerste dat de leeftijd van het kind de perceptie over de ernst van een misdrijf op het kind kan beïnvloeden. Zo werden zogezegde misdrijven op (afbeeldingen van) jongere kinderen als ernstiger ingeschat dan op oudere kinderen en werden de daders ook zwaardere straffen toebedeeld (Lam, Mitchell & Seto, 2010, p. 189).

Ten tweede blijkt uit ditzelfde onderzoek dat de studenten vooral mannen als risicogroep voor pedofilie beschouwen en deze bijgevolg ook strengere straffen toeschrijven. Bovendien overschat meer dan 70 procent van de deelnemende studenten de kans op recidive van iemand die in het verleden een kind aanrandde en eveneens het kijken van kinderpornografie deed de studenten ervan uitgaan dat men in het verleden of in de toekomst misdrijven op kinderen had of zou begaan (Lam, Mitchell & Seto, 2010, p. 192).

Ook het Amerikaanse publiek lijkt, net als haar politici, heel wat incorrecte mythes te koesteren ten opzichte van de mogelijkheid voor pedofielen om succesvol te herstellen. Lave (2011) kwam namelijk tot de constatacie dat 65% van de ondervraagde personen gelooft dat

pedofielen sowieso zullen hervallen (Lave, 2011, p. 188), terwijl uit actuele recidivecijfers net het omgekeerde blijkt: de meeste seksuele delinquenten recidiveren niet (Lave, 2011, p. 194), hoewel dit niet zo zeker mag gesteld worden indien ander onderzoek in beschouwing wordt genomen. Zo wijst een onderzoek van Niveau (2010) aan dat de onderzochte cyberpedofielen voordien zelden in contact waren geweest met het gerecht door de fysieke aanranding van een kind, maar zijn er dan weer andere onderzoekers die vooral pedofilie aan hoge recidivecijfers linken (bv. Hanson & Morton-Bourgon, 2005, p. 1158; Seto (2008) in Fast, 2010, p. 306). Anderzijds is er ook een studie die aantoont dat het behandelen op basis van terugvalpreventieprogramma's, groepsbehandeling of gedragstherapie de recidiveratio's van de groep onderzochte daders verminderden (Veen en De Ruiter (2005) in Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 115).

Een vierde frappante bevinding uit het onderzoek van Lam en collega's is een aantal geslachtsverschillen. Mannelijke studenten bijvoorbeeld percipiëren personen die kinderpornografie bekijken veel minder snel als pedofiel dan vrouwen (Lam, Mitchell & Seto, 2010, p. 190). Bovendien vinden ze pornografie met virtuele kinderen nog aanvaardbaar in tegenstelling tot pornografie met echte kinderen in de hoofdrol (Lam, Mitchell & Seto, 2010, p. 191). Vrouwelijke studenten staan hier in beide gevallen negatiever tegenover.

2.1.2 Oorzaken van de perceptie van journalisten over pedofilie

De hierboven genoemde invloeden op de perceptie van pedofilie, met name de leeftijd van het kind, het geslacht van de dader en de observator en eerdere seksuele feiten op kinderen moeten ons inziens eveneens een overkoepelende oorzaak hebben. Deze invloeden kunnen ten eerste immers allen een gevolg zijn van de media en de berichtgeving hierin, aangezien deze volgens Gavin (2005) voor de meeste mensen de grootste bron van informatie over pedofilie zijn. Vooral televisie en kranten dragen bij tot de definiëring van dit concept in hun perceptie (Gavin in Hunter, 2008, p. 352). Volgens McCartan heerst er een morele paniek over pedofilie, die grotendeels gecreëerd wordt door de media die pedofielen als monsters afschilderen (McCartan, 2004, pp. 335-336). Toch gaven de respondenten aan dat ze zich bewust waren van de invloed van de media en zich hier niet uitsluitend door lieten leiden in de vorming van hun mening. De respondenten konden zich immers een realistischer beeld van pedofielen voor ogen halen, de mythes tegensprekend, dan de meeste eerdere onderzoeken suggereerden (McCartan, 2004, p.

337). Een bedenking hierbij is of er andere resultaten uit het onderzoek zouden gekomen zijn indien er meer dan 70 respondenten zouden deelnemen (McCartan, 2004, p. 330). Bovendien kan ook de vraag gesteld worden of Vlamingen even twijfelachtig ten opzichte van hun kranten staan als de Engelsen, aangezien de pers in Groot-Brittannië meer op sensatie berust is dan in België. Naast deze mediatisering, waar verder in dit hoofdstuk nog op ingegaan wordt, zullen in deze paragraaf andere oorzaken van ditzelfde, diepgaande niveau behandeld worden. Deze laatste kunnen dan beschouwd worden als de oorzaken van de perceptie van journalisten, die verklaard zullen worden met behulp van zowel specifieke als algemene invloeden op de perceptievorming.

Een eerste oorzaak van de heersende percepties is de controverse en conceptuele verwarring in wetenschappelijke kringen over pedofilie (cf. Hoofdstuk 1). Bovendien hebben het allesoverheersende taboe van seks met kinderen en de heksenjacht op pedofielen – losgebarsten na de zaak Dutroux – ook binnen de wetenschappelijke wereld tot negativiteit en controverse geleid (Humblet, 2007, p. 119). Humblet haalt verder aan dat de media de verscheidenheid aan definities ook nog eens verkeerd gebruiken, wat bevestigd wordt door Mizera (2011). Zo gebruikt men pedofilie voor alle categorieën, van liefde voor kinderen tot louter seksueel contact zonder gevoel (Mizera, 2011, p. 169).

Een tweede oorzaak kan gevonden worden in de algemene psychologie die stelt dat iemands perceptie beïnvloed wordt door de context waarin iets zich bevindt en de verwachtingen die men erover koestert (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 42). Deze laatste worden op hun beurt gevormd door persoonlijke ervaringen, leren en motivatie (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 38). Het meest relevante aspect binnen deze theorie is dat van de perceptuele predispositie. Zimbardo en collega's definiëren dit als de mate waarin een specifieke prikkel in een bepaalde context herkend kan worden. Een perceptuele predispositie zorgt er met andere woorden voor dat een ambigu prikkel wordt omgezet in een verwachte prikkel (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 42). Zo zal de omgang van een man met een kind waarschijnlijk anders gepercipieerd worden door omstaanders als dezen ervan uitgaan dat het zijn eigen kind is. Op deze manier worden ook vooroordelen gevormd. Zaken worden immers meteen geëtiketteerd volgens de context waarin men denkt dat deze zich bevinden en deze perceptie van de context wordt bepaald door hetgeen men aangeleerd heeft (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 43). Als bijvoorbeeld altijd werd ingelepeld dat pedofielen mannen zijn die hun lust op kinderen botvieren door hen

tegen hun wil te misbruiken en te mishandelen, ontwikkelt men perceptuele predisposities die de houding en gedragingen ten opzichte van deze mensen beïnvloeden.

De manier waarop journalisten hun gevormde perceptie omzetten in nieuwsitems en hoe pedofielen met andere woorden voorgesteld worden in de media komt aan bod in de volgende paragraaf.

2.2 Pedofielen in de media

Zoals uit het voorgaande bleek, stelt ook Trotter (2010) dat de media een onmiskenbare rol spelen in de perceptievorming over seksualiteit en pedofilie. Ons inziens kan het proces van mediatisering niet onderschat worden. Met mediatisering of de mediale inbedding van een concept, symbool, definitie e.d. (Laermans, Lievens & Waege, 2003, p. 41) wordt bedoeld dat de schrijver het beeld dat hij hierover heeft op de voorgrond brengt en dit ook zo wordt overgenomen in het waarnemen en denken van de mens (Hellemans, 1996, pp. 13-14). Concreet betekent dit dat de media bepalen hoe we denken over en hoe we ons voelen bij het aanhalen van de term 'pedofilie' (Hunter, 2008, p. 350).

In wat volgt, zal getracht worden een beeld te geven op welke manier de media pedofielen en pedoseksuelen afschilderen, wat de belangrijkste oorzaken van deze beeldvorming zijn en welke gevolgen dit alles met zich mee kan brengen, zowel voor de pedofielen en pedoseksuelen zelf als voor hun (directe) omgeving. Tegenwoordig voert men immers een strijd om de publieke opinie door de media naar zich toe te trekken, maar door de ongelijkheid van kansen hierin krijgt enkel diegene die het hardst roept met het meest sensationele verhaal recht van spreken ('t Hart, 2001, p. 165). In deze paragraaf wordt geduid wat dit in het kader van pedofilie en pedoseksualiteit betekent.

2.2.1 Profiel van de pedofiel

Begley en Nordland (2001) geven een duidelijke persoonsomschrijving van een pedofiel weer. Volgens deze auteurs zijn dit vooral mannen van eender welke leeftijd en seksuele oriëntatie, die reeds voor hun achttiende levensjaar fantasieën beginnen vormen. Deze mannen zijn verlegen en introvert en zijn uitsluitend gefocust op kinderen, vooral op meisjes. De volwassen relaties die ze hebben zijn problematisch. Vaak oefenen ze een slecht betaalde job uit of zijn ze werkloos.

In het licht hiervan geeft Van Ree (2001) een aantal mythes omtrent pedofielen en/of pedoseksuelen mee, die vandaag de dag, gevoed door de media, hun opgang maken in de Nederlandse samenleving: (1) het gaat enkel om mannen, die als enige doel hebben hun seksuele behoeften te bevredigen (seksueel misbruik); (2) ze misbruiken hun macht en op die manier verleiden (kinderlokkers), bedreigen en misbruiken ze ook de kinderen (seksueel geweld); (3) ze hebben de neiging hun slachtoffers uiteindelijk te vermoorden; (4) ze zullen steeds hervallen. Van der Ploeg en De Groot stellen met betrekking tot dit laatste aspect dat het publiek ervan uitgaat dat 90 tot 100 % van deze daders zouden hervallen, hetgeen wetenschappelijk niet bewezen is, integendeel (Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 115).

Hunter (2008) kwam na zijn onderzoek van verscheidene krantenartikels tot hetzelfde besluit inzake de gangbare profilering van een pedofiel in de media en bijgevolg in de samenleving. Zijn inhoudsanalyse leidt tot volgende stereotypering: (1) Hij [‘dé pedofiel’] is anders dan de meeste mensen in het feit dat kinderen hem seksueel opwinden. (2) Hij is een roofdier – een gewelddadige, gevaarlijke man die zichzelf opdringt aan kinderen. (3) Zijn daden zijn altijd traumatiserend en veroorzaken grote schade aan slachtoffers. (4) Hij is niet in staat zichzelf te controleren en zal altijd hervallen. (5) Ook al zegt hij van zichzelf dat hij gedreven is door de liefde voor het kind is de pedofiel eigenlijk gedreven door haat. (6) Hij is een onmenselijke, perverse, primitieve excentriekeling. (Hunter, 2008, p. 353)

2.2.2 Enkele oorzaken van de stereotypes

Bovenstaande profielbeschrijvingen laten zien dat pedofielen in sterke mate gestereotypeerd worden. Elke nuance lijkt afwezig en er wordt ook niet getracht deze te formuleren. De oorzaken hiervan worden in deze paragraaf behandeld en de gevolgen in de volgende.

Kijkend naar de conceptualisering uit het eerste hoofdstuk van de term pedofilie, is er zeer veel over geschreven en heeft bijna elke auteur wel een andere begripsomschrijving om hetzelfde te zeggen (Humblet, 2007, p. 54). Dit zorgt, naast het reeds heersende kennistekort inzake pedofilie, voor heel wat verwarring bij wetenschappers, maar vooral ook bij journalisten en andere mediabronnen (Humblet, 2007, p. 66). De zaak Dutroux heeft daarnaast geleid tot een overwegend negatieve, emotionele sfeer in de berichtgeving over seksuele delinquentie ten opzichte van kinderen (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37). Bovendien bestaat de overheersende groep zogezegde pedofielen en pedoseksuelen die met justitie (en dus ook met de

media) in aanraking komt, niet uit pedofielen en pedoseksuelen, zoals reeds gedefinieerd (cf. pp. 23-24), maar eerder uit kindermisbruikers die niet uit liefde voor het kind handelen (Walravens, Vanhoeck, Van Canegem & Opsteyn, 2006, p. 51). De media zijn echter de spreekbuis van de samenleving en laten zich door deze verschillende definities al gauw leiden door de meest dramatische en opvallendste gebeurtenissen (zoals gruwelijke kindermoorden of –verkrachtingen), die ze ook (meestal) ongenueanceerd publiceren. Hoewel blijkt dat er geen reden is om aan te nemen dat er zoiets bestaat als de prototypische pedofiel of pedoseksueel (Humblet, 2007, p. 54), lokken de media deze gedachte wel uit bij de publieke opinie.

2.2.3 Enkele gevolgen van de stereotypes en de media-aandacht

Het eerste meest duidelijke gevolg van bovenstaande stereotypering is het feit dat de heterogeniteit en de verschillende gradaties verloren gaan en elke pedofiel als een gewelddadige kinderverkrachter en –moordenaar wordt afgestempeld (Koeck, et al., 2002, p. 37; Walravens et al., 2006, p. 51; Humblet, 2007, p. 69; Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 108). Volgens Humblet (2007) neemt hiermee ook de onverdraagzaamheid ten opzichte van pedofielen en pedoseksuelen nog toe de laatste jaren. Dit gaat eveneens gepaard met zwaar emotioneel geladen reacties van mensen in de meer directe omgeving van de pedofiel (Koeck, et al., 2002, p. 37).

Een voorbeeld hiervan zijn de (tijdelijke) trends om persoonlijke gegevens van pedofielen op internet te publiceren. Dergelijke reacties hebben zowel een informele als formele oorzaak en ons inziens kan er gesproken worden van een causale relatie tussen beide. De angst voor pedofielen en kindermisbruikers, van wie men de gegevens geregistreerd en gepubliceerd wil zien (Kernsmith, Craun & Foster, 2009, p. 290), kan een aanleiding geweest zijn voor de beleidsgedachte dat daders moeten gestraft worden en dat de maatschappij moet beschermd worden (Kernsmith, Craun & Foster, 2009, p. 298). Publieke angst heeft er echter al meerdere malen toe geleid dat pedofielen uitgespuwd worden door de gemeenschap waarin ze terecht komen na hun opsluiting (Willis & Grace, 2009, p. 494). Registratie zal dit enkel nog versterken, aangezien het publiek op deze manier tot identificatie kan overgaan. Hoewel er bewijs is van een reductie in het aantal registraties van seksuele criminelen tegen voor hen bekende slachtoffers en dus in het aantal misdaden dankzij deze registratie, zijn er nog een aantal nadelen aan verbonden (Prescott & Rockoff, 2011, p. 192). Zo vonden Prescott en Rockoff (2011) dat registratie potentiële niet-geregistreerde daders inderdaad afschrikt, maar deze registratie zou ook voor een

stijging in recidive bij de geregistreerde seksuele daders zorgen. Volgens andere auteurs was dit laatste echter niet bij iedereen het geval en werden sommige daders door de registratie gemotiveerd om niet te hervallen (Lasher & McGrath, 2012, p. 20). Anderen besluiten dan weer dat er geen verhoging, noch een verlaging in recidive te zien was ten gevolge van de invoering van de registratiemaatregel (Tewksbury & Jennings, 2010, p. 579). Deze registratie veroorzaakte voor een groot deel van de geregistreerde daders en hun familie wel zeer hoge financiële, fysieke en psychologische schade (Lasher & McGrath, 2012, p. 19) en ook financiële en psychologische kosten voor de bureaus van deze geregistreerden konden het gevolg zijn van deze wetten (verlaging in de waarde van hun huis bijvoorbeeld) (Prescott & Rockoff, 2011, p. 192). In de Verenigde Staten is de publieke opinie overwegend positief voor wat betreft de registratie van seksuele delinquenten en wordt voorbijgegaan aan de negatieve gevolgen die deze heeft voor velen (Lasher & McGrath, 2012, p. 23).

Verder zijn de media, samen met de in de inleiding beschreven algemene maatschappelijke liberalisering van de seksualiteit in de jaren 1960 en 1970 (Tubex, 2002, p. 106), ook de oorzaak van de verhoogde aandacht voor pedofilie (Humblet, 2007, p. 65). Niet alleen wordt er steeds meer over geschreven, er wordt vooral ook op een eenzijdige manier over geschreven. Dit brengt mensen er enerzijds toe sneller aangifte te doen, maar anderzijds laat het hen geloven dat er een stijging is in het aantal seksuele delicten (Humblet, 2007, p. 65). Hoewel we in het midden laten of deze stijging werkelijk heeft plaatsgevonden, is de verhoogde (media-)aandacht ten gevolge van de liberalisering van de jaren '60 ook een belangrijke factor hierin. Delfos (2002) stelt dat de media ook een rol gespeeld hebben in steeds meer pedofiele en pedoseksuele therapeutbezoekers, die ook steeds ernstigere feiten pleegden. Zo zou de omgang van de media met seksualiteit, tot meer seksueel ongewenst gedrag en seksuele verwarring bij jonge kinderen leiden (Delfos, 2002, p. 30).

Deze omgang van de media met pedofilie en pedoseksualiteit, die dit onderscheid niet maken en alle pedofielen als aanraders bestempelen, is ook schadelijk voor de pedofielen die nooit een kind misbruikt hebben (Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 108) en tegenwoordig zelfs in bepaalde mate voor alle mannen die met (andermans) kinderen in aanraking komen (Hodgetts & Rua, 2008, p. 532). Deze laatste auteurs halen het voorbeeld aan van een man uit Nieuw-Zeeland die in een vliegtuig gevraagd werd van plaats te veranderen, verwijzend naar de richtlijn dat er geen mannen meer naast niet-begeleide kinderen mochten plaatsnemen. Volgens hen zijn er ook

voorbeelden van verscheidene mannen die bv. geen job als leerkracht meer durven beginnen uit angst om beschuldigd te worden van pedofilie en kindermisbruik (Hodgetts & Rua, 2008, p. 534). Op deze manier zwengelen de media de angst voor pedofilie zodanig aan dat op de duur alle mannen, die te dicht in de buurt van kinderen komen, een bedreiging voor hen zouden vormen als waren het allen kinderverkrachters (Hodgetts & Rua, 2008, p. 541). Langs de andere kant, stellen Hodgetts en Rua, getuigt deze kwestie ook van een spreekbuis in omgekeerde richting, namelijk van de samenleving naar de media toe (en zo opnieuw naar de samenleving), aangezien men de media ook gebruikt heeft om deze kwestie open te bediscussiëren en kritiek te uiten op de maatregel van de vliegtuigmaatschappij.

2.3 Tussentijds besluit: De relatie tussen pedofilie en beeldvorming

Pedofielen worden gestereotypeerd door ‘de man in de straat’. De mediërende kracht achter deze beeldvorming wordt bijna volledig toegeschreven aan de media, die pedofiliekwesties in sterke mate zouden dramatiseren.

De link tussen televisie en kranten enerzijds en wat als topic verschijnt anderzijds, kan voornamelijk bij journalisten gevonden worden. De persoonlijke kenmerken en uitgangspunten van journalisten bepalen immers in belangrijke mate de media-inhoud (Fombrun & Van Riel, 2004, p. 16; Paulussen & De Clercq in Saeys & Verstraeten, 2005, p. 88). Bijgevolg kan ons inziens gesteld worden dat de perceptie van journalisten over pedofilie een grote invloed heeft op wat er in de kranten of op de televisie van verschijnt.

Vervolgens is er sprake van mediatisering: burgers laten zich in de vorming van hun visie leiden door de media, zoals geïllustreerd door Becker en collega's (2007):

“Door te informeren, door een publiek emotioneel tegemoet te treden, door te adverteren en door zaken of visies aan te prijzen, scheppen de media idealen, objecten van verlangen, beoordelingscriteria en verwachtingspatronen die het ethos in een samenleving diepgaand beïnvloeden.” (Becker, Van stokkom, Van Tongeren & Wils, 2007, p. 208)

De (perceptie van de) publieke opinie wordt (in zeker mate) vertaald in de politieke agenda, wat op zijn beurt invloed kan hebben op nationale wetgeving (Lam, Mitchell, & Seto, 2010, p. 193).

Dit kan vervolgens een verregaande impact hebben op de personen die aan de voorwaarden van de nieuwe wetten voldoen.

Concluderend kan gesteld worden dat de relatie tussen pedofilie (cf. Hoofdstuk 1) en de beeldvorming van pedofielen en pedoseksuelen (cf. Hoofdstuk 2) problematisch blijkt te zijn. Hoe deze vaststelling in dit onderzoek thuis hoort, wordt in het volgende hoofdstuk beschreven.

HOOFDSTUK 3: Probleemstelling

De problematische relatie tussen pedofilie en de beeldvorming in de publieke opinie ervan heeft zich de laatste jaren in die mate ontwikkeld dat (bijna) alle pedofielen en pedoseksuelen worden omschreven als gewelddadige ontvoerders, verkrachters en moordenaars van kinderen. Hoe eensgezind de wetenschappelijke wereld hier tegenin gaat door te verkondigen dat pedofielen niet over dezelfde kam mogen geschoren worden, zo verdeeld zijn de onderzoekers over de precieze definiëring, classificatie en inhoudelijke invulling van de categorieën van pedofielen (en pedoseksuelen). Deze onenigheid draagt met andere woorden voor een stuk bij aan de discrepantie tussen de beeldvorming van pedofilie en wat het werkelijk betekent. Bij het spreken over beeldvorming moeten als vanzelf ook de media betrokken worden die inhoudelijk door journalisten (en hun perceptie) bepaald worden. Anderzijds is pedofilie, met de zaak Dutroux als belangrijkste katalysator in de Belgische context, niet meer weg te denken uit het hedendaagse publieke debat. Deze zaak leidde mede tot de overwegend negatieve nieuwsberichtgeving, die vaak bol staat van gedramatiseerde connotaties. Op basis hiervan kan dan gesteld worden dat vooral kranten en televisie en de journalisten van deze media de stereotypering van pedofielen in de hand werken. Vervolgens kan de maatschappelijke relevantie gevonden worden in het proces van mediatisering waarin de schrijver het beeld dat hij van iets heeft op de voorgrond brengt en dit ook zo wordt overgenomen in het waarnemen en denken van de mens (Hellemans, 1996, pp. 13-14).

De rol van de journalisten in dit laatste is te staven met het feit dat de persoonlijke kenmerken en uitgangspunten van hen de media-inhoud bepalen (Fombrun & Van Riel, 2004, p. 16; Paulussen & De Clercq in Saeys & Verstraeten, 2005, p. 88) en hun perceptie met andere woorden zal worden overgenomen door hun lezers/kijkers. Journalisten zijn ook maar mensen dus hun kennis en perceptie over pedofilie moeten ook ergens hun oorzaak vinden en worden op hun beurt door verscheidene factoren beïnvloed. Humblet (2007) gaat er ten eerste van uit dat bovenstaand vermeld gebrek aan wetenschappelijke eenduidigheid in de begripsomschrijvingen over pedofielen de verwarring van journalisten aanwakkert. Dit zou dan tot een verkeerd gebruik van definities en benamingen in hun berichtgeving leiden (Mizera, 2011, p. 169) en met andere woorden ook het lezende/kijkende publiek onjuiste associaties inlepen. Daarnaast zijn er volgens Zimbardo en collega's (2007) ook algemene perceptie beïnvloedende factoren van tel op de kennis en perceptie van de journalisten, namelijk de context, ervaringen en verwachtingen

met betrekking tot pedofilie. Wat tot slot niet uit het oog mag verloren worden, is de invloed van de media zelf op de berichtgeving van de (vooral jongere generatie) journalisten. De zaak Dutroux leidde tot een overwegend negatief emotionele sfeer in het debat over seksuele delinquentie ten opzichte van kinderen (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37), die vele journalisten als dusdanig kunnen opgenomen hebben in hun perceptie over pedofielen.

Ondanks deze grote invloed van de perceptie van journalisten op de beeldvorming inzake pedofilie werd hiernaar voor zover bekend nooit eerder onderzoek gevoerd. Bovendien is onderzoek naar pedofilie en pedoseksualiteit in Vlaanderen schaars te noemen in vergelijking met Nederland en vooral met Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

Alles samen genomen, zal dit onderzoek op basis van de perceptie van journalisten en een inhoudsanalyse van enkele artikels van hen nagaan in welke mate de negatieve stereotypering van pedofielen en pedoseksuelen bij de journalisten leeft en op welke manier ze hier via hun mediale berichtgeving vorm aan geven. Uiteindelijk zullen de bevindingen van het onderzoek teruggekoppeld worden aan de algemene bevindingen in de literatuur. De overkoepelende onderzoeksvraag luidt bijgevolg: “Wat is de perceptie van Vlaamse journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit?” Deze algemene vraag wordt onderverdeeld in drie deelvragen, namelijk (1) “In welke mate zijn journalisten zich bewust van de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen?”, (2) “Waar halen journalisten hun perceptie/kennis over pedofilie en pedoseksualiteit vandaan?” en (3) “Hoe zetten journalisten hun perceptie om in verslaggeving over pedofilie en pedoseksualiteit?”. Deze onderzoeksvragen en de veronderstelde relaties tussen boven genoemde concepten kunnen schematisch voorgesteld worden in het conceptueel kader in bijlage (cf. figuur 1 in bijlage 1).

In de volgende hoofdstukken van deze meesterproef wordt overgegaan tot het empirische luik. Ten eerste wordt de methodologische aanpak beschreven en vervolgens de hieruit voortgekomen resultaten en terugkoppeling naar de literatuurstudie. Tot slot volgen ook nog enkele beperkingen van dit onderzoek en aanbevelingen naar toekomstige studies toe.

HOOFDSTUK 4: Onderzoeksmethodologie

In dit onderzoek zal zowel de perceptie van de journalisten nagegaan worden, alsook hun kennis omtrent het onderwerp en de manier waarop dit alles in hun berichtgeving wordt vastgelegd. Vanuit deze doelstellingen wordt er dan ook gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksopzet. Een onderwerp als pedofilie leent zich minder tot een bevraging via kwantitatieve methodes aangezien het enerzijds een zeer controversiële en gevoelige kwestie is en anderzijds vooropgestelde kwantificerende maatstaven voor het vatten van perceptie niet zo eenvoudig geconstrueerd kunnen worden (Silverman, 2010, p. 12). Daarnaast zou een bevredigende responsgraad teneinde de generaliseerbaarheid van een kwantitatieve studie te waarborgen moeilijk te bereiken zijn in de doelgroep hier voor ogen (Yin, 2011, p. 6). Kwalitatief onderzoek biedt bovendien de mogelijkheid om dieper in te gaan op elk aspect naar keuze, waarmee zowel meer gedetailleerde als verklarende informatie verkregen kan worden voor dergelijke kwestie (Houser, 1998, p. 38; Billiet & Waage, 2005, p. 318). Door vooral de participanten aan het woord te laten (zeker in het geval van interviews), heeft deze dieper gravende methode ook tot gevolg dat de waarden, vooronderstellingen of visies van de onderzoeker meer naar de achtergrond schuiven (Yin, 2011, p. 8). Tot slot hanteert dit onderzoek een relatief nieuwe benadering in het onderzoeksveld met betrekking tot pedofilie waarvoor een verkennende houding aangewezen is en waar kwalitatief onderzoek zich het beste toe leent (Houser, 1998, p. 39).

In het verdere verloop van dit hoofdstuk wordt de methodologische aanpak van dit kwalitatieve onderzoek gedetailleerd beschreven. Per gebruikte bron van data zullen achtereenvolgens de manier van dataselectie, de geselecteerde waarnemingseenheden en de onttrekking van data aan deze selecties weergegeven worden.

4.1 Interviews

4.1.1 Selectie van respondenten

Dit onderzoek is erop gericht de perceptie van journalisten van de belangrijkste Vlaamse nieuwsmedia over pedofilie en pedoseksualiteit na te gaan door zowel verslaggevers van de geschreven als van de audiovisuele pers te interviewen. Deze onderzoekspopulatie werd

geselecteerd omdat de media, waarvoor de mogelijke respondenten werken, de belangrijkste informatiebronnen over pedofilie zijn (Gavin in Hunter, 2008, p. 352). Verder beperken we ons tot deze doelgroep aangezien voor journalisten gemakkelijk kan nagegaan worden wat hij/zij werkelijk over deze materie geschreven en/of gerapporteerd heeft. Het betreft immers een gevoelige kwestie, waarbij het niet abnormaal is dat men sociaalwenselijke antwoorden geeft, die een discrepantie kunnen vormen met hun perceptie en bijgevolg met hun (schrijf)gedrag (Brysbaert, 2006, pp. 28-29). Er zullen geen journalisten van (wetenschappelijke) tijdschriften en/of weekbladen geïnterviewd worden, noch verslaggevers van documentaires en dergelijke.

Om tot een inhoudelijk gemotiveerde selectie te komen, werd gebruik gemaakt van een conceptueel gedreven sequentiële steekproeftrekking. Zo werden voorafgaandelijk enkele criteria opgesteld waaraan de steekproef moest voldoen (zie tabel 1 in bijlage 2), maar was er ruimte voor latere aanpassing (Miles & Huberman, 1994, p. 27). Het eerste criterium is de bekendheid van de kranten en tv-journalen. De nieuwsbronnen moesten ons inziens immers een voldoende uitgebreide hoeveelheid van de bevolking bereiken, aangezien de perceptie van de journalisten anders slechts weinig invloed zou uitoefenen op die van de burgers en het mediatiseringsproces op een te kleine schaal zou plaatsvinden. Daarenboven zijn de contactgegevens van journalisten die voor bekende nieuwsmedia werken gemakkelijker op te sporen. Om hieraan te voldoen werden vijf van de grootste kranten van Vlaanderen geselecteerd, met name Het Laatste Nieuws (HLN), Het Nieuwsblad (NB), De Standaard (DS), De Morgen (DM) en De Tijd (Lievens & Waeye, 2011, p. 118). Deze kranten zijn bovendien niet aan een bepaalde regio gebonden en bereiken aldus een groot deel van de Vlaamse bevolking. Voor wat betreft de televisie werden journalisten van het VRT- en VTM-nieuws geselecteerd, aangezien enkel deze kanalen uitzenden voor heel Vlaanderen en bijgevolg het grootste publiek bereiken. Doorheen de steekproeftrekking leidden eerdere contacten en inzichten het onderzoek naar nieuwe onderzoekselementen, wat kenmerkend is voor een conceptueel gedreven sequentiële steekproeftrekking (Miles & Huberman, 1994, p. 27). Sommige journalisten gaven met andere woorden de contactgegevens van andere potentiële participanten door. De analyse-eenheden werden na enkele Twitterverzoekjes door middel van een e-mail, met de nodige herhaling, gecontacteerd. In sommige gevallen zorgde telefonisch contact voor deelname.

Op deze manier werden 66 journalisten aangeschreven, waarvan er vijftien bereid waren tot medewerking. Op anderhalve maand tijd werden deze ook daadwerkelijk geïnterviewd. Dit komt neer op een deelnamepercentage van 22,73 procent. Bijna de helft van de gecontacteerde journalisten (29 van de 66) reageerde niet (43,94 %) en de overige 22 werkten liever niet mee (33,33%). De redenen om negatief te reageren waren divers, gaande van tijdsgebrek (vooral wegens het proces De Gelder) tot vaak ook een gebrek aan ervaring, hoewel dit laatste geen vereiste was om deel te nemen aan het onderzoek en dit ook benadrukt werd. De motivatie om wel mee te werken bestond uit interesse voor het onderwerp of de bereidwilligheid een studente uit de nood te helpen.

Het tweede gehanteerde selectie criterium was het kwaliteitsniveau van het medium. Hierbij werd getracht een zo groot mogelijke variatie te bereiken. De kranten die als kwaliteitsmedia worden bestempeld zijn De Standaard, De Morgen en De Tijd (Schroevens, 2006, p. 55). Van deze kranten werden respectievelijk vijf, twee en één journalist geïnterviewd. Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad worden de populaire tegenhangers genoemd van voorgaande drie (Mertens, 2009, p. 33). Twee HLN- en drie NB-journalisten waren tot medewerking bereid.

Tussen de geselecteerde televisiejournalen zijn steeds minder verschillen (in kwaliteit) op te merken, aangezien ze in hun huidige hoedanigheid zowel qua inhoud als qua vormgeving overeenstemmen (Van Bauwel, Van Damme & Verstraeten, 2010, p. 32). Oorspronkelijk waren er ook contacten met een VTM-journaliste, maar uiteindelijk weigerde ze toch deel te nemen wegens tijdsgebrek. Gegeven vorige opmerking deert dit niet en konden de twee bereidwillige VRT-journalisten als voldoende beschouwd worden ter vertegenwoordiging van de televisiereporters.

Het derde criterium bevat enkele kenmerken waaraan de geselecteerde journalisten al dan niet dienden te voldoen. Vooreerst was het belangrijk om genoeg misdaad- en gerechtsjournalisten tot medewerking te overhalen, omdat dezen frequent met pedofilie en pedoseksualiteit in hun verslaggeving geconfronteerd worden. Daarnaast werden ook onervaren of journalisten met weinig ervaring inzake het thema gecontacteerd om eventuele verschillen met hun tegenhangers te achterhalen. De journalisten werden vervolgens in de categorieën 'veel' (acht respondenten),

‘weinig’ (drie respondenten) of ‘geen ervaring’ (vier respondenten) ingedeeld op basis van hoe dit naar eigen zeggen gedefinieerd kon worden.

Bij de selectie van de journalisten werd ook gezorgd voor een maximale variatie in geslacht en leeftijd om ook hier mogelijke verschillen tussen de groepen niet uit te sluiten. Zoals in de discussie (cf. Hoofdstuk 6) naar voor komt, wil dit echter niet zeggen dat dit naar de hele populatie kan geëxtrapoleerd worden wegens de kwalitatieve aard van het onderzoek. Opvallend is het groter aandeel mannen in dit onderzoek. Zo werden maar vier vrouwelijke journalisten bereid gevonden, waarvan er twee voor VRT verslaggeven. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat van de 66 gecontacteerde journalisten slechts 22 vrouwen waren, wat neerkomt op één derde. Met vier op vijftien respondenten is deze één derde ook bijna bereikt. Als verder gekeken wordt dan dit onderzoek blijkt echter dat de journalistiek in Vlaanderen nog steeds een mannenberoep is. Zo waren er in 1995 slechts veertien procent vrouwelijke dagbladjournalisten in Vlaanderen (De Bens (1995) in Saeys & Verstraeten, 2005, p. 74) die in 2008 toegenomen waren tot zo’n 22 procent (Weaver & Willnat, 2012, p. 145). Uit deze gegevens kan met andere woorden afgeleid worden dat de ondervertegenwoordiging aan vrouwen in dit onderzoek een normaal gevolg is omdat deze vrij representatief is aan die van de onderzoekspopulatie.

De leeftijd van de journalisten wordt gedefinieerd in termen van hoe lang ze reeds verslaggever zijn, namelijk vóór (zeven respondenten), vanaf (twee respondenten) of na (zes respondenten) de affaire Dutroux. Deze zaak is immers het grote kantelpunt geweest in de verslaggeving met betrekking tot pedofilie en pedoseksualiteit (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37; Humblet, 2007, p. 119).

4.1.2 Dataverzameling

De perceptie van de journalisten werd nagegaan door middel van diepte-interviews aan de hand van een gestandaardiseerde interviewleidraad. De vijftien interviews duurden gemiddeld 45 minuten en werden afgenomen door eenzelfde interviewer, maar niet allemaal op dezelfde (rustige) locatie. De omgeving tijdens het interviewen kan met andere woorden de ene keer voor meer ruis gezorgd hebben dan de andere, hoewel dit onvermijdelijk was gezien de noodzaak van aanpassing aan het schema van de journalisten om hen te kunnen spreken. Sommige journalisten hadden ook weinig tijd waardoor niet altijd even sterk in de diepte kon gegaan worden, maar

toch werden ze geïnterviewd aangezien een kort interview ons inziens de bovenhand haalt van geen interview.

Deze dataverzamelmethode geniet de voorkeur ten opzichte van enquêtes want op deze manier kan dieper gegraven worden in de gedachtegang van de geïnterviewden en dit zal een rijker beeld geven over een toch wel delicaat onderwerp. De gedragingen van de respondenten kunnen immers ook in beschouwing genomen worden en er kan dieper op het onderwerp of op een antwoord ingegaan worden (Billiet & Waage, 2005, p. 289). In de hoop de invloed van de onderzoeker met betrekking tot de (interpretatieve) analyses te compenseren, werden vooral de respondenten aan het woord gelaten. Bovendien werd gekozen voor eenzelfde interviewleidraad bij alle respondenten om de vergelijkbaarheid tussen hen te vergroten. Deze leidraad bevat een aantal topics en vragen, gebaseerd op de onderzoeksvragen en bijgevolg ook de literatuur, die de mogelijkheid laten er dieper op in te gaan en er achteraf concepten uit te destilleren voor analyse.

Na een korte introductie van de onderzoeker, het onderzoek, de garantie van anonimiteit en een verkregen informed consent, peilde een eerste inleidende vraag naar de persoonlijke ervaring in de verslaggeving met betrekking tot pedofilie en pedoseksualiteit van de journalisten. Op die manier kon nagegaan worden in welke mate hij/zij er op professioneel vlak al in contact mee gekomen was om nadien te kijken of er een onderscheid in perceptie zou zijn tussen journalisten met en zonder ervaring inzake het thema. Vervolgens is de topiclijst op te delen in vier grote delen, die elk uit een aantal vragen bestaan. Een eerste grote deel behandelt de algemene perceptie van de journalisten over pedofilie en pedoseksualiteit. Zo wordt gepeild naar de inhoudelijke invulling van de begrippen alsook naar het volgens hen heersende maatschappijbeeld over pedofilie (en pedoseksualiteit) en of dit kan veranderd worden. Het tweede deel van de interviewleidraad gaat in op de bronnen waar journalisten hun informatie en kennis over het onderwerp vandaan halen en het derde deel behandelt hun verslaggeving. Het laatste deel van de topiclijst peilt tot slot nog naar enkele demografische gegevens van de journalisten om eventuele verschillen tussen de journalisten te ontdekken. In de derde bijlage zijn de interviewtopics en –vragen gedetailleerder weergegeven, voorzien van hun wetenschappelijke ondersteuning.

De vijftien interviews werden letterlijk getranscribeerd teneinde de analyse achteraf zo volledig mogelijk uit te voeren. Voor de codering van deze transcripties werd ten eerste een open coderingsproces gebruikt op de interviewleidraad en werden er op die manier codes gegeven per

te behandelen thema. Vervolgens konden de transcripties zelf axiaal gecodeerd worden door al het relevante onderzoeksmateriaal rond de codes te groeperen (Boeije, 2005, p. 9). Tot slot bracht de selectieve codering structuur in het geheel van data door de belangrijkste begrippen van de minder belangrijke te onderscheiden en diverse verbanden bloot te leggen. De codeboom die op basis van deze coderingsprocessen verkregen werd, is terug te vinden in bijlage 4.

4.2 Nieuwsberichtgeving

4.2.1 Selectie van nieuwsitems

Zoals in vorige paragraaf vermeld wordt, behelst dit onderzoek een gevoelig thema, waarbij het niet onlogisch is dat journalisten sociaalwenselijke antwoorden geven (Brysbart, 2006, pp. 28-29). Om hierover toch enigszins controle te hebben en om een meer sluitend antwoord te geven op de derde deelonderzoeksvraag, werd ervoor geopteerd bijkomend aan de interviews een aantal artikels en journaalitems van enkele ondervraagde journalisten te analyseren. Niet van alle journalisten is dit nuttig, aangezien vier ervan nooit over het onderwerp schreven. Daarom werden van de tien (minder) ervaren krantenjournalisten telkens ongeveer vijf artikels geselecteerd door per journalist ongeveer dezelfde zoektermen in te geven op Mediargus, namelijk ‘pedofiel’ en/of ‘pedoseksueel’ en ‘Dutroux’ gevolgd door de naam van de journalist. Uit de bekomen zoekresultaten werden vervolgens enkele recente en minder recente artikels gekozen alsook twee of drie ten tijde van de zaak Dutroux indien dit van toepassing was op desbetreffende journalist. De ervaren VRT-journaliste reikte zelf een vijftal door haar verzorgde nieuwsitems over pedofilie aan omdat die niet in online archieven terug te vinden waren. Het feit dat de journaliste deze zelf selecteerde, kan een inbreuk betekenen op de betrouwbaarheid van dit onderzoek, maar er was geen andere manier om deze gegevens te bekomen. Verder kan ook het gebrek aan geldigheid van diepte-interviews niet volledig goedgemaakt worden met de bijkomende analyse van de krantenartikels en nieuwsitems, maar het is wel een goede extra vergelijkende informatiebron (Billiet & Waeye, 2005, p. 340). Meer over de kwaliteit van dit onderzoek is in het zesde hoofdstuk terug te vinden.

De verkregen artikels/items van de elf journalisten dateren allen tussen 1998 en 2012. Als een artikel tussen 1998 en 2004 gepubliceerd werd, gaat dit bijna als vanzelf over Dutroux. Nadien lijkt er steeds meer plaats te komen voor andere pedofiliezaken, met een opwelling in 2010 door

de ontdekking van het kindermisbruik binnen de kerk. Vóór de zaak Dutroux (tussen 1980 en 1996) werden via Mediargus maar twee items over pedofilie gevonden, beide in het voorjaar van 1994 uitgebracht door Het Belang van Limburg. Ondanks het feit dat ze niet door de geselecteerde journalisten geschreven zijn, waren ons inziens ook deze vier artikels hierover de moeite waard om te analyseren om de eventuele verschillen in toon voor en na Dutroux na te gaan. Ook vóór 1994 doken er sporadisch enkele artikels over gerelateerde zaken op, maar het was een bewuste keuze deze niet op te nemen in het onderzoek aangezien ze nooit letterlijk over pedofilie verhaalden, als wel over kindermisbruik of –verkrachting. Samen genomen werden er in totaal 50 krantenartikels en 24 minuten aan journaalitems voor analyse geselecteerd. Gemiddeld waren de krantenartikels 905 woorden lang, variërend van 276 tot 3025 woorden.

4.2.2 Dataverzameling

Voor de dataverzameling uit de krantenartikels werd gebruik gemaakt van een kwalitatieve inhoudsanalyse. De onderzoeker selecteerde in dit geval immers de relevante artikels/items grotendeels zelf en kon deze vanuit het sensitizing concept – de globale invalshoek – ‘beeldvorming’ in termen van personen, handelingen en gebeurtenissen rond pedofilie herinterpreteren om op die manier de interpretatiekaders van de journalisten hieromtrent op te sporen (Wester, 2006, p. 195). Zo werden op voorhand de criteria bepaald waarop gelet moet worden bij het analyseren van hoe de journalisten pedofielen en de feiten die ze pleegden naar voor brengen in hun artikels/nieuwsitems (cf. bijlage 5 voor de verkregen codeboom). Een eerste criterium is hoe pedofielen worden voorgesteld in termen van woordgebruik en emotionaliteit. Uit de literatuur blijkt immers dat er de laatste jaren een negatieve en dramatische sfeer rond pedofilie is ontstaan in de media (Humblet, 2007, p. 54). Vervolgens moet nagegaan worden of en hoe de sfeer van de berichtgeving veranderd is ten opzichte van voor en tijdens de affaire Dutroux, aangezien deze zaak als kantelpunt aangeduid wordt in de wetenschappelijke literatuur (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37). Het tweede criterium bevat de bronnen waar de journalisten hun kennis uit putten om feiten te schrijven of te duiden. Dit bepaalt immers in belangrijke mate hun perceptie (zie eerder) en dus ook de manier waarop ze zich een beeld gevormd hebben van pedofielen en pedoseksuelen.

HOOFDSTUK 5: Onderzoekresultaten

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de gecodeerde interviews met de journalisten, waar nodig vergeleken met hun berichtgeving over pedofilie en pedoseksualiteit. Deze resultaten worden per (deel)onderzoeksvraag weergegeven. Twee caveats dienen voorafgaand geformuleerd te worden. Ten eerste moet nogmaals opgemerkt worden dat sociale wenselijkheid bij het beantwoorden van de vragen niet uit te sluiten is. Om hieraan tegemoet te komen, werden vooral open vragen gesteld en waar nodig werd dieper op iets ingegaan. Ten tweede is ook de nodige voorzichtigheid geboden bij het lezen van de resultaten inzake de nieuwsberichtgeving van de journalisten, aangezien per journalist slechts vijf artikels zijn geselecteerd wat voor de meeste van hen niet representatief is aangaande dit onderwerp. Algemeen geldende uitspraken hieromtrent zijn bijgevolg niet het doel, dan wel de confrontatie van de uitspraken van de journalisten met wat ze erover schrijven.

5.1 De algemene perceptie van journalisten betreffende de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen

5.1.1 De afbakening tussen pedofilie en pedoseksualiteit

In het eerste hoofdstuk van deze meesterproef werd het onderscheid tussen pedofilie en pedoseksualiteit besproken. In tegenstelling tot de andere gradaties werd dit als enige bewust meegenomen doorheen dit onderzoek (cf. 1.3) om het nu af te toetsen aan de perceptie van de journalisten. Over de kennis van journalisten met betrekking tot pedoseksualiteit blijkt echter niet zo veel te schrijven: één derde van de ondervraagde journalisten, van wie vier gerechtsjournalisten en één gerechtsjournalist met minder ervaring, kon de correcte betekenis hiervan met zekerheid geven; één derde, van wie twee gerechtsjournalisten en drie zonder ervaring, dacht dat het hetzelfde als pedofilie was; en de overige één derde twijfelde, gaf er een foutieve omschrijving van of waagde er zich niet aan om er één van te geven. Uiteindelijk gaven zeven journalisten, van wie zes met (weinig) ervaring inzake het onderwerp, een min of meer correcte omschrijving van pedoseksualiteit door het als een veruitwendiging van hun liefde of aantrekking voor kinderen te benoemen. Eén gerechtsjournalist haalde de betekenis van pedofilie en pedoseksualiteit door elkaar:

“Uiteindelijk, pedoseksualiteit is denk ik van... als je inderdaad ook verslaggeving gaat schrijven, dat je meer gaat spreken over lichtere vormen van pedofilie. Bij wijze van spreken aanrakingen, betastingen zonder eigenlijk de ergste vorm van seksualiteit.”
(Gerechtsjournalist DM)

Een andere gerechtsverslaggever bij De Morgen, zei “geen expert in termen” te zijn en vond het moeilijk “om het verschil te begrijpen tussen iemand die werkelijk seksueel aangetrokken is tot kinderen en iemand die zich vergrijpt aan kinderen omwille van het feit dat het zwakke slachtoffers zijn”. Algemene teneur was wel dat het onderscheid tussen pedofilie en pedoseksualiteit zelden gebruikt wordt in kranten en dat ze het bovendien zelf ook niet zouden hanteren. Volgens een andere journalist kan dergelijk onderscheid in de krant immers niet volgehouden worden omdat “het om termen gaat die niet gangbaar zijn”. Eén journalist bleek de uitzondering op de regel en had het in zijn verslaggeving uitsluitend over pedoseksualiteit:

“Het woord pedofiel, ik heb daar een beetje problemen mee. Het wordt nog altijd gebruikt, ook in onze kranten het is zo gemeengoed geworden. Pedofiel betekent letterlijk vertaald iemand die kinderen graag ziet. Ik gebruik liever het woord pedoseksueel. Pedofiel gebruiken ze... Pedofielen, ik heb er genoeg geïnterviewd en ze proberen zich altijd goed te praten. ‘We zien die kinderen eigenlijk graag, maar we komen er niet aan’. Ze vergoelijken zichzelf met de term pedofiel, maar eigenlijk willen de meeste gewoon seks op een of andere manier en hebben ze dat kind nodig om hun seksuele lusten te bevredigen.” (Gerechtsjournalist HLN)

De andere ondervraagde gerechtsjournalist van Het Laatste Nieuws daarentegen beschouwt het onderscheid als onbestaande omdat “je niet iemand een beetje kan misbruiken. Je kan ook niet iemand maar een beetje dood doen, dat gaat niet”. Daarnaast is er ook een journalist van De Standaard die in eerste instantie niet direct tot een concrete voorstelling komt, maar met veel omwegen toch de juiste nuances kan leggen en ook een verklaring heeft voor het feit dat kranten er niet als dusdanig over verslaan:

Interviewer: “Als ik uw uitleg goed begrijp, dan ziet u pedofilie als een verbloeming en is het eigenlijk pedoseksualiteit dat het gedrag van de priesters representeert?”

Respondent: “Ja, meestal wel he. Zoals homofilie ook een verbloeming van ... Ik kan mij wel voorstellen dat mensen die er niet mee vertrouwd zijn een soort tussenstap nodig hebben en niet meteen in die seksualiteit moeten erkennen. Affectie tussen dit soort mensen moet ook kunnen en de rest volgt dan later wel.” (Journalist met weinig ervaring DS)

Eén gerechtsjournalist van De Standaard die het verschil tussen pedofilie en pedoseksualiteit kende, zou dit onderscheid wel in een artikel maken indien een hulpverlener tijdens een interview zou zeggen dat dit in de behandeling ook op die manier gebeurt. In haar hoofd maakt ze het onderscheid echter niet.

Als er gepeild wordt naar het eerste waar de journalisten aan dachten bij het woord pedofilie, kwamen er verschillende groepen antwoorden naar boven. De meerderheid van de journalisten associeerde pedofilie met bepaalde ‘persoonlijkheden’, vooral met “*Marc Dutroux*”, “*Roger Vangheluwe*” en “*priesters in het algemeen*”, maar ook met “*Jean-Paul Raemaeckers*”, “*turnleraars*”, “*vieze nonkels*” en “*akelige mannen*”. De tweede grootste groep (vijf journalisten) liet vooral het gevoelsmatige aspect naar boven komen door meteen te spreken over zaken als “*walging*”, “*afkeuring*”, “*hoop dat het de eigen kinderen niet overkomt*”, “*ernst*” en “*hopeloosheid*”. De twee laatste groepen van telkens twee journalisten zeiden ofwel geen specifieke voorstelling bij het woord te hebben of gaven een omschrijving in de zin van “*iemand die zijn lusten botviert op minderjarigen*” of “*iemand die zich seksueel aangetrokken voelt tot kinderen*”. Hoewel de meeste journalisten ook in tweede instantie negatieve associaties bleven maken (“*het ergste wat er is*”, “*perverse mannen*”, “*machtsmisbruik*”, “*onuitlegbaar*”), kwamen er ook andere bedenkingen naar de oppervlakte. Zo geloven zeven van de vijftien geïnterviewde personen dat pedofielen moeten behandeld worden in plaats van of na een gevangenisstraf. Deze zeven komen in hun verslaggeving allen (soms) in aanraking met pedofilie. Daarnaast halen twee vrouwelijke journalisten zonder ervaring en één mannelijke gerechtsjournalist aan dat “*het verschrikkelijk moet zijn om daarmee te leven*”. Ook de overtuiging dat ze er niet kunnen aan doen, komt aan bod. Eén journalist bleef echter sterk zijn eerste gedachte volhouden:

“Ik heb door mijn job heel veel dingen gezien en ik kan heel veel dingen plaatsen en begrijpen en we hebben moordzaken gedaan waar vreselijke drama’s gebeurd zijn. Maar dan kan je naar huis rijden en dan kan je zeggen van ok., ça va. Maar dit is iets... dat gaat er niet in, dat

gaat er bij mij niet in, dat kan niet. Ik snap dat niet en ik ben nog meer boos op al die mensen daar rond die daar van weten en niets doen en die dus kinderen laten, allé laten in die miserie zitten. Heel vaak is dat... allé, gelijk heel de zaak met de kerk. Al die priesters, al die hooggeplaatsten, al die mensen die daarvan wisten of burgemeesters, parketten; overal waren er wel mensen die ervan wisten en die hen de hand boven het hoofd hielden. Dat snap ik niet; dat zal ik nooit snappen, gelukkig niet. Ik snap dat niet. [...] ik schud een moordenaar de hand, maar een pedofiel niet, echt niet. Daar is iets dat... Dat blokkeert dan.”
(Gerechtsjournalist HLN)

Aangezien geen enkele journalist, op één uitzondering na, pedoseksualiteit gebruikte, werd in het verdere verloop van de interviews geen onderscheid meer gemaakt, tenzij voor die ene journalist bij wie pedoseksualiteit de voorkeur kreeg in de vraagstelling.

5.1.2 Het profiel van de pedofiel

Om hun algemene perceptie over pedofilie na te gaan, kregen de journalisten ook de vraag of ze zich een bepaald profiel voor de geest haalden bij het denken aan een pedofiel. De meeste journalisten gaven meteen een lange opsomming van kenmerken waaraan een pedofiel volgens hen meestal voldoet. Over bepaalde kenmerken waren ongeveer alle journalisten het met elkaar eens: pedofielen zijn (bijna) uitsluitend mannen, ze zijn ziek en kunnen niet genezen; ze recidiveren (bijna) altijd (“*Eens pedofiel, altijd pedofiel*”), hoewel enkelen wel aanhaalden dat hun libido onderdrukt kan worden door medicatie en therapie, hetgeen in België te weinig gebeurt. Eén journalist van De Standaard was wel overtuigd van een grotere kans op genezing indien al van in de jeugd ingegrepen kan worden. Pedofielen in de gevangenis hebben volgens drie journalisten echter een bijkomend probleem, namelijk het feit dat ze er eerder voor zullen kiezen om hun gevangenisstraf volledig uit te zitten zonder verder gevolg dan te opteren voor vervroegde vrijlating onder strenge voorwaarden – vaak behandeling. Op die manier ontlopen ze juist de verplichte en hoogstnoodzakelijke therapie.

Waarover ook grote eensgezindheid heerste, was de machtsrelatie die een pedofiel zou onderhouden met de kinderen:

“[...] natuurlijk wat heel hard meespeelt in de veroordeling vandaag is dat zaken van pedofilie die doorgekomen zijn tegelijk ook zaken van machtsmisbruik zijn en machtige mannen die hun positie misbruiken om weerloze kinderen voor de rest van hun leven te traumatiseren. Dat speelt een even grote rol als het feit dat hij op kinderen valt. Machtsmisbruik is zelfs op dat moment... machtsmisbruik is het compleet verkeerd inschatten van het effect van uw daden op de persoon waar je seks mee hebt.” (Journalist zonder ervaring DS)

Deze ongelijke machtsverhouding is volgens twee journalisten ook aanwezig bij de verkrachting van een meerderjarige persoon, maar het onderscheidend criterium tussen een verkrachter en een pedofiel is het vertrouwen dat deze laatste zal proberen winnen bij zijn “slachtoffer(s)” en de manier van geleidelijke en herhaaldelijke toenadering zoeken. Het feit dat veertien- à vijftienjarige meisjes in hun visie ‘vrijwillig’ een relatie aangaan met een 40- of 50-jarige heeft volgens zes journalisten eveneens te maken met manipulatie en machtsuitoefening die dergelijke meisjes vaak niet als dusdanig ervaren. Hoewel één journalist dergelijke relatie wel mogelijk achtte, stelden twee journalisten het nog sterker:

“Officieel is dat tot veertien jaar zeker? Maar als er een groot leeftijdsverschil is, is ‘t tot zestien jaar. En misschien zelfs... want ik vind eigenlijk voor mij tot achttien jaar. Want ik vind zelfs een zestien-, zeventienjarige die verleid wordt door een 50-jarige man. Ik vind dat daar zo’n enorm verschil is in leeftijd dat er toch een machtsrelatie is. [...] Het moet misschien niet altijd strafbaar zijn, maar wel ongezond.” (VRT-journalist zonder ervaring)

Naast bovenstaande journaliste waren er ook die uitsluitend naar wetgeving verwezen en geen eigen mening uitten. Vier respondenten duiden ook op het belang van een leeftijds kloof, al dan niet in wettelijke context. Zeven van de vijftien spraken niet over specifieke leeftijdsgrenzen in relatie tot pedofilie en eventueel ongelijke machtsverhoudingen.

Naast deze veelgenoemde kenmerken, waagden vier journalisten zich ook aan meer specifieke, al dan niet uiterlijke trekken:

“[...] prototype van een pervers, helemaal... Veertiger, helemaal in jeans, baseballpetje op met een dochttertje van 12 dat haar lippen geschminkt had”; “Wie is een pedofiel? Mannen.

Vieze mannen. Eenzaam...”; “Mannen. Vaak dertigers, middelbare leeftijd. Alleenstaanden die geen partner hebben.” (Gerechtsjournalist HLN, VRT-journalisten)

Een ervaren journalist bij Het Nieuwsblad merkte in dit verband nog op:

“Als dat een heel vies ventje is van 50 jaar met vettig haar dat over zijn hoofd plakt en die dan op zijn computer vuile tekeningskes van kinderen verzamelt, dan is er heel weinig begrip voor. Als dat een jonge hippe sympathieke Studio Brussel reporter is die dat doet, dan merk je hoe in de publieke opinie en onder collega’s van mij en mijn eigen kring, er plots veel meer begrip voor ontstaat. Terwijl ja... het eigenlijk hetzelfde is.” (Gerechtsjournalist NB)

De helft van de journalisten geloofde echter dat het iedereen kan zijn tegenwoordig en dat dat niet aan hun uiterlijk te zien is: *“in familiale kringen”, “in de kerkelijke context”, “op school”, “de flamboyante zakenman”*. *“Als het een bisschop kan zijn, wie dan niet?”*, merkte een weinig ervaren journalist van De Standaard op. Als bewijs hiervan verwees één van de gerechtsjournalisten naar een experiment waarbij 100 foto’s van mogelijke pedofielen aan een groep “pedospeurders” werden voorgelegd. De eigenlijke conclusie was dat het allemaal pedofielen geweest waren, maar geen van de speurders kwam tot dit besluit.

Pedofielen dragen ook een psychopathisch kantje in zich, zo vonden enkele respondenten:

“Alhoewel ik wel denk dat zelfs een pedofiel – ik noem het nu zacht – die op zachte wijze het vertrouwen van kinderen wint, daar is ook een psychopathisch kantje aan denk ik. Want zulke mensen sluiten hun eigen verantwoordelijkheid en hun eigen schuld uit omdat ze ervan uitgaan dat zij dat in toestemming hebben gedaan van de kinderen, dat de kinderen zich niet of nauwelijks hebben verzet. Dus ze leggen de verantwoordelijkheid meer bij, wat eigen is aan psychopaten, dat ze de verantwoordelijkheid leggen bij degene die ze misbruiken.” (Journalist zonder ervaring De Tijd)

Het feit dat pedofielen hun verantwoordelijkheid uit de weg zouden gaan, wordt door zowel gerechtelijke als niet-gerechtelijke verslaggevers bevestigd. Eén van de specialisten van Het Nieuwsblad benadrukte wel dat een zwart-witvisie ook hier niet gepast is en dat *“dé pedofielen an sich”* niet bestaan. Het gaat daarentegen om *“een heel diverse groep met verschillende soorten mensen waarvan een deel goed weet dat ze dingen voelen die niet mogen, waarvan een*

deel zich niet kan inhouden en achteraf spijt heeft en waarvan een laatste deel zich niet wil inhouden en zich achteraf goedpraat.”

5.1.3 De daden en/of gedachten van een pedofiel

Een volgende vraag peilde naar de daden en/of gedachten die iemand tot een pedofiel maakt. Ook hier liepen de meningen uit elkaar, hoewel over sommige punten consensus heerste. Zo beschouwden alle journalisten mensen die kinderporno zoeken en bekijken als pedofielen, de redenering volgend dat dergelijke praktijken immers ook gepaard gaan met kindermisbruik. Het feit of pedofielen al dan niet verdergaan dan surfen naar pornografisch materiaal riep wel variërende meningen op. Een kleine minderheid ging ervan uit dat dit in alle gevallen zo is:

“Ofwel misbruik je een kind ofwel doet ge 't niet. Maar een beetje dat gaat niet, dat is niet zeggen van: 'ik kik alleen maar op foto's van kinderen'. Dat is bullshit.” (Gerechtsjournalist HLN)

Van de overige journalisten waren de meesten van mening dat sommige pedofielen zich enkel aan het bekijken van kinderporno schuldig maken, anderen wisten het niet goed en nog anderen hadden het er niet over. Een niet-gerechtigde verslaggever van De Standaard gaf aan dat er misschien wel zijn, maar dat er niet geschreven wordt over pedofielen die geen seksueel contact hebben met kinderen. Twee journalisten zeiden dan weer respect te hebben voor iemand die levenslang worstelt met zijn geaardheid/neiging maar niet tot actie overgaat. Een gerechtsjournalist van De Morgen voegde hieraan toe dat iedereen het recht heeft om opgewonden te raken van een idee of gedachte. Drie andere gerechtsjournalisten gingen hier tegenin door te stellen dat gedachten een persoon juist wel tot pedofilie bewegen. Rond pedofielen als gelegenheidsaanraders was ook vrij grote consensus in die zin dat er dan niet over pedofilie mag gesproken worden:

“Als je een kind verkracht, ben je niet noodzakelijk een pedofiel, daar ben ik ook wel van overtuigd. Dutroux is geen pedofiel, hij is geen klassieke pedofiel.” (Gerechtsverslaggever DS)

“Dat weet ik niet. Daar ken ik te weinig van. Ik denk dat als je dat aan specialisten gaat vragen... als die de definitie van een pedofiel geven, is dat wel iemand die het niet bij één keer laat, recidivegedrag toont. Om nu iemand die één keer een kind aanrandt... ik weet het niet. Mijn gevoel zou misschien zeggen dat dat misschien geen pedofiel is?” (Journalist De Tijd)

Een gerechtsjournalist van Het Nieuwsblad merkte wel op dat dergelijke gelegenheidsaanranders van kinderen in kranten wel als pedofiel zouden bestempeld worden. Op journalistiek en strafrechtelijk vlak ziet hij hier geen probleem in, hoewel het wetenschappelijk misschien niet correct is. Een gerechtsjournalist van De Morgen spreekt dit dan weer tegen en stelt dat iemand die pedofiele daden stelt met een kind niet automatisch zo beschreven wordt:

Kan je ook daden stellen met een kind zonder dat je een pedofiel bent? Misschien wel want als je bedenkt supermarginaal verhaal uit Dendermonde een tijd geleden waarop dat een moeder en de stiefvader hun twee kinderen eigenlijk misbruiken en uitbuiten. Die zijn nooit echt beschreven geweest als pedofiel ouderpaar terwijl ze natuurlijk wel pedofiele daden stelden met die kinderen. (Gerechtsjournalist DM)

5.1.4 Het maatschappijbeeld van pedofilie

In het interview werd de journalisten ook gevraagd naar wat volgens hen het heersende maatschappijbeeld over pedofilie is, of ze dit terecht vinden en of/hoe ze dit zouden willen/kunnen veranderen. Het eerste deel van de vraag beantwoordde elke respondent negatief: *“verwensing door de maatschappij”, “veroordelend”, “afkeurend”, “geen begrip”, “worden uit de gemeenschap geschopt”, “ophangen, opknopen”, “de maatschappij roept om straf”, “afschuw”, “erger dan vijf vrouwen verkracht en vermoord te hebben”, ...* Bijna elke journalist vervolgde zijn/haar antwoord door te stellen dat ze het hiermee wel eens zijn *“aangezien kinderen in hun ongereptheid moeten bewaard worden en ze het voor de rest van hun leven meedragen”*. Velen nuanceerden dit antwoord echter ook. Een gerechtsjournalist van Het Laatste Nieuws ten eerste betreurt dat slachtofferschap van kindermisbruik een standaard geworden is. *“De schaamte van slachtoffers is verdwenen, wat goed is, maar dit heeft soms plaats geruimd voor overdreven en soms ongewilde publiciteit”*. Bovendien reageert het gerecht naar zijn mening niet adequaat genoeg op ‘échte slachtoffers’, aangezien *“de dader vrijuit gaat, het*

onderzoek lamelendig gevoerd wordt en er procedurefouten gebeuren”. Ten tweede zijn er enkele journalisten van mening dat pedofielen moeten geholpen worden hetgeen niet kan door gevangenschap, zoals de maatschappij dat wil:

“Door mensen weg te schoppen, ga je ze zeker niet helpen en dat gaat zeker niet voorkomen dat ze het nog zouden doen. Een pedofiel in de gevangenis bv., die mogen ze niet bij anderen laten of die krijgt klappen. Dutroux heeft al klappen gekregen. Da ’s een zeer problematische situatie. [...] Die mensen moeten begeleid worden uiteraard. [...] Ik denk, een pedoseksueel die echt zo is, dat die man lijdt. Die kan nergens terecht, als dat uitkomt. Ik heb er geen... Begrijp me niet verkeerd. Ik heb er niet echt medelijden mee, maar we moeten de zaak een beetje juist blijven zien. Die man lijdt, die is uitgestoten zoals niemand anders eigenlijk denk ik. Een categorie mensen die niemand te vriend wil.” (Gerechtsjournalist HLN)

De gerechtsjournalist van De Standaard bracht een derde nuancering met te stellen dat *“net zoals je er niet kan aan doen dat je hetero of homo bent, kan je er ook niet aan doen dat je pedofiel bent. Maar dat wil nog niet zeggen dat ik het ermee eens ben dat pedofielen aan kinderen prutsen”*. Een laatste nuance die een journalist zonder ervaring van De Standaard vermeldt, is het verschil in mate van veroordeling van pedofielen, dat afhankelijk is van geval tot geval:

“[...] met Michael Jackson bv. heb je nooit zo’n sterk veroordelende reflex gehad omdat bij Jackson ten eerste alles een beetje in het ongewisse gebleven is in wat hij nu precies met die kinderen deed en of hij nu echt pedofiel/pedoseksueel was ofwel gewoon dat er iets in zijn ontwikkeling misgelopen is, of dat hij zelf kinds gebleven is. Dus dat bleef altijd in het ongewisse. En daar speelde natuurlijk ook zijn enorme bekendheid en het algemene beeld van een excentrieke man die heel veel rare dingen deed, dus waarom dat er niet gewoon bij. Het idee ook dat de mensen die hem aanklaagden dat die niet wel erg obviously uit waren op een royale schadevergoeding en geld, dus daar heb je dat bijvoorbeeld veel minder gehad.” (Journalist zonder ervaring DS)

Negen journalisten haalden de zaak Dutroux aan als groot kantelmoment waardoor het belang van kindermisbruik naar de oppervlakte kwam, maar ook als oorzaak van *“het hedendaags doorgeslagen klimaat”* of de grote emotionaliteit die ermee gepaard gaat. Zo halen ze aan dat

mensen pedofielen vaak bestempelen al zijn het allemaal diezelfde als Dutroux, terwijl deze van een ander kaliber is, vinden ze. Toch noemt één journalist Dutroux een pedofiel; een gerechtsjournalist van De Morgen beschrijft hem zelfs als *“de überpedofiel”*. Alle andere journalisten springen hier veel voorzichtiger mee om en oordelen dat hij hoogstens pedofiele daden heeft gesteld, maar dat hij voor de rest niet als *“de stereotiepe pedofiel”* beschouwd kan worden. Naast de Dutrouxaffaire heeft recentelijk ook het verhaal van de pedofiele priesters de maatschappelijke alertheid voor pedofilie verhoogd en het negatieve beeld versterkt, aangezien pedofielen naast een seksuele afwijking nu ook een *“hypocriet kantje”* in zich lijken te dragen.

Over de rol van de media in dit alles bestaat geen consensus onder de journalisten. Een aantal gaat ervan uit dat de maatschappelijke weerslag en de invloed op de perceptievorming door de media zeer groot is. *“Als er beeldvorming is, dan hebben de media daar een rol in gespeeld”*, stelt een journalist van De Standaard. Sommigen benadrukken hierbij wel voornamelijk de invloed van kranten en televisie, terwijl anderen de *“nieuwe en oncontroleerbare sociale media”* steeds belangrijker achten in het nadeel van de traditionele media.

“Ja [een meer genuanceerde verslaggeving zou het algemene negatieve beeld kunnen veranderen]. Nu zijn het zo beesten, gruwelijke misdadigers. Maar het zijn natuurlijk ook zieke mensen die een groot probleem hebben waar het heel moeilijk is om mee te leven. Dat zijn ze natuurlijk ook. Dat zou wel kunnen bijdragen tot... want ik denk dat de meeste dat niet doen, niet tot de daad overgaan; denk ik he. Moesten er voortdurend zo'n zaken zijn... het blijft zeldzaam, verkrachtingen van kinderen. Dus dat zou wel een meer realistisch beeld geven van wat is een pedofiel. Ik denk aan iemand die in stilte afziet.” (VRT-journalist zonder ervaring)

Er is ook een groep die gelooft dat de media een belangrijk aandeel hebben in de perceptievorming van mensen, maar de maatschappelijke de- of appreciatie voor dergelijk thema als pedofilie veranderen, kan niet. *“Je hebt 20 goede artikels nodig om één slecht te counteren; voor de publieke opinie is het minstens van die orde”*, argumenteert een verslaggever voor De Standaard. Een gerechtsjournalist van De Morgen bevestigt dit, maar benadrukt dat de kranten hier niet alleen in zijn, integendeel:

“Als men de maatschappij iets verwijt, geeft men nogal snel de schuld aan de media, terwijl een boekske zoals Dag Allemaal zo invloedrijk is dat mensen dat gaan kopen; die rammen er elke week een aantal clichés in, die worden dan opgepikt en dat is eigenlijk wat de mensen willen. Men wil een vereenvoudiging van de levensvraagstukken. Daarom probeert men alles op een heel vereenvoudigde manier te plaatsen.” (Gerechtsjournalist DM)

Dezelfde journalist geeft echter wel mee dat kranten toch een mogelijk aandeel hebben in deze vereenvoudiging, maar maakt wel een onderscheid en zegt *“geluk te hebben voor een krant te werken die af en toe wel recul neemt en dieper op de zaken tracht in te gaan”*. Dit zet hij af tegen collega’s van andere kranten, die hij benoemt als *“robotjes die worden gestuurd vanuit het commandocentrum”* en van hieruit beelden worden opgedrongen. Een gerechtsjournalist bij Het Nieuwsblad heeft een andere verklaring voor de wisselende invloed van de media. Zo geeft hij aan dat de media van bepaalde zaken maatschappelijke thema’s kunnen maken, maar dat ze het imago van de pedofiel niet kunnen verbeteren aangezien ze in dat geval te sterk tegen het heersende gevoel van de mensen zouden moeten ingaan. De overige journalisten schrijven eerder een kleine rol toe aan de media omdat de publieke perceptie volgens hen gevormd wordt door allerlei indrukken. Volgens deze groep van drie journalisten kunnen de media ook het maatschappelijk beeld niet veranderen. Zo ziet één van de gerechtsjournalisten het eerder als *“een omgekeerde beweging”* waarbij een grotere angst voor pedofielen de oorzaak is van een groter aantal onderzoeken en rechtszaken en op die manier ook van grotere media-aandacht. Een andere journalist haalt dit nog aan:

“Het is niet zo, mochten journalisten morgen afspreken, als dat al zou kunnen, om ook positiever over pedofielen te schrijven [...] dat gaat niet, je kunt de oordelen van het brede publiek niet sturen. Kranten, nieuws volgt altijd. Nieuws stuurt nooit. Wat nieuws kan doen is dingen uitleggen, de aandacht richten op iets en daardoor een reactie uitlokken bij mensen. Wat nieuws natuurlijk kan doen, is zeggen dat Roger Vangheluwe zich jarenlang heeft vergrepen aan zijn neef, dat er daardoor een heel grote boze reactie naar Roger Vangheluwe gaat en dat dat uitdijt naar de kerk in zijn geheel. Dus dat is een effect van het nieuws, maar eigenlijk in eerste instantie een effect van de daden van Vangheluwe. [...] Nieuws is ingebed in de kritiek van de gemeenschap waar het dat nieuws aan verspreid en volgt eigenlijk

simpelweg de culturele voorkeuren van die gemeenschap. Het kan daar een klein beetje vorm aan geven af en toe maar niet compleet ingaan tegen die voorkeuren of zelfs niet echt proberen te trekken of te duwen want dat wordt niet geaccepteerd.” (Journalist zonder ervaring DS)

5.1.5 Registratie van pedofielen

Veertien van de vijftien journalisten deelden de mening dat de registratie en publicatie van namen en adressen van pedofielen “*verwerpelijk*”, “*slecht*”, “*een stap te ver*”, “*gevaarlijk*”, “*onaanvaardbaar*” en “*onverantwoord*” is. De meest aangehaalde redenen hiervoor waren ten eerste het “*gevaar onschuldige mensen onterecht te bestempelen als pedofiel*” en ten tweede de stelling dat men “*het gerecht haar werk moet laten doen*”. Een journalist zonder ervaring haalde ook aan dat daders op die manier geen tweede kans krijgen. Een journalist met weinig ervaring oordeelde ook dat mensen die zich hiermee bezighouden meestal zelf een probleem hebben en dat er met dergelijke lijstjes te publiceren bovendien al vaak vergissingen gebeurd zijn. De enige journalist die voorstander is van dit ‘naming and shaming’ principe, stelde:

“Het identificeren van daders of slachtoffers is altijd een heel moeilijk punt in de media en waar we heel erg voorzichtig in zijn. Als het aankomt op het identificeren van een pedofiel, ben ik daar persoonlijk veel gemakkelijker in. Los. Helemaal, met foto en al. Als het moet voorpagina, als het kan. Voorwaarde natuurlijk dat je eventueel slachtoffers of kinderen daarmee niet identificeert. Als het gaat om, ik zeg maar iets, leraar x uit een school heeft een aantal kinderen in het verleden misbruikt en er is geen directe band meer tussen die leraar en die kinderen... Je kan niet bijvoorbeeld een vader op de voorpagina zetten, deze man heeft al zijn kinderen misbruikt. Daarmee identificeer je de slachtoffers, dat kan niet. Maar anders heb ik daar echt geen problemen mee, los erin.” (Gerechtsjournalist HLN)

Peilend naar hun reactie indien ze, eventueel op dergelijke lijsten, zouden ontdekken dat er een pedofiel in hun straat woont, heerste weerom grote consensus onder de journalisten: geen enkele respondent zou een mogelijke pedofiel uit zijn/haar straat trachten te verjagen. De meerderheid zou wel extra informatie inwinnen en hem in de gaten houden. De ouders onder de journalisten

zouden hun kinderen wel waarschuwen om bij hem uit de buurt te blijven. Een kleine minderheid zou niets ondernemen.

5.2 De bronnen van journalistieke kennis betreffende pedofilie en pedoseksualiteit

5.2.1 Eigen kennis versus kennis van andere mensen

Voor al aan de journalisten met (weinig) ervaring in de verslaggeving met betrekking tot pedofilie werd gevraagd waar ze hun kennis vandaan halen indien ze een artikel over het onderwerp schrijven. Voor al deze journalisten zijn de officiële bronnen – “*politie*”, “*gerecht*”, “*gerechtelijke dossiers*”, “*advocatuur*”, “*parket*”, “*pedofiliejagers*”, “*hulpverleners*”, “*academici*” – het belangrijkste, mits enige nuancering. Zo zullen politie en parket voornamelijk gecontacteerd worden in het kader van feitenverwerving, terwijl hulpverleners en academici eerder worden geconsulteerd in functie van duidingsartikels. Verder blijkt elke journalist zijn specifieke taak te hebben en worden bijgevolg andere bronnen gehanteerd.

Toch kan op vlak van kennisverwerving ook een onderscheid gemaakt worden tussen de werkgevers van de verschillende groepen respondenten. Zo benadrukt de VRT-gerechtsspecialiste het belang van duiding en bronnen die dit kunnen staven. Van Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws werden enkel journalisten ondervraagd die de feiten rapporteren. In het kader hiervan contacteert een HLN-reporter als enige vaak slachtoffers, daders, familie hiervan en andere mensen uit hun omgeving. De vier ondervraagde journalisten van De Standaard die reeds over pedofilie schreven, bekleden elk een andere functie binnen de krant gaande van louter de feiten over bijpassende duiding tot algemene commentaarstukken. Eén van de feitenjournalisten van deze krant zei ook een boekje van Martijn (een pedofielenvereniging in Nederland) gelezen te hebben “*om te weten te komen hoe pedofielen zichzelf zien en over zichzelf denken*”. De twee ondervraagde journalisten van De Morgen hielden zich naar eigen zeggen vooral bij de feiten, maar staaften deze veelal met insteken van psychologen, psychiaters en andere hulpverleners. “*De zeldzame keren dat we slachtoffers aan het woord laten, is dit in gezelschap van een therapeut*”.

Alle journalisten gaven aan dat gewone mensen hun kennis over pedofilie uit de media en dan vooral uit kranten halen. De journalisten die nooit eerder over pedofilie schreven, vermeldden deze ook als bron van hun kennis erover.

5.2.2 Contact met pedofielen

Zoals uit de literatuur blijkt, kan ook de persoonlijke ervaring met pedofielen een bron van kennis zijn en aldus de perceptie bepalen. Naast contacten uit professionele overwegingen, haalden sommige journalisten ook verhalen uit hun privésfeer aan. Zeven journalisten kwamen nooit persoonlijk in aanraking met een pedofiel. Een aantal journalisten interviewde naar eigen zeggen al enkele pedofielen voor hun werk als reporter. Zo vertelt een gerechtsjournalist van Het Laatste Nieuws een verhaal dat hem is bijgebleven:

“Ik zit daar in dat café en die komt binnen met zijn dochter van 12. [...] Hij wilde aantonen dat hij zijn kinderen niet misbruikt had en die begint daar te vertellen: ‘papa kijkt dan wel eens naar beelden op de computer en...’ En ik weet niet meer hoe het meisje heette, Sylvieke of wat dan ook. ‘Papa doet niets verkeerd. Geef papa eens een kus’... Dat meisje kust hem vlak op de mond. Dat beeld, dat was zo iets van... dat kind werd zo gemanipuleerd door die man, zo gemanipuleerd... ik zal dat nooit vergeten. Je ziet dat dan als journalist en je zit daar, die man is vrij op dat moment en je weet, vannacht, vandaag of morgen, gebeurt hier weer iets. Dat is redelijk frustrerend, daar kan je niks aan doen.” (Gerechtsjournalist HLN)

Ook de andere ondervraagde gerechtsjournalist van Het Laatste Nieuws kwam al meerdere malen via interviews in contact met pedofielen. Een hele resem incestpedofielen geloofde hij naar eigen zeggen niet, maar er is wel één die hem een ander beeld van pedofielen gegeven heeft:

“Ik heb iemand ontmoet ooit die daar zeer berouwwol om was, van wie ik denk dat hij ervan af was. Hij nam ook medicatie. Een lang gesprek over het feit dat hij geen enkele seksuele aandrang meer had door medicatie en dat dat voor hem de enige oplossing was. Dat dat een treurig leven was vond hij. Beetje lusteloos, letterlijk, lusteloos. Maar hij vond dat dat niet meer anders kon. [...] Mijn beeld is daardoor veranderd; ik heb vooral een gebroken man gezien. Een verdrietige man die al heel zijn leven – hij was toen in de 40 denk ik – met iets worstelde. Een sukkelaar eigenlijk. Een sukkelaar.” (Gerechtsjournalist HLN)

Eén van de gerechtsverslaggevers van De Morgen kwam vaak in contact met pedofielen via interviews. Dezen bepaalden zijn initiële beeld van pedofilie, wat later wel bijgesteld is door de gebeurtenissen in de kerk: *“Het kan iedereen zijn”*. Een journalist die nog niet persoonlijk met

een pedofiel gepraat had, maar wel veel processen tegen pedofielen volgde en getuigenissen van pedofielen had gelezen, gaf te kennen dat zijn beeld hierdoor niet was veranderd. Hij blijft met andere woorden bij zijn standpunt dat *“pure pedofielen er niet aan kunnen doen”*. Ook één van de gerechtsjournalisten van Het Nieuwsblad kwam in de rechtbank al in aanraking met pedofielen:

“Ik kom wel eens in een rechtbank waar iemand terechtstaat voor pedofilie, of iemand die verdacht wordt van pedofilie. Dat wel ja. [Maar nee die hebben mijn beeld van pedofielen niet gevormd], want zoals ik al zei, ik heb niet echt een beeld van een pedofiel en ik moet dat ook niet hebben. Ik moet redelijk neutraal daartegenover staan. Neen.” (Gerechtsjournalist NB)

Twee journalisten die nooit eerder over pedofilie berichtten, kwamen reeds persoonlijk in contact met pedofielen. Zo had een journaliste van Het Nieuwsblad ooit een collega die later bekende pedofiel te zijn. Daarnaast kwam ze ook via via in contact met een pedofiel:

“Het gekke is dat ik ooit een pedofiel heb gekend, dat was een collega van mij. Ik heb nog in Nederland gewerkt als radiojournaliste en hij was pedofiel. Dus ik heb daar ook een concreet beeld van. Dat was een heel gewone jongen, hij heeft mij dat maar later verteld. Dat was natuurlijk schrikken. Hij zat onder de pillen om zijn libido naar beneden te houden, dus sindsdien heeft dat een gezicht. Sinds mijn 20 heeft hij een gezicht en zie ik dat als een zieke mens die een kortsluiting heeft in zijn hoofd, net zoals je zoveel mensen hebt.” (Journaliste zonder ervaring NB)

Tot slot moet ook nog een onervaren journalist van De Standaard vermeld worden in dit opzicht. Deze kreeg nooit persoonlijk te maken met een pedofiel, maar kende wel collega's van de pedofiele ketnetrapper voor wie men *“redelijk wat begrip”* kon opbrengen aangezien *“het een goeie collega was en omdat hij zich zelf nooit echt aan kinderen had vergrepen”*. Dezelfde journalist werd ook ooit gevraagd een boek te schrijven over een pedofiel, maar hij weigerde dit omwille van de typering die gevraagd werd, namelijk het verhaal van de *“romantische pedofiel in een conservatieve rechtse maatschappij, die geen begrip had voor mensen als hem”*.

5.2.3 Pedofilie in de kindertijd

Ook gebeurtenissen/lessen uit de kindertijd kunnen de perceptie beïnvloeden of wijzigen, maar met uitzondering van één journaliste stuurde niemand hier op aan. Deze journaliste met weinig ervaring getuigde dat ze in haar kindertijd en jeugd gewaarschuwd werd om niet mee te gaan met vreemde mannen. Ook alleen in het donker fietsen was een risico. Volgens de journaliste hebben die waarschuwingen ook nu nog hun effect:

“Ik weet dat ik dat nog altijd doe: als er een auto stopt om de weg te vragen, ga ik nooit heel dicht staan om te horen wat ze zeggen. Ik vind dat zij dan maar moeten uitstappen. Of als er een camionette staat, ga ik daar ver om heen fietsen. Dat heb ik toch geleerd uit mijn kindertijd. Ik hoor mensen nu zeggen, van amai we moeten tegenwoordig al oppassen als we een auto of een camionette zien. Dan denk ik van ja wij hebben dat ook geleerd. Er was altijd wel een risico.” (Journaliste met weinig ervaring DS)

Alle overige ondervraagde journalisten kunnen zich dergelijke waarschuwingen/risico's niet meer herinneren. Enkelen haalden wel aan dat er in hun jeugd jaren bijvoorbeeld plots iemand van het toneel verdween, waarvan ze pas later hoorden dat het wegens een pedofiliekwestie was. Tevens doken verhalen op van een oom en een pastoor met losse handjes die op de duur niet meer welkom waren op familiefeesten of binnen de kerkelijke gemeenschap. Daar bleef het dan wel bij: *“Er werd niet over gepraat, ze moesten niet verhuizen en alles verdween in de doofpot”*. In één geval werd de pedofiel wel gepakt en zwaar vervolgd, maar het kwam nooit in de media, behalve één keer herinnerde één journalist zich:

“Notaris x. Zegt u dat nog iets? Dat is een zaak uit de jaren '80 waarin een notaris werd beschuldigd door zijn vrouw dat hij zijn kinderen had misbruikt. Een groot schandaal. Humo en De Morgen hebben daar toen enorm op ingezet. Achteraf bleek dat verhaal niet te kloppen. Bleek dat hij zijn kinderen helemaal niet had misbruikt. Dat is volgens mij de eerste, nog voor de zaak Dutroux. Dat is zo de eerste zaak waar ik mij iets van herinner. Maar verder nee. Ik heb er eigenlijk geen herinneringen aan. Dat was geen thema. Het is eigenlijk nooit een thema geweest, echt. Het is nooit dicht bij mij gekomen tot de zaak Dutroux.” (Journalist zonder ervaring De Tijd)

De meesten vermeldden dat ze het woord pedofilie in die tijd niet kenden en er zich niet mee bezig hielden. Ook een VRT-journaliste, die ooit bijna meegenomen werd door “een rare meneer”, noemde deze toen geen pedofiel, maar “een vieze man met snoepjes”. Een andere journalist had het over “broeder Omer”:

“Wat ik mij wel herinner als mijn middelbare schooltijd – ik ben naar een katholieke school geweest waar verschillende afdelingen waren waaronder een lagere school – dat daar rare geruchten de ronde deden over broeder Omer. Vandaar dat ik de naam Omer associeer met ‘oeh, pas op’. Ik heb geen enkele voorstelling van wat dat kon zijn, maar het was van het type ‘kom eens naar mijn kamer’. Dat soort associatie. Het eerste wat ik daarvan hoorde, hoe ik daarvan hoorde, in welke termen, dat kan ik mij moeilijk herinneren omdat... ik heb nooit op internaat gezeten omdat het vlakbij mijn deur was. Dat was toen a fact of life, ja dat bestaat, je hebt er zo, het is niet prettig, maar ja het is daar nu en... [...] dat werd eigenlijk geaccepteerd. Ik kan mij niet herinneren dat daar iemand aanstalten maakte om de politie te verwittigen. Dat past wel in die sfeer van misplaatste tolerantie.” (Journalist met weinig ervaring DS)

Een meerderheid van de journalisten geeft aan dat er in de jaren '70 en '80 een stroming bestond voor de gelijkstelling van de rechten van pedofielen zoals dat ook voor holebi's het geval was. Deze kennis verwierven ze echter in de voorbije jaren en niet in hun jeugd of in de periode toen de beweging nog actief was.

Tot slot had één gerechtsjournalist in zijn kindertijd een persoonlijke ervaring met een pedofiel:

“In mijn jeugdijaren... dan werd erover gezwegen. Ik heb... je mag dat gerust weten. Ik kan een anekdote uit mijn kindertijd vertellen. Toen speelden wij veel op straat. Ik ben nu 45, pakt dat wij toen tien jaar waren. Dan gingen we met vriendjes op het speelpleintje naast ons huis een kamp maken en daar speelde altijd een oudere jongen mee, pakt van achttien. Die moesten wij dan ons piemeltje tonen en die speelde daar dan mee. En toen ik dat in de tijd tegen mijn moeder ging vertellen was het van: ‘zwijgt met die zever, stopt daar mee’. Als je dat nu tegen je moeder zou gaan zeggen, dan zou die naar de politie gaan. Dan zou die verhoord worden en opgepakt, daar zouden stukken over geschreven worden en die zou in

therapie moeten. In die tijd was dat ‘zwijgt met die zever’. Dat is het verschil.”
(Gerechtsjournalist DS)

5.2.4 Reactie op een ‘normale gebeurtenis’

Hoewel geen enkele journalist er problemen in ziet dat een vader zijn kind knuffelt of ermee in bad gaat, bleven er maar acht over die er ook geen moeite mee hebben, moest het niet zijn vader zijn. Aan één journalist werd het niet gevraagd, maar de overige zes hadden enkele bedenkingen: gaat het om een volslagen onbekende voor het kind, dan vinden vier journalisten dit raar al is het afhankelijk van de reactie van het kind en van de aard van de knuffel. Twee andere journalisten merken op dat door “*het drama van tegenwoordig*” de onschuld wordt aangetast en dat dat “*één van de vreselijke gevolgen van de zaak Dutroux is*”:

“De onschuld wordt er eigenlijk door aangetast. Mag je nog een kind knuffelen? Ik heb foto’s van mijn dochter van 30 jaar geleden in haar badje. Als je nu zulke foto’s... Die zitten in een album, dat was nog de tijd van de analoge fotografie. Als je nu zulke foto’s op Facebook zou zetten, dan zouden daar misschien wel mensen een aanstoot aan nemen. Daar stond je vroeger niet bij stil, een baby of een peuter die in haar blootje in de tuin rondliep. Of dat je verschillende kinderen... en nu op een of andere manier ben je daardoor aangetast, in de zin van je voelt bij jezelf een reactie van is dat wel ok? Knuffelen nog niet zo he, maar in andere contexten, dat je dat bij jezelf voelt, dat je toch wat twijfelt. En dat je tegelijk ook wel een onaangenaam gevoel hebt ‘waarom moet dat nu geproblematiseerd worden’? Kan een volwassene geen kind meer knuffelen zonder dat dat verdacht gemaakt wordt...? dat is eigenlijk heel treurig dat dat allemaal zo is nu. Dat is ook iets wat Dutroux heeft aangericht.”
(Journalist met weinig ervaring DS)

Een VRT-verslaggever bevestigt bovenstaande door de verdenkingen van haar kant naar haar buurman toe, aangezien deze foto’s van haar dochtertje in bad had gemaakt. Ook een gerechtsjournalist van De Morgen zegt dat dit soort zaken het gevolg zijn van de overexposure van pedofilie, maar hijzelf heeft hier naar eigen zeggen geen problemen mee. Eén journalist geeft van zichzelf toe hier vrij ver in te gaan en schrijft dit toe aan beroepsmisvorming:

“Als ik met mijn vriendin en kinderen in de speeltuin zit, dan zit ik altijd naar pedofielen te zoeken. ‘Wie zou hier nu de pedofiel zijn’, dat is wat ik denk. En zelf ook... ik ben nogal lichamelijk ingesteld, ik wrijf kindjes graag over hun hoofd. En je denkt daar toch wel 2 à 3 keer over na als dat je eigen kind niet is. [...] Ik zie overal pedofielen. En ik vind dat... dat is soms zonde want ja... Ik moet eerlijk zeggen, de voetbaltrainer van mijn zoontje, mijn zoontje is 12, mijn oudste. Ik heb gevraagd aan bevriende flikken om eens te kijken in de computer of daar niks mis mee was. Dat was niet. Alle ja, dat mag niet eigenlijk, maar ik doe dat. Omdat dat een vrijgezel is, woont nog bij zijn ouders, beantwoordt aan veel criteria dan om pedofiel te kunnen zijn.” (Gerechtsjournalist DS)

5.3 De omgezette perceptie van de journalisten in verslaggeving over pedofilie en pedoseksualiteit

In dit gedeelte zal het oordeel van de journalisten over de eigen verslaggeving en de verslaggeving in het algemeen vergeleken worden met de analyse van hun krantenartikels en journaalitems. In onderstaand gedeelte worden de stukken van de elf journalisten geanalyseerd, die (af en toe) over pedofilie berichten.

5.3.1 Analyse van de verslaggeving in het algemeen

Aan de journalisten werd gevraagd wat hun mening is over de verslaggeving met betrekking tot pedofilie. Daarnaast kregen de journalisten ook de vraag of de verslaggeving vóór en na de zaak Dutroux veranderd is in de verslaggeving. De geselecteerde artikels worden als vergelijkingsbron gehanteerd.

5.3.1.1 Verslaggeving over pedofilie

Op de vraag of er in het algemeen een goede verslaggeving is over pedofilie antwoordden vier respondenten zondermeer positief. Deze mening leeft zowel bij de twee journalisten van Het Laatste Nieuws als bij de journalist van Het Nieuwsblad die voorheen voor Het Laatste Nieuws werkte en bij de onervaren journalist van De Tijd. Ze geloven dat journalisten niet over de schreef gaan, objectief berichten en goede afwegingen maken over wat ze precies dienen te schrijven.

Journalisten die voor een als kwaliteitskrant bestempeld dagblad over pedofilie schrijven, vinden allen dat hun eigen krant de goede weg opgaat door “*niet mee te hoeven huilen met de wolven in het bos*” en opperen dat de andere kranten geen of te weinig nuances leggen:

“Er zullen media zijn die juist veel meer meegaan in de emotie en in de afwijzing en in de hysterie zou je kunnen zeggen als er bepaalde feiten gebeuren. Wij zullen dan toch altijd degene zijn die meer de nuance zullen opzoeken, zonder dat we daarvoor een soort flauwe kost hebben. We zullen van dingen die moreel laakbaar zijn, zoals misdadigers, afstand nemen, maar we zullen er toch wel meer als andere over waken dat er geen amalgaam wordt gemaakt. Bijvoorbeeld de kwestie van pedofilie, dat mag er niet toe leiden dat iedereen in de kerk een rol speelt a priori er zou van verdacht worden een pedofiel te zijn, dat natuurlijk niet.” (Journalist met weinig ervaring DS)

Ook een gerechtsverslaggever bij De Morgen klaagt de werkwijze van de meer populaire kranten aan en dit uit eigen ervaring aangezien hij voor zijn carrière bij De Morgen zowel een tijd voor Het Laatste Nieuws als voor Het Nieuwsblad werkte:

“Een groot verschil. Vroeger was het echt van, de verhalen over, stel je maar voor in een manege dat iemand een kind mogelijk heeft betast of aangerand. Alle registers open, de eerste opdracht is ‘zoek een foto van die man’. Wij gaan dat nooit doen. Wij gaan daar wel verslag over uitbrengen over het feit als blijkt bv. dat door een klacht alle ouders worden ingelicht in de manege of ondervraagd: ‘Zijn er problemen met uw kinderen’. Wij gaan daar verslaggeving over brengen. Maar wij gaan nooit full force op de foto van die man zetten, zijn naam en toenaam; dat gaan wij nooit doen.” (Gerechtsjournalist DM)

Een andere respondent gaat nog een stap verder door te stellen dat dergelijke verslaggeving een bewuste keuze is van de hoofdredacteurs van de verschillende kranten:

Het Laatste Nieuws [bericht] af en toe [genuanceerd], maar als ze dat systematisch zouden doen verliezen ze hun publiek. Het Nieuwsblad is daar een voorbeeld van. Het Nieuwsblad is een populaire krant nu, een aantal jaren geleden hebben die geprobeerd om een iets intellectuelere doelgroep, die dachten echt van ‘we gaan een kwalitatief hogere doelgroep aanspreken’... die wisselen heel vaak van hoofdredacteur en dan was de hoofdpdracht: [...]

‘we gaan een krant maken voor dommere mensen’, dus de journalisten mochten niet teveel moeilijke woorden gebruiken, kortere teksten maken. En dan ineens komt de instructie het anders te doen. Maar Het Nieuwsblad heeft blijkbaar geleerd dat de enige weg naar boven, die naar beneden is. (Gerechtsjournalist DM)

Nog andere journalisten geven algemenere kritiek. Zo haalt een onervaren verslaggever van De Standaard aan dat misdaadverslaggeving sterk moraliserend is, met bewoordingen zoals “monster” of “seksueel roofdier”. Op die manier geeft de berichtgeving – voornamelijk afkomstig van populaire kranten, maar “waarschijnlijk ook van kwaliteitskranten” – de afschuw van het publiek weer, wat hem stoort “want berichtgeving mag niet inspelen op primaire reflexen”. Hij vindt het wel normaal dat nieuws de dominante reactie overneemt, maar de eerste reflex moet nadien tegengesproken worden en dat gebeurt te weinig. Ook de onervaren VRT- en Nieuwsbladjournalisten zouden graag meer nuance zien, hoewel ze de verslaggeving die er is niet afkraken:

“Berichtgeving in het nieuws gaat altijd over die extreme gevallen, zoals een Dutroux. Dan, over de kerk zeer veel berichtgeving, maar die vond ik goed denk ik. Correct en goed. Er is heel veel aandacht naar gegaan. Misschien iets te veel, alhoewel het is natuurlijk heel belangrijk, maatschappelijk een heel groot belang. Je kunt er beter iets te veel over zeggen dan iets te weinig. Maar het zijn natuurlijk alleen de meest gruwelijke dingen die in het nieuws komen. Pedofilie is niet altijd zo erg en daar hoor je natuurlijk veel minder over. Je zou het dan wel genuanceerder kunnen berichten. Bv. een reportage maken over pedofielen die zich inhouden en die gewoon... over hoe komt dat dat die mens zo is. Hoe ze daarmee moeten leven, want dat zal ook verschrikkelijk zijn om daarmee te moeten leven.” (VRT-journalist zonder ervaring)

5.3.1.2 Dutroux als kantelmoment

Veertien van de vijftien respondenten gaven in het interview aan dat het vooral de zaak Dutroux geweest is die ook andere pedofilieaffaires aan het licht heeft gebracht: “Voordien was het geen onderwerp, het stond niet in de kranten”. “Naast het misbruik in de kerk was Dutroux het eerste kantelmoment, niet alleen omdat het zo verschrikkelijk was, maar vooral ook door de crisis van

het justitieel apparaat; de politie had hem vroeger kunnen pakken”. “Nooit eerder werd zo’n emotionele kant van de samenleving gezien; er rationeel over berichten was niet meer voldoende”. Volgens de journalisten was in tweede instantie een alertere samenleving voor pedofilie het gevolg van deze “massahysterie”, maar ook eerst een resem al dan niet gelogen klachten waarvoor de beschuldigten in kwestie meteen opgesloten werden. “Een zekere relativiteitszin was beter geweest, maar iedereen was zo geschokt dat alles werd overdreven”.

Sommige journalisten konden zich wel nog enkele zaken uit de jaren ’80 herinneren, maar de focus was anders op dat moment:

“[...] Maar dat is wel iets heel abstract, dat moet ik wel zeggen. Er werd gefocust op de pedofiel, we kregen wel een beeld van die Stanford, ook van Jean-Paul Raemaekers, die kreeg wel een gezicht, maar wat dat teweeg bracht bij slachtoffers, daar stond eigenlijk niemand bij stil. [...] Vroeger werd er nogal weggekeken van wat het echt zou kunnen zijn; er werd vooral gezocht binnen de familie.” (Gerechtsjournalist DM)

Uit de geanalyseerde artikels van deze journalisten, waarvan geen enkel vóór de zaak Dutroux, blijkt dat elke journalist wel eens naar Dutroux verwees bij het berichten over een gelijkaardige kwestie. Dutroux wordt beschouwd als een ijkpunt bij schokkende gebeurtenissen. Bovendien is er vanaf dat moment ook sprake van een massastroom aan nieuwe meldingen en klachten van pedofilie, zowel echte als valse. Hier duiden de artikels vaak op het gegeven dat de speurders in 1996 en enkele jaren erna alles en iedereen ernstig namen zodat een aanzienlijk deel van de gerechtelijke en de mediawereld Regina Louf onterecht geloofden en ook waarheid zagen in de betrokkenheid van allerhande hooggeplaatsten in het ‘Dutroux-netwerk’. Achteraf werd duidelijk dat alle sporen die naar het bestaan van een groot netwerk moesten leiden dood liepen. Ook bij de mensen thuis geven de artikels blijk van paniek na 1996. *“Vaders durfden niet meer met hun kinderen in bad of praatten juist hun misdragingen goed door zich te vergelijken met de ernst van Dutroux”. “Er ontstond paniek op de speelplaatsen toen de kinderen plots ‘keldertje’ begonnen te spelen en scholen gingen op slot omdat aan iedere schoolpoort ‘een kinderlokker’ stond te wachten”.* Een artikel geeft aan dat vóór 1996 niemand wist wat pedofilie was en dat mensen liever ‘pedofiel’ dan ‘homofiel’ werden genoemd. Daarnaast kan de zaak Dutroux ook gezien worden als aanleiding van felle controverse over de werking van de politiediensten en van het gerecht in die tijd. Intussen is de politie grondig hervormd, werden nieuwe wetten opgesteld

(de wet Franchimont bijvoorbeeld) en werd Child Focus opgericht. Opvallend in dit alles is wel dat Dutroux nooit als pedofiel beschreven werd.

Zoals in het vorige hoofdstuk aangeduid, werden er vóór 1996 vier artikels (van andere journalisten) over pedofilie teruggevonden (in tegenstelling tot de honderden van de jaren nadien), waarvan drie over hetzelfde onderwerp. Uit de analyse van deze artikels blijkt dat deze, naast feitelijke beschrijvingen, vooral gericht zijn op duiding door alle perspectieven te belichten en zowel de gevoelens van de pedofiel als deze van de slachtoffers en de hulpverlenerskant te expliciteren. Soms neemt emotionaliteit de bovenhand in de artikels door de interpretatie van de gevoelens van getuigen of de dader, maar dit komt slechts in zeer beperkte mate voor. Feiten en duiding primeren. Van andere kranten dan Het Belang van Limburg is echter geen informatie omdat hierin geen artikels over pedofilie gevonden werden voor de zaak Dutroux.

Eén journalist maakt in het interview bewust geen verwijzing naar Dutroux als verklaring voor de grotere aandacht voor pedofilie:

“60 procent van alle onderzoeken die een gerechtspsychiater nu doet is louter het screenen, onderzoeken van mensen tegen wie dat er een onderzoek loopt op verdenking van pedofilie. En 20 à 30 jaar geleden was dat niet. Dan was het veel breder. Waarom is dat zo gekomen? Omdat er vanuit gerechtelijk onderzoek meer drang daarnaar is. Dat zal ook komen omdat er maatschappelijk een grotere vraag is. Je zou kunnen verwijzen naar de zaak Dutroux, maar dat ga ik doelbewust niet doen, want in Nederland, Engeland, Frankrijk, Duitsland is dat ook al zo en die hebben geen Dutroux gehad. Maar wat wetenschappelijk de uitleg is, is dat 20 à 30 of 40 à 50 jaar geleden waren er gezinnen met tien kinderen, twaalf kinderen en nu zie je gezinnen met twee kinderen, drie kinderen en ouders focussen zich meer, families focussen zich veel meer op die kinderen. 't Is cru, maar de tendens is dat er veel meer aandacht is voor kinderen. Vroeger konden kinderen ook veel meer buiten spelen; nu zijn ouders veel banger voor wat er met dat kind gaat gebeuren. Ze zijn veel bezorgder om hun kinderen, ze zijn er veel meer mee bezig. Vanuit dat oogpunt is er ook veel minder begrip voor, minder tolerantie naar geweld tegenover kinderen of seksueel misbruik van kinderen, agressie ten opzichte van kinderen. En dat zorgt voor een andere aanpak. Dat is de theorie die ze mij hebben uitgelegd, maar het is niet mijn persoonlijke theorie want ik heb er geen ervaring mee.”
(Gerechtsjournalist NB)

5.3.2 Specifieke analyse van de journalisten en hun verslaggeving

De door de journalisten beschreven wijze van verslaggeving wordt in het onderstaande vergeleken met de geselecteerde krantenartikels. Voor elk artikel werd hiervoor nagegaan hoe pedofielen worden voorgesteld door woordgebruik en emotionaliteit en of de journalist zich louter aan de feiten houdt of bepaalde zaken verder uitdiept. Tot slot werd ook afgetoetst welke bronnen de gerechtsverslaggevers precies aanwenden om hun teksten te staven.

5.3.2.1 Voorstelling pedofilie gelinkt aan de wijze van verslaggeving erover

Wat betreft de voorstelling van pedofielen in de verslaggeving kunnen enkele verschillen opgemerkt worden tussen de journalisten, zoals dit ook in hun perceptie het geval was. Zo gebruiken vier van de elf journalisten het woord *“pervert”* om een pedofiel te beschrijven. In Het Laatste Nieuws gebeurt dit vijf keer en door journalisten van Het Nieuwsblad en De Morgen telkens één maal. Verder snijdt één journalist van Het Laatste Nieuws ook bewoordingen aan als *“afschuwelijk”*, *“gruwel(ijk)”*, *“bijzonder weerzinwekkend”* en *“makkelijke prooien”*. Naar eigen zeggen is het maatschappelijk belang van zijn artikels voor deze journalist het belangrijkste. Zo streeft hij ernaar de pedofiel te identificeren en mensen te laten weten dat hij opgepakt is zodanig dat ze misschien andere zaken kunnen linken en/of aangeven. Qua emotionaliteit wordt suggestieve taal gebruikt waarin de eigen mening doorschemert: *“zelfs”*, *“al helemaal geen sprake”*, *“moét”*, *“toen al”*, ... Dit gebeurt vooral als hij feiten beschrijft, die in drie van de vijf geanalyseerde artikels terug te vinden zijn. Indien hij in functie van een duidingsartikel interviews afneemt en citeert, komt dergelijke suggestiviteit niet voor. In het interview vertelt hij inderdaad dat hij zoveel mogelijk feiten wil kennen zodat *“het net zich op een paar uur kan sluiten rond de dader”*, maar grote dossiers probeert hij eveneens te kaderen. Ook de andere journalist van Het Laatste Nieuws schrijft zowel feiten- als duidingsartikels, hoewel ook bij hem de feiten meer op de voorgrond komen. Hij schrijft zoals aangegeven in het interview telkens over pedoseksuelen. Uiting van emotie is eveneens bij deze gerechtsjournalist aanwezig, maar in mindere mate en dit zit vooral in het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden: *“indrukwekkend strafblad”*, *“sluwe pedoseksueel”*, *“goedgelovige justitieassistenten”*, *“onbegrijpelijke zaak”*. Deze laatste journalist heeft het tijdens het interview over *“een heel voorzichtige omgang met het onderwerp”* en *“vermijden dat er histerie ontstaat door zaken*

droogjes feitelijk te bekijken en zich niet te laten meeslepen in alle verhalen van slachtoffers". Zijn doel is correcte informatie geven en niet meer aandacht besteden aan het thema dan nodig. Verder haalt hij aan dat *"de ambiance uit de Dutroux-jaren gelukkig is weggeëbd en dat ze tegenwoordig enkel nog de feiten bij pedofilie verslaan en geen commentaar of connotatie"*.

De twee journalisten van Het Nieuwsblad wiens artikels geanalyseerd werden, berichten vooral de feiten indien ze een artikel over pedofilie schrijven. Beide journalisten werkten voordien voor andere kranten en het is opvallend dat ze tijdens hun periode bij Het Laatste Nieuws en De Standaard respectievelijk minder neutrale en neutralere verslaggeving brachten. De gewezen HLN-journalist gebruikte amper suggestieve taal, maar belichtte telkens vooral de slachtofferkant van de zaak, gepaard gaande met enkele interpretaties van gevoelens en uitingen van verontwaardiging. Naar eigen zeggen zijn de feiten inderdaad belangrijk voor hem, maar hij geeft aan toch ook eventueel een groter kader of de bredere context mee te geven indien nodig. In zijn artikels doet hij dit inderdaad minimaal, maar opnieuw enkel langs één kant van de zaak. De andere van Het Nieuwsblad nam zowel het verhaal van de dader als het slachtoffer op toen hij voor De Standaard schreef en gaat voor deze krant ook meer duiding gericht werken. De eerste journalist noemt een pedofiel een kinderverkrachter, de tweede heeft het ook over een kinderverkrachter maar niet in relatie tot een pedofiel. Deze laatste omschrijft (ernstige) pedofiele gebeurtenissen naar eigen zeggen meestal in termen van (zwaar) kindermisbruik, wat in zijn artikels ook als dusdanig naar voor komt. Bovendien gaat hij vaker over tot interpretatie als hij voor Het Nieuwsblad publiceert en belicht dan ook vooral de slachtofferkant.

Om verder te gaan met De Standaard zijn er zoals eerder vermeld verscheidene verslaggevers die (soms) over pedofilie schrijven, allen gebruik makend van andere nuances. Zo is er één gerechtsjournalist die zich vooral met de feiten bezig houdt, in kleine mate afgewisseld met stukken duiding. Dit geeft hij ook aan in het interview. In zijn artikels interpreteert hij uitspraken, gebeurtenissen en gevoelens, maar blijft hij op een overwegend neutrale manier bij de feiten. Hij zegt zelf deze zo sec mogelijk weer te geven, hoewel hij het in één geval wel heeft over *"één van de meest gewetenloze pedofielen in België de laatste jaren"*. Hij geeft in het interview wel mee dat nuancerings niet altijd mogelijk zijn. Een andere reporter bericht ook over pedofilie, maar bijna uitsluitend langs de kant van de hulpverlening. Dit geeft ze ook zelf aan in het interview. Zij is de enige van alle ondervraagden die meer duidingsartikels schrijft dan feiten en dit doet ze door beide kanten van de zaak te belichten. Tijdens het interview benadrukt

ze dan ook dat *“de hulpverleningskant belangrijk is om nuance aan te brengen dat er hulp bestaat en waar men daarvoor terecht kan”*. Het valt wel op dat ze in haar artikels het gevoel overneemt van de personen die ze aan het woord laat. Om pedofielen anders te beschrijven gebruikt ze vooral termen als *“plegers of daders van zedenfeiten”*, *“daders van seksueel geweld”*, *“pedofiele daders”*. Bovendien maakt ze een duidelijk onderscheid tussen een pedofiel en een verkrachter. Tot slot zijn er bij De Standaard nog twee journalisten die analyserend en interpreterend te werk gaan door columns of commentaarstukken te schrijven. Ook over pedofilie hebben ze dit wel eens gedaan. De ene schrijft steeds maatschappelijk gericht; hij klaagt instellingen en feiten aan en legt gebeurtenissen uit waar mensen zich vragen over zouden kunnen stellen. Uit het interview met deze journalist blijkt dat hij het als zijn taak ziet om erover te waken *“dat we niet meegesleurd worden door hysterie en te snelle conclusies trekken dat er weer een geval is”*. Verder bevestigt hij dat *“we als maatschappij moeten bezig zijn met instellingen die hun macht/gezag misbruiken, met hoe politie en gerecht luisterden naar slachtoffers en ouders”* (cf. Dutroux) *“en zo het debat levendig houden om zowel de kerk als instituut aan de kaak te stellen als de politie in vraag te trekken, aangezien Dutroux niet eerder werd gevat”*. De andere columnjournalist van De Standaard interpreteert feiten door een discoursanalyse enerzijds en anderzijds op basis van verscheidene bronnen. Doorheen deze analyses schemert telkens zijn eigen mening door terwijl hij gevoelens, gebeurtenissen, daden, taalgebruik, instellingen, woordvoerders en het publiek interpreteert en in vraag stelt. Naast pedofilie neemt hij woorden in de mond als kindermisbruik, systematisch seksueel misbruik en pedofilieschandaal. Naar eigen zeggen vindt hij het vooral belangrijk te duiden *“wat iets betekent voor de instelling of voor de samenleving of onze normen”*. Zo streeft hij naar *“informereren”*, *“verhelderen”* en *“duiden”*. Verder geeft hij mee dat hij heel voorzichtig is in zijn taalgebruik en dat hij het woord ramp bijvoorbeeld niet te snel zal gebruiken, tenzij noodzakelijk.

Bij de twee gerechtsjournalisten van De Morgen is een evenwicht terug te vinden tussen feiten en duiding al behandelt één van hen vooral de feiten. Deze geeft hij overwegend neutraal weer door vooral opsommend en beschrijvend te werk te gaan. In één artikel laat hij verscheidene emoties toe: *“grote emotionele schok”*, *“buitengewoon slordig”*, *“verbijsterend hallucinant beeld”*, *“waanzin”*. Opvallend is dat de hoeveelheid duiding toeneemt in recentere artikels. Hierin interpreteert hij eveneens gevoelens, woorden, gedrag en teksten, maar hij belicht

beide kanten van de zaak zonder emoties waardoor hij zich toch neutraal opstelt. In het interview zegt hij dat hij telkens tracht te nuanceren en een grondiger debat probeert te voeren op basis van het bestaande beeld over pedofilie. Voor hem is het belangrijk *“signalen te achterhalen en waarom die niet zijn opgemerkt, evenals functionerende taal te gebruiken om iets te bereiken en zaken aan de kaak te stellen”*. Ook de andere journalist van De Morgen geeft duiding zowel met betrekking tot de slachtoffers als met betrekking tot pedofielen en hun opvolging, telkens ingegeven vanuit eerdere feiten. Immers: *“duiding en nuance kunnen niet genoeg aanwezig zijn omwille van de stempel die iemand kan krijgen”*. Ook indien hij louter over gebeurtenissen bericht, stelt hij zich vrij neutraal op, hoewel in één geanalyseerd artikel uit zijn periode bij Het Laatste Nieuws meer emotionaliteit schuilt dan in zijn andere artikels. Zo gebruikt hij *“pervert”* om een pedofiel te benoemen, laat hij bijna uitsluitend de vader van een slachtoffer aan het woord en interpreteert hij de gevoelens van deze laatste als *“ontgoocheld”* en *“opgelucht”*. In het interview geeft hij weer dat De Morgen over pedofilie schrijft, maar anders:

“Wij gaan daar verslaggeving over brengen. Maar wij gaan nooit full force op de foto van die man zetten, zijn naam en toenaam, dat gaan wij nooit doen. We zullen Patrick V. zeggen bij wijze van spreken en er zal een balkje op zijn foto staan, en de foto zal ongeveer de helft van het artikel zijn. Dat is op zich totaal anders. Helemaal anders werken.” (Gerechtsjournalist DM)

De enige televisiegerechtsverslaggever neemt telkens feiten als beginpunt van haar nieuwsitems, maar duidt telkens waar nodig en laat hiervoor zoveel mogelijk partijen aan het woord. Zo doen zowel slachtoffers en artsen als hulpverleners, de directie van in opspraak gekomen instellingen, specialisten en politici hun verhaal. Soms uit ze wel emoties – *“weezinwekkend pornografisch materiaal”* – en legt interpreterende intonatie in haar stem. Zoals alle ondervraagde gerechtsjournalisten, maakt ze naar eigen zeggen nieuws met respect voor de slachtoffers zodat *“ze zeker niets vrijgeeft waardoor hun identiteit ontbloot wordt”*. Ook gaf ze zelf aan voldoende te duiden, zowel over behandeling van pedofielen als naar ouders toe over hoe ze ermee moeten omgaan.

5.3.2.2 Bronnen van kennis

Tien van de elf gerechtelijke verslaggevers verwezen naar specifieke bronnen die hij/zij gebruikte om zijn/haar artikels te spijzen. Daarvan sprak de grote meerderheid één of meerdere bronnen bij justitie aan, zoals het parket, de politie, de rechtbank en advocaten.

Eén van de respondenten van De Standaard raadpleegde naast gerechtspsychiaters ook een dadertherapeut, een vertrouwensarts en experts in verband met de opvoeding van kinderen of kinderrechten. Geen enkele andere journalist maakte meer gebruik van de hulpverleningssector dan zij, hoewel drie anderen – vooral de VRT-journaliste en in mindere mate gerechtsverslaggevers van De Standaard en Het Laatste Nieuws – hier ook bij ten rade gingen.

Verder waren er ook enkele journalisten die de betrokkenen zelf aan het woord lieten in hun artikels. Zo citeren reporters van Het Laatste Nieuws, De Morgen en Het Nieuwsblad een (ex-) pedofiel en krijgen Marc Dutroux en zijn handlangers een plaats in artikels in De Morgen en De Standaard. In De Standaard, Het Nieuwsblad en het VRT-journaal worden ook slachtoffers gehoord.

Een gerechtsjournalist van Het Laatste Nieuws en de VRT-reporter spreken eveneens respectievelijk burens en vroegere kennissen van de dader aan. Ouders van slachtoffers werden aangewend door beide verslaggevers van De Morgen en door iemand van Het Nieuwsblad.

Opvallend was dat vooral reporters van De Standaard, één van Het Laatste Nieuws, beide van De Morgen en die van VRT de meeste bronnen raadpleegden; dit waren er minstens tien verschillende, waarvan de VRT-journaliste de meeste. De gerechtsjournalist van De Standaard en één van Het Nieuwsblad gebruikten negen bronnen, de andere van Het Nieuwsblad acht en zeven bronnen werden aangewend door de commentaarjournalist van De Standaard en één van de gerechtsverslaggevers van Het Laatste Nieuws.

HOOFDSTUK 6: Discussie

In dit laatste hoofdstuk zal er een reflectie gemaakt worden van het voorbije onderzoek door de resultaten uit het vorige hoofdstuk enerzijds te linken aan de gevonden literatuur uit hoofdstukken 1 en 2 en ze anderzijds af te toetsen met de vooropgestelde hypothetisch geformuleerde antwoorden uit het derde hoofdstuk. Tot slot volgen nog enkele beperkingen van het gevoerde onderzoek en hieraan gekoppeld een aantal suggesties naar toekomstig onderzoek.

6.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen

Na grondige analyse van de interviews kan gesteld worden dat mensen binnen een sterk vergelijkbare professionele situatie toch erg uiteenlopende meningen kunnen koesteren over een onderwerp zoals pedofilie. Dit blijkt ook uit de literatuur, aangezien zelfs in wetenschappelijke kringen onenigheid bestaat over een eenduidige afbakening, definitie en classificatie van pedofielen en pedoseksuelen (Humblet, 2007, p. 118). De veronderstelling dat de wetenschappelijke verwarring een directe oorzaak is van de veelheid aan meningen over pedofilie bij deze journalisten, zal echter een veronderstelling blijven aangezien de resultaten hier geen directe aanwijzingen van geven.

De antwoorden op de geformuleerde onderzoeksvragen zullen opnieuw per deelonderzoeksvraag behandeld worden, maar deze keer zullen de antwoorden op de derde vraag afgewisseld worden met die op de eerste twee en er ook doorheen lopen om een maximale vergelijking toe te laten.

Met betrekking tot de eerste deelonderzoeksvraag, namelijk 'In welke mate zijn journalisten zich bewust van de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen' kan gesteld worden dat hoewel de eerste indruk van de meeste journalisten (elf van de vijftien) over pedofilie overwegend negatief te noemen is en geen enkele journalist het ooit zou goedkeuren, er toch ook genuanceerdere visies aan de oppervlakte komen. Hun eerste gedachten over pedofielen stemmen waarschijnlijk overeen met wat de meeste mensen met pedofilie associëren, namelijk seksueel misbruik en kindermishandeling (Studer & Aylwin, 2006, p. 776; Strassberg, Eastvold, Kenney & Suchy, 2012, p. 379). Een mogelijke verklaring hiervan wordt door een respondent

zelf aangehaald in het feit dat aan kinderen raken volledig uit den boze is, omdat dezen onschuldig zijn en zich niet kunnen verdedigen.

Voor het overige moet er aldus een meer gevarieerd beeld geschetst worden. Volgens de eigen definitie handelen pedofielen en pedoseksuelen, in tegenstelling tot kindermisbruikers/kinderverkrachters uit liefde voor het kind, waarbij pedofielen kinderporno bekijken en/of contacten onderhouden met kinderen en waarbij pedoseksuelen tot fysiek contact overgaan met de kinderen. Hoewel de meeste gerechtsjournalisten het onderscheid tussen pedofilie en pedoseksualiteit kennen, maken ze dit in hun berichtgeving zelden of nooit duidelijk. Ze achten dit niet nodig en hanteren bijna uitsluitend de term pedofiel om allerhande mensen aan te duiden die met welke motivatie dan ook overgaan tot (seksueel) contact met kinderen. Indien men de definitie zou volgen, zou er in dergelijke krantenartikels eigenlijk telkens een pedoseksuele dader of een kinderverkrachter in plaats van een pedofiel aan het werk moeten zijn. Hiermee wordt de literatuur zowel tegengesproken als bevestigd. Ingaande tegen de literatuur kennen de gerechtsjournalisten die over pedofilie schrijven het onderscheid met pedoseksualiteit en kinderverkrachting wel, maar gebruiken ze het niet in hun artikels en sijpelt het niet verder door binnen de maatschappij, hetgeen de literatuur dan weer wel bevestigt (Humblet, 2007, p. 53; Mizera, 2011, p. 169). Voor journalisten, en velen met hen, lijkt dit misschien nutteloos, maar het zou eventueel een eerste stap kunnen zijn naar iets meer openheid vanuit de maatschappij naar pedofielen en pedoseksuelen toe. Ten eerste gaan echte pedofielen immers niet tot bovenstaande acties over (Tubex, 2002, p. 114), ten tweede is slechts 50 procent van de kindermisbruikers ook pedofiel (Seto (2008) in Kalmbach, 2008, p. 1231) en ten derde kan mits behandeling een groot aantal pedoseksuele recidivisten tot pedofiel herleid worden (Veen en De Ruiter (2005) in Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 115). Iets meer dan de helft van de gerechtsjournalisten beseft het nut van behandeling ook (gedeeltelijk), maar het komt amper in hun verslaggeving naar boven. De kant van de daders wordt bijna nooit belicht, tenzij uitvoerig door een reporter van De Standaard en in iets mindere mate door de gerechtsverslaggevers van de Morgen.

Dit laatste komt in de geanalyseerde krantenartikels ook overwegend tot uiting aangezien het hier meestal om de naakte feiten gaat, zonder veel duiding, hoewel De Standaard en De Morgen in zeker mate aan dit laatste toch proberen tegemoet te komen. Bovendien valt het op dat vooral de ondervraagde journalisten van Het Laatste Nieuws zich bezondigen aan emotionele

beschrijvingen (van pedofilie) en dat de gerechtsverslaggevers van Het Nieuwsblad een andere manier van berichtgeving gaan aannemen zijn (respectievelijk meer of minder populair) sinds ze voor deze krant schrijven. Op die manier lijkt ook in dit onderzoek het onderscheid tussen kwaliteitskranten en de meer populaire kranten te gelden (Schroevens, 2006, p. 55; Mertens, 2009, p. 33). De journalisten van de kwaliteitskranten uiten op dit vlak ook meermaals kritiek ten opzichte van hun populaire tegenhangers, van wie de meesten zich van geen kwaad lijken bewust te zijn en tevreden zijn over de manier waarop over pedofilie wordt bericht. Zelfkritiek is voor iedereen moeilijk, zo blijkt. Na analyse van de nieuwsitems van de VRT-journaliste komt naar voor dat ze net zoals de journalisten van de kwaliteitskranten duiding geeft waar nodig en zoveel mogelijk kanten van de feiten belicht. De stelling van Humblet (2007) dat de media enkel de meest dramatische en opvallende gebeurtenissen (zoals gruwelijke kindermoorden of – verkrachtingen) ongenueanceerd publiceren, gaat volgens dit onderzoek met andere woorden slechts gedeeltelijk op. Volgens deze bevindingen moet er immers gedifferentieerd worden tussen de verschillende nieuwsmedia, al is het wel een feit dat bijna uitsluitend negatieve gebeurtenissen in verband met pedofielen in de kranten of op televisie verschijnen. Een potentiële verklaring is dat choquerende gebeurtenissen nu eenmaal verkopen en dat de nieuwsmedia daarom enkel de ergste feiten opnemen. Verder is het ook mogelijk dat de overheersende groep zogezegde pedofielen en pedoseksuelen die met het gerecht (en dus ook met de media) in aanraking komt, niet uit de eerder gedefinieerde pedofielen en pedoseksuelen bestaat, maar wel uit gevoelloze kindermisbruikers (Walravens, Vanhoeck, Van Canegem & Opsteyn, 2006, p. 51).

Dat de massa aan (negatieve) berichtgeving vooral ontstond na de zaak Dutroux (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37), wordt wel door bijna alle journalisten (met uitzondering van één) bevestigd. Dutroux wordt als hét kantelmoment in de geschiedenis van de bewustwording rond pedofilie gezien. De meeste journalisten hebben een relatief juist beeld van deze man als niet pedofiel zijnde, maar toch beschouwt het gros van het publiek dit wel als dusdanig. Bovendien was hij het vaak aan wie de ondervraagde journalisten als eerste dachten bij het noemen van het woord ‘pedofiel’. In de geanalyseerde krantenartikels wordt nergens beweerd dat Dutroux een pedofiel is, maar het wordt ook nergens ontkend. Wat hij dan wel is, daar heeft men het raden naar. Zoals een journalist aanhaalde kan het zijn dat de publieke opinie vereenvoudigde voorstellingen van de wereld wil. Zo eist men van Dutroux klaarblijkelijk ook

dergelijk beeld en noemt men hem maar een pedofiel omdat hij toch ook jonge meisjes heeft ontvoerd en vermoord – hoewel pedofielen (meestal) niet tot moord overgaan. Ook het zondebokmechanisme kan hierin meespelen omdat het publiek op die manier het onbegrijpelijke van seksueel geweld op kinderen probeert te verklaren en hiermee ook de spanningen van zich af probeert te schuiven door het toe te schrijven aan een groep mensen met zogezegd dezelfde kenmerken, met name ‘dé pedofielen’.

Volgens de literatuur bestaat deze negatieve berichtgeving sinds Dutroux voornamelijk uit het creëren van mythes rond de persoon van ‘dé pedofiel’ en wordt deze beschreven als een man die door machtsmisbruik kinderen manipuleert, meelokt, misbruikt en uiteindelijk vermoordt; bovendien zou hij niet in staat zijn hiermee te stoppen (Van Ree, 2001; Van der Ploeg & De Groot, 2010, p. 115). Hunter (2008) bevestigt dat de Britse kranten dit beeld de wereld insturen. De ondervraagde Vlaamse journalisten gaan hier deels in mee wat betreft hun perceptie over pedofielen. Ze zijn er stuk voor stuk van overtuigd dat de kans op recidive bij deze mensen zeer groot is, waar de respondenten in Amerikaans onderzoek eveneens vanuit gaan (Lave, 2011, p. 194), en worden ook machtsmisbruik en manipulatie door ongeveer de helft van de journalisten aangehaald als kenmerkend voor een pedofiel. Misbruik is eveneens schering en inslag, aangezien de meerderheid het bekijken van kinderporno ook als misbruik beschouwt. Misbruik in termen van gewelddadige seksuele uitpattingen wordt echter niet door elke pedofiel gepleegd en iemand die één keer een kind verkracht, zonder voorgaand contact, is geen pedofiel volgens de meeste ondervraagde journalisten. Dit gaat in tegen de opvattingen in de onderzochte literatuur. Opnieuw is er echter een discrepantie op te merken tussen de perceptie van de journalisten en wat er effectief in de kranten of op televisie verschijnt. Er wordt immers niet of amper geschreven over pedofielen die niet tot seksueel contact met kinderen overgaan, wat vooral aangekaart werd door journalisten zonder ervaring in de verslaggeving met betrekking tot het onderwerp. Deze journalisten zijn in tegenstelling tot de ondervraagde gerechtsjournalisten misschien objectiever aangezien het niet over berichtgeving van henzelf gaat. Een gerechtsjournalist haalt echter wel aan dat gelegenhedenverkrachters wel als pedofiel zouden bestempeld worden door de media. Deze beide vaststellingen kunnen bevestigd worden door de inhoudsanalyses van de berichtgeving erover, hoewel één journalist (van De Standaard) in haar berichtgeving een duidelijk onderscheid maakt tussen een pedofiel en een kinderverkrachter. Sociale wenselijkheid kan een mogelijke verklaring zijn voor de discrepantie tussen de

berichtgeving van de journalisten en hun perceptie, maar waarschijnlijk is het opnieuw te wijten aan het feit dat enkel gewelddadige kindermisbruikers met het gerecht (en dus ook met de media) in aanraking komen. In dit geval bezondigen de geanalyseerde media zich dan wel aan het verkeerd gebruik van benamingen en zou men deze misbruikers niet als pedofiel mogen benoemen (Mizera, 2011, p. 169).

Het tweede deel van de literatuurstudie dient ter staving van de tweede onderzoeksvraag, 'waar halen journalisten hun perceptie/kennis over pedofilie en pedoseksualiteit vandaan'. Volgens Zimbardo en collega's (2007) wordt iemands perceptie beïnvloed door de context waarin iets zich bevindt en de verwachtingen die men erover heeft. Deze worden op hun beurt gevormd door persoonlijke ervaringen, leren en motivatie. Enkele journalisten vermeldden in het interview inderdaad dat persoonlijke ontmoetingen met pedofielen en wat ze erover lazen hun beeld over hen beïnvloed had. Het waren echter externe bronnen die rechtstreeks verband houden met een pedofiliezaak, zoals gerechtelijke verslagen, politieverhoren, deskundigen en mensen uit de omgeving, waar ze als eerste ten rade gingen indien ze een artikel schreven, wat met de analyse van deze artikels bevestigd werd. Ook in die gevallen beslisten de journalisten zelf welke bronnen ze precies raadplegen, wat met andere woorden eveneens vanuit hun perceptie kan gebeuren en inderdaad bevestigd werd door enkele vastgestelde verschillen. Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad rapporteren bijna uitsluitend over feiten op basis van onder andere gerechtelijke bronnen en getuigenissen van slachtoffers, terwijl De Standaard, De Morgen en VRT deze regelmatig afwisselen met duiding waarvoor ze het advies van meerdere deskundigen inroepen. Dit kan erop wijzen dat de vooropgestelde cultuur en richtingbepaling binnen een krant een rol speelt, maar ook dat de individuele perceptie van de journalisten hier ten grondslag van ligt. Zo is het mogelijk dat sommige journalisten bijvoorbeeld maar in één richting informatie zoeken om hun mening bevestigd te zien, maar het toch objectief laten uitschijnen door de originele bron te citeren. Daarnaast kan ook het tijdsaspect een rol spelen voor sommige hit-and-runjournalisten, die bijgevolg enkel de snelst beschikbare bronnen kunnen raadplegen wegens strakke deadlines. Dit heeft dan opnieuw meer met het beleid van het dagblad in kwestie te maken. De andere, genuanceerde zijde van de medaille kan en moet, zoals sommige journalisten opmerkten, inderdaad niet altijd weergegeven worden, maar het is wel opvallend dat dit in vele van de geanalyseerde artikels zeer weinig of nooit gebeurt.

Op één journalist na werd geen enkele reporter naar eigen zeggen beïnvloed door de omgang of contacten met pedofielen in hun kindertijd. Op dit vlak kan de literatuur, die geleerde zaken uit de kindertijd als perceptiebeïnvloedende factor beschouwt (Zimbardo, et al., 2007, p. 43), bevestigd noch ontkend worden, aangezien ze er amper iets over geleerd hebben. De journalisten wisten niet van hun bestaan af, pedofielen werden louter ‘rare meneren’ genoemd of gevallen van pedofilie werden doodgezwegen en/of genegeerd. De media berichtten er ook niet of amper over. Dit laatste wordt bevestigd door het zeer geringe aantal artikels dat er voor dit onderzoek van vóór de zaak Dutroux gevonden werden, al kan dit ook te wijten zijn aan het feit dat de elektronische archieven niet zo ver teruggaan in de tijd. De vier geanalyseerde artikels uit 1994 (twee jaar voor het losbarsten van de zaak Dutroux) bevatten zeer weinig emotionaliteit in hun toon van rapporteren (zowel feiten als duiding) en belichten telkens alle aspecten van de zaak. Dit kan opnieuw als bevestiging beschouwd worden dat Dutroux het kantelpunt is in de berichtgeving over pedofilie.

De literatuur uit hoofdstuk 2 van deze masterproef wordt wel bevestigd in de bevinding dat alle journalisten de media als bron van kennis over pedofilie vernoemden. Zo komt uit deze resultaten inderdaad naar voor dat de media bepalen hoe mensen denken over en hoe men zich voelt bij het aanhalen van de term pedofilie (Hunter, 2008, p. 350). Toch ontkende een groot aantal journalisten dat de media de maatschappelijke de- of appreciatie van een thema als pedofilie kunnen beïnvloeden. Een minderheid daarentegen geloofde wel in de kracht van de media om bijvoorbeeld een genuanceerdere visie onder de bevolking te doen ontstaan. Ons inziens is berichtgeving door de massamedia nog steeds een krachtig wapen om sommige zaken aan de kaak te stellen, maar de negatieve toon op vlak van pedofilie is al in zodanig sterke mate in deze samenleving ingeburgerd dat verandering zeer moeizaam zou verlopen. Daarnaast is het ook vrij onwaarschijnlijk dat alle media plots op eenzelfde genuanceerde manier zouden beginnen berichtgeven, al kan er op die manier misschien wel één en ander verschuiven in de publieke perceptie. Hier zou experimenteel onderzoek deels een antwoord kunnen bieden door het effect van enkele genuanceerde versus rechtlijnige artikels op iemands visie na te gaan, zowel op korte als op lange termijn. Waarschijnlijk is één van de problemen in het creëren van nuance inzake pedofilie in de gedachtegang van mensen een gebrek aan kennis, omdat vele media het nalaten meer uitleg te geven bij het fenomeen en hun artikels enkel vullen met harde feiten. Deze kennis is vaak echter wel aanwezig onder de geïnterviewde gerechtsjournalisten,

wat opnieuw de discrepantie tussen perceptie en verslaggeving naar de oppervlakte doet komen. Sociaalwenselijke antwoorden tijdens het interview en het enkel voorhanden zijn van dramatische gebeurtenissen in de rechtbank kunnen nog steeds een oorzaak zijn, maar misschien ook de eigen emotionele beleving over pedofilie, want de meeste journalisten gaven aan geen enkel begrip voor hen te kunnen opbrengen. Een combinatie van dezen kan echter ook een verklaring bieden. Mogelijks laten journalisten hun emotionele beleving bij het berichten over pedofilie primeren op hun kennis erover, aangezien ze zo gechoqueerd zijn over de harde feiten waarmee ze telkens geconfronteerd worden in de rechtbank en bij het horen van getuigenissen van slachtoffers. In het interview gaven de journalisten echter niet aan hierdoor beïnvloed te zijn. Opnieuw lijkt dit interessante materie om in een experimenteel onderzoek te gieten door twee groepen journalisten aan andere inhoud bloot te stellen alvorens ze er een artikel over moeten schrijven. Relatief bekeken waren het wel vooral de vrouwelijke journalisten die zich het lijden van een pedofiel probeerden voor te stellen, al kunnen hier met slechts vier vrouwen van de vijftien journalisten weinig eenduidige conclusies uit getrokken worden. Bovendien kwamen emotionele uitspraken vaak van een journalist met jonge kinderen en kan een neutralere houding ten opzichte van pedofielen toegeschreven worden aan journalisten zonder (jonge) kinderen. Dit kan erop wijzen dat de emotionele betrokkenheid van (jonge) ouders groter is door de voorstelling die ze zich maken over eventueel contact tussen hun kind en een pedofiel en/of pedoseksueel. Voor meer vaststaande conclusies met betrekking tot deze veronderstellingen is ook hier toekomstig onderzoek aangewezen. Enerzijds zijn interviews op grotere schaal mogelijk, anderzijds kunnen kwantitatieve enquêtes meer generaliseerbare resultaten opleveren.

6.2 Beperkingen en kwaliteiten van het gevoerde onderzoek, suggesties naar toekomstig onderzoek

In bovenstaande paragraaf werd een suggestie gedaan naar enkele experimenten toe en ook kwantitatief onderzoek kan zijn nut hebben om de lacunes van dit onderzoek op te vullen. Hoewel het aantonen van mediatisering inzake pedofilie geen specifiek doel van dit onderzoek inhield, werd er op basis van de literatuur wel meermaals vanuit gegaan om de maatschappelijke relevantie van deze masterproef aan te tonen. Bovendien schrijven vroegere studies aan de zaak Dutroux eveneens een belangrijke rol toe. De mogelijkheid bestaat met andere woorden dat de

(traditionele) media en de journalisten dergelijke invloed niet (meer) hebben zoals dat met betrekking tot andere thema's het geval is of dat de zaak Dutroux na twintig jaar aan impact ingeboet heeft. Deze bedenkingen gelden dan misschien vooral voor de nieuwe generatie aan internetters en sociale mediagebruikers. Zo zou een grootschalige perceptiebevraging van de Vlaamse of Belgische bevolking – en dan vooral van de nieuwe generatie jongvolwassenen – zeer nuttig kunnen zijn. In dit kwantitatieve onderzoek kan de invloed van de recente vormen van nieuwsvergaring (sociale media, blogs, ...) dan afgezet worden tegen die van de traditionele (kranten en televisie).

Dit onderzoek vult echter ook lacunes in bestaand onderzoek op. Zoveel (tegenstrijdig) onderzoek met betrekking tot pedofilie er gevonden werd in de literatuur, zo weinig er hiervan was in directe combinatie met de media. Zo kan dit onderzoek als eerste beschouwd worden betreffende de perceptie van journalisten over pedofilie in Vlaanderen en misschien wel ver daarbuiten. Hoewel niets uit te sluiten valt, werd er geen enkele gelijkaardige studie aan deze gevonden. Daarom kan deze masterproef zich bescheiden opstellen als verkennend onderzoek in een deels nog niet ontgonnen domein. Bovendien werd het aangedurfd, naast het grote aantal van reeds bestaande begripsomschrijvingen, een aangepaste definitie van pedofilie en pedoseksualiteit aan te bieden door Vlaams en internationaal onderzoek te bundelen. In dit kader dient zich wel een bijkomend onderzoek naar (de perceptie van) het seksueel misbruik binnen de kerk en in familiale kringen aan. Wegens de uitgebreidheid hiervan werd geopteerd deze aspecten van pedofilie in dit onderzoek ongemoeid te laten, maar aansluitend kan de vraag gesteld worden of deze personen ook volledig aan de opgestelde definitie voldoen of toch andere kenmerken in zich dragen en eigenlijk niet als pedofiel en/of pedoseksueel omschreven kunnen/mogen worden. Van geestelijke pedofielen en/of pedoseksuelen (of misschien louter kindermisbruikers?) en/of incestueuze vaders gaat misschien een andere motivatie uit of misschien ze hebben een andere soort relatie met het kind. Hieraan gekoppeld kan nagegaan worden hoe deze gepercipieerd worden. Enkele journalisten in dit onderzoek vermeldden spontaan de gebeurtenissen in de kerk, maar gezien het de doelstelling voorbijging, werd hier niet verder op ingegaan. Het duidt wel op het belang van toekomstig onderzoek hieromtrent.

De betrouwbaarheid en geldigheid van dit kwalitatieve onderzoek kunnen als de grootste zwaktes beschouwd worden, maar tijdens het onderzoek werd getracht deze zoveel mogelijk te reduceren. Silverman (2005) haalt aan dat representativiteit een zorgenkind is van kwalitatief

onderzoek, gegeven het kleine aantal gevallen dat bestudeerd wordt. Ook in dit onderzoek is hier sprake van, maar dit wordt zoveel mogelijk beperkt. Zo moeten de getuigenissen van alle journalisten gelijkwaardig geschat worden en moet de steekproef zeer doelmatig gekozen worden. Zoals uit 4.1.1 met de steekproefmatrix bleek, werd dit constant in de gaten gehouden. Bovendien werden alle interviews opgenomen als audiobestand, wat de herhaalbaarheid en dus ook de betrouwbaarheid van het onderzoek bevordert (Silverman, 2005, p. 286). Vervolgens werden de interviews letterlijk getranscribeerd wat een eventueel nieuwe analyse zou vergemakkelijken. Daarenboven werd met vijftien interviews en telkens ongeveer vijf artikels/nieuwsitems per ervaren journalist de theoretische saturatie zoveel mogelijk benaderd aangezien bepaalde informatie telkens weerkeerde naar het einde van de dataverzameling toe. Waarschijnlijk werd het saturatiepunt niet volledig bereikt – zeker wat betreft de inhoudsanalyse – maar het beperkte tijdsbestek en de tijdrovende dataverzameling en –verwerking indachtig, zijn de bereikte aantallen als voldoende te beschouwen voor dit onderzoek. Een diepgaandere inhoudsanalyse van de kranten en/of televisieberichtgeving over het onderwerp kan wel haar nut bewijzen voor de onderzoekswereld, aangezien dit voor België of Vlaanderen recentelijk niet meer gedaan is. Daarnaast kan ook getracht worden een vergelijkende analyse van de beeldvorming over pedofilie tussen kranten en televisie te ondernemen want op basis van de verslaggeving van slechts één VRT-journaliste konden hier in dit onderzoek geen uitspraken aan verbonden worden. Bovendien is het aangeraden ook het VTM-nieuws hierbij te betrekken, ook al spreekt de literatuur over gelijke inhoud en vormgeving met het VRT-journaal. Verder zou ook nagegaan kunnen worden in welke mate Vlaamse verslaggeving verschilt met de Nederlandse. In dit verband kan vervolgens de behandeling van seksueel delinquenten mee in rekening gebracht worden. Nederland staat met zijn ‘terugvalpreventiemodel’ (Gijs, Gianotten, Vanwesenbeeck & Weijnenborg, 2006, p. 497) op dit vlak immers verder dan België dat vooral een repressieve in plaats van preventieve aanpak van deze personen vooropstelt (Devroe & Van de Velde, 2005, p. 259). Ons inziens bestaat de mogelijkheid dat een verdergaande hulpverlening ten opzichte van pedofielen en pedoseksuelen eveneens een genuanceerdere verslaggeving in de media met zich mee kan brengen. Hier worden hulpverleners dan misschien meer aan het woord gelaten wat vervolgens een impact heeft op de perceptie van de Nederlandse lezers en/of kijkers. Er kan echter ook sprake zijn van een omgekeerde relatie waarin een genuanceerde media het beleid tot een preventiemodel voor behandeling heeft kunnen leiden.

Wegens de gevoeligheid van het thema en de kwalitatieve aard van het onderzoek is ook de geldigheid een reëel gevaar (Silverman, 2005, p. 271). De vraag kan immers gesteld worden in welke mate de journalisten al dan niet sociaalwenselijke antwoorden geven of zaken verzwijgen. In dit onderzoek werd hier het hoofd aan geboden door enerzijds naar de perceptie over pedofilie en pedoseksualiteit te vragen en dit anderzijds door te trekken naar hun verslaggeving en de journalisten met andere woorden vooral zelf aan het woord te laten door middel van zeer open vragen. Op die manier werden de meningen door henzelf gevormd en is er al minder sprake van de bedreiging van geldigheid. Daarnaast verhoogde het gebruik van triangulatie eveneens de kwaliteit van deze masterproef. Door naast de data van de interviews ook gegevens over hetzelfde onderwerp uit artikels en nieuwsuitzendingen te halen, werd het thema namelijk vanuit twee standpunten belicht en konden deze tegen elkaar afgezet worden (Den Boer, Bouwman, Frissen & Houben, 2005, p. 159). Het gebrek aan geldigheid van de diepte-interviews kan op die manier niet volledig goedge maakt worden, maar het is wel een goede extra vergelijkende databron (Billiet & Waage, 2005, p. 340). Al de analyses blijven wel het resultaat van de interpretatie van de onderzoeker, dus hiermee moet ook rekening gehouden worden. Andere interpretaties zijn perfect mogelijk en niets kan uitgesloten worden. Aangezien dezelfde onderzoeker zowel alle data verzamelde als alles verwerkte, is opnieuw zo goed mogelijk tegemoet gekomen aan het behoud van de geldigheid van dit onderzoek. Vervolgens mag er tijdens de analyse niet vanuit gegaan worden dat een bepaalde visie op pedofilie door alle journalisten gedeeld wordt als de data dit lijken te veronderstellen (Silverman, 2005, 281). Overeenstemming tussen data is enkel een herbevestiging van een bepaalde hypothese, namelijk een stijging van de kans dat dit inderdaad zo is. Beter nog is echter naar afwijkende gevallen te zoeken die al het voorgaande tegenspreken en na te gaan of de algemene grond van de zaak niet moet aangepast worden hierdoor (Silverman, 2005, p. 282). Ook al hield maar één journalist er een verschillende mening op na, deze werd niet genegeerd als insignificant. In dit onderzoek werden eerdere bevindingen zowel bevestigd als tegengesproken door de bekomen data, wat ook telkens duidelijk meegegeven werd in de uiteindelijke antwoorden op de onderzoeksvragen.

Dit alles komt erop neer dat het gevonden materiaal en de analyse hiervan niet voluit kan veralgemeend worden naar de gehele onderzoekspopulatie, maar dat was ook het doel niet van dit kwalitatieve onderzoek. Vooreerst is dit onderzoek immers verkennend en dient het als opstap naar meer generaliseerbare en kwantificerende studies, alsook naar meer diepgaande kwalitatieve

onderzoeksopzetten, die in de toekomst over dit onderwerp zouden gevoerd moeten worden. Ten tweede mag er wel vanuit gegaan worden dat een vrij grote variatie aan analyse-eenheden bereikt werd, die bijgevolg toch een groter deel van de onderzoekspopulatie dekken dan de vijftien hier onderzochte (Den Boer, et al., 2005, p. 161). Bovendien werden alle gevonden data zo authentiek mogelijk beschreven en nadien afgetoetst aan de wetenschappelijke literatuur (Den Boer, et al., 2005, p. 160), wat opnieuw de kwaliteit ervan ten goede komt.

Algemeen besluit

Concluderend aan dit onderzoek zullen de antwoorden op de onderzoeksvragen nog eens kort geherformuleerd worden met als doel een eenduidige weergave van de data voor te stellen. Ten slotte vormt een reeks maatschappelijke aanbevelingen het einde van dit onderzoek.

Hoewel de literatuur dit tegenspreekt, zijn gerechtsjournalisten in redelijk grote mate op de hoogte van de verscheidenheid aan pedofielen en pedoseksuelen. Zo kennen ze de gegeven definities van beide begrippen en weten ze eveneens het onderscheid met kinderverkrachters te maken. Daarnaast gelooft een deel dat niet alle pedofielen tot seksueel contact met kinderen overgaan, hoewel ze allemaal verwachten dat eens iemand dat wel doet een zeer hoge kans heeft op recidive. Tot slot is de helft van de ondervraagde journalisten ervan overtuigd dat er in het contact tussen een pedofiel en een kind telkens sprake is van machtsmisbruik en manipulatie. Doorheen dit alles komt naar voor dat hun algemene houding ten opzichte van pedofielen en pedoseksuelen negatief is, waarbij begrip onmogelijk is.

Uit de interviews komt naar voor dat journalisten en mensen in het algemeen hun kennis over pedofilie en pedoseksualiteit uit de media halen. Over hun bron van perceptie is minder eensgezindheid en haalt de meerderheid aan dat het publiek deze niet door de media laat vormen. Specifiek op gerechtsjournalisten toespitsend, halen dezen hun materiaal om een artikel te schrijven uit gerechtelijke middens, deskundigen en slachtoffers, waarbij verschillen zijn tussen journalisten van de verschillende kranten. In tegenstelling tot ervaringen uit de kinder- en/of jeugdijaren, hebben persoonlijke aanrakingen met pedofielen het beeld van sommige journalisten over pedofilie wel aangepast. Op die manier werd de literatuur inzake perceptiebeïnvloeding deels gefalsificeerd en deels bevestigd.

Ook de veronderstellingen met betrekking tot de derde deelonderzoeksvraag konden halvelings bevestigd en verworpen worden. Zoals uit de literatuur naar voor kwam, werd er in de geanalyseerde krantenartikels/nieuwsitems inderdaad overwegend negatief over pedofilie en pedoseksualiteit bericht, aangezien vooral de zwaarste vormen van kindermisbruik de revue passeerden. De oorzaak hiervan lag vooral in de zaak Dutroux. Ondanks het feit dat de kennis van de ondervraagde gerechtsjournalisten over pedofilie en pedoseksualiteit van een aanzienlijk niveau is, zetten de meeste journalisten dit niet als dusdanig om in hun verslaggeving. Verder overheerste het aandeel van feiten gepleegd door pedofielen in de meeste artikels, hoewel

reporters van kwaliteitskranten en VRT ook veel belang hechtten aan duiding en meerdere kanten van de zaak belichtten.

De perceptie van journalisten speelt dus in zekere mate een rol in hun verslaggeving, maar vertoont er ook discrepantie mee. Het belang van de heersende cultuur uitgaande van de redacties van de verschillende kranten mag niet onderschat worden.

Tot slot kunnen er naar de maatschappij toe nog enkele aanbevelingen geformuleerd worden. Humblet (2007) stelt ten eerste dat termen zoals ‘daders’, ‘slachtoffers’ en ‘kinderverkrachters’ eigenlijk geweerd zouden moeten worden uit het literaire debat, aangezien de wetenschappelijke wereld een voorbeeldfunctie vervult ten opzichte van het maatschappelijk kader. Ons inziens is het belangrijker op één lijn te staan op vlak van definiëring, categorisering en begripsomschrijving aangezien de onderzoekers en andere wetenschappers dan toch al dezelfde invulling zouden geven aan pedofilie en pedoseksualiteit. Dit kan dan doorgetrokken worden naar de hulpverlening en op die manier misschien tot bij het grote publiek geraken. Hiermee is niet gezegd dat de in dit onderzoek aangereikte definitie als standaard moet gebruikt worden, maar ze kan alvast als opstap dienen.

In de lijn van dit laatste is dit onderzoek ervan uit gegaan dat aan de media een belangrijke rol toegeschreven kan worden met betrekking tot de perceptievorming van mensen. Door de media aangezette publieke angst heeft er dan ook al meerdere malen toe geleid dat pedofielen uitgespuwd worden door de gemeenschap waarin ze terecht komen na hun opsluiting (Willis & Grace, 2009, p. 494). Daarom is het ons inziens noodzakelijk om, naast correcte categorisering, open te communiceren via de massamedia over de behandelprogramma's waaraan de pedofiel/pedoseksueel al onderworpen is en eventueel nog aan onderworpen zal worden alsook een rechtlijnige maar genuanceerde kijk op de pedofiel als mens te werpen. Deze berichtgeving dient dan gepaard te gaan met concrete recidivecijfers, die mede kunnen helpen deze angst te reduceren en het publiek te temperen in hun vooroordelen. Dit zal een werk van lange adem zijn en kan echter niet voltrokken worden indien er ook op strafrechtelijk vlak niets verandert voor pedofielen/pedoseksuelen. Zo zou er ten eerste een duidelijk onderscheid gemaakt moeten worden tussen pedofielen/pedoseksuelen en kinderverkrachters. Ten tweede zou de voorwaarde van behandeling altijd aan een eventuele gevangenisstraf moeten gekoppeld zijn, ook al zit een pedofiel zijn straf volledig uit. Daarnaast is een ver gevorderde opvolging

noodzakelijk zodanig dat pedofielen in een kinderloze buurt terechtkomen, hun eventuele medicatie blijven innemen en op geregelde tijdstippen op gesprek moeten met een psycholoog of psychiater. Volgens Lam, Mitchell en Seto (2010) kan de perceptie van de publieke opinie hier in dergelijke mate meespelen dat de politieke agenda aangepast wordt, wat op zijn beurt invloed kan hebben op nationale wetgeving. Aangezien de publieke opinie vaak door de media gestuwd wordt, duidt dit nog maar eens op het belang van de perceptie van de journalisten die de media-inhoud bepalen en met andere woorden op het belang van dit onderzoek. Na het afronden van deze studie moet echter ook in gedachten gehouden worden dat ook andere kenmerken dan de perceptie van de verslaggevers een rol kunnen spelen in de inhoudsbepaling van de media (over pedofilie).

Bibliografie

- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Tekst Revision*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Becker, M., Van stokkom, B., Van Tongeren, P., & Wils, J-P. (2007). *Lexicon van de ethiek*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.
- Begley, S., & Nordland, R. (2001). What is a Pedophile? *Business Source Premier*, 137(12), z. p..
- Billiet, J. & Waege, H. (2005). *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaalwetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: Uitgeverij De Boeck nv.
- Blanchard, R. (2010). The DSM Diagnostic Criteria for Pedophilia. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), pp. 304-316.
- Blanchard, R., Klassen, P., Dickey, R., Kuban, M. E., & Blak, T. (2001). Sensitivity and Specificity of the Phallometric Test for Pedophilia in Nonadmitting Sex Offenders. *Psychological Assessment*, 13(1), pp. 118-126.
- Blanchard, R., Lykins, A. D., Wherrett, D., Kuban, M. E., Cantor, J. M., Blak, T., Dickery, R., & Klassen, P. E. (2009). Pedophilia, Hebephilia, and the DSM-V. *Archives of Sexual Behavior*, 38(3), pp. 335-350.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom.
- Brybaert, M. (2006). *Psychologie*. Gent: Academia Press.
- Delfos, M. F. (2002). Afscheid van het normale kind. *Pedagogiek in Praktijk*, pp. 28-31.
- Den Boer, D. J., Bouwman, H., Frissen, V., & Houben, M. (2005). *Methodologie en statistiek voor communicatieonderzoek*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- De Rijcke, J. (2000). *Handboek Marketing*. Leuven – Apeldoorn: Garant.
- Devroe, E., & Van de Velde, L. (2005). *Recherche Justice 1995-2003*. Gent: Academia Press.
- Eastvold, A., Suchy, Y., & Strassberg, D. (2011). Executive Function Profiles of Pedophilic and Nonpedophilic Child Molesters. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 17(2), pp. 295-307.
- Fast, E. D. (2010). Book review: Pedophilia and sexual offending against children: Theory, assessment and intervention by Michael C. Seto. *Children And Youth Services Review*, 32(2), pp. 306-307.

- First, M. B. (2011). The Inclusion of Child Pornography in the DSM-5 Diagnostic Criteria for Pedophilia: Conceptual and Practical Problems. *The Journal of the American Academy of Psychiatry*, 39(2), pp. 250-254.
- First, M. B. & Frances, A. (2008). Issues for DSM-V: Unintended Consequences of Small Changes: The Case of Paraphilias. *American Journal of Psychiatry*, 165(10), pp. 1240-1241.
- Fombrun, C. J. & Van Riel, C. B. M. (2004). *Reputatiemanagement*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Gijs, L., Gianotten, W., Vanwesenbeeck, I., & Weijenborg, P. (2006). *Seksuologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Green, R. (2002). Is Pedophilia a Mental Disorder? *Archives of Sexual Behavior*, 31(6), pp. 467-471.
- Goethals, J., Hutsebaut, F., & Vervaeke, G. (2005). *Gerechtelijke Geestelijke Gezondheidszorg: Wetenschap, Beleid en Praktijk*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Hanson, R. K., & Bussière, M. T. (1998). Predicting Relapse : A Meta-Analysis of Sexual Offender Recidivism Studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), pp. 348-362.
- Hanson, R. K., & Morton-Bourgon, K. E. (2005). The Characteristics of Persistent Sexual Offenders : A Meta-Analysis of Recidivism Studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6). pp. 1154-1163.
- Hellemans, F. (1996). *Mediatisering en literatuur. Een moderne mediavergelijkende literatuurgeschiedenis*. Leuven: Acco.
- Hodgetts, D. & Rua, M. (2008). Media and Community Anxieties about Men's Interactions with Children. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 18, pp. 527-542.
- Houser, R. (1998). *Counseling and Educational Research: Evaluation and Application*. California: Sage Publications, Inc.
- Humblet, J. (2007). *De oorverdovende stilte. Omtrent pedofilie: het gepolariseerde debat voorbij*. Antwerpen – Apeldoorn: Garant.
- Hunter, J. (2008). The Political Use and Abuse of the "Pedophile". *Journal of Homosexuality*, 55(3), pp. 350-387.
- Kalmbach, K. C. (2008). Review of: Pedophilia and Sexual offending Against Children: Theory, Assessment, and Intervention. *Journal of Forensic Sciences*, 53(5), pp. 1231-1232.

- Kernsmith, P. D., Craun, S. W., & Foster, J. F. (2009). Public Attitudes toward Sexual Offenders and Sex Offender Registration. *Journal of Child Sexual Abuse, 18*(3), pp. 290-301.
- Kingston, D. A., Firestone, P., Moulden, H. M., & Bradford, J. M. (2007). The Utility of the Diagnosis of Pedophilia: A Comparison of Various Classification Procedures. *Archives of Sexual Behavior, 36*(2), pp. 423-436.
- Koeck, S., Van Beek, D., & De Doncker, D. (2002). Classificatie van pedoseksuelen en verkrachters. *Tijdschrift voor Seksuologie, 26*, pp. 37-45.
- Laermans, R., Lievens, J., & Waege, H. (2003). *Cultuurkijker. Aanzetten voor cultuuronderzoek in Vlaanderen*. Antwerpen: Uitgeverij De Boek nv.
- Lam, A., Mitchell, J., & Seto, M. C. (2010). Lay Perceptions of Child Pornography Offenders. *Canadian journal of Criminology and Criminal Justice, 52*(2) pp. 173-201.
- Lasher, M. P. & McGrath, R. J. (2012). The Impact of Community Notification on Sex Offender Reintegration: A Quantitative Review of the Research Literature. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 56*(1), pp. 6-28.
- Lave, T. R. (2011). Inevitable Recidivism – The Origin and Centrality of an Urban Legend. Elsevier Ltd.: *International Journal of Law and Psychiatry, 34*(3), pp. 186-194.
- Lievens, J., & Waege, H. (2011). *Participatie in Vlaanderen. Basisgegevens van de Participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco.
- Malón, A. (2012). Pedophilia: A Diagnosis in Search of a Disorder. *Archives of Sexual Behavior, 41*(5), pp. 1083-1097.
- Manenschijn, G. (1998). *Alleen het verbodene lokt. Seksualiteit en moraal in een postmoderne cultuur*. Baarn: Ten Have.
- Mann, R. E., & Hollin, C. R. (2007). Sexual offenders' explanations for their offending. *Journal of Sexual Aggression: An international, interdisciplinary forum for research, theory and practice, 13*(1), pp. 3-9.
- McCartan, K. (2004). 'Here There Be Monsters':The public's perception of paedophiles with particular reference to Belfast and Leicester. *Medicine, Science & the Law, 44*(4), pp. 327-342.
- Mertens, S. (2009). *Burgerschap en democratie in een veranderende wereld*. Gent: Academia Press.

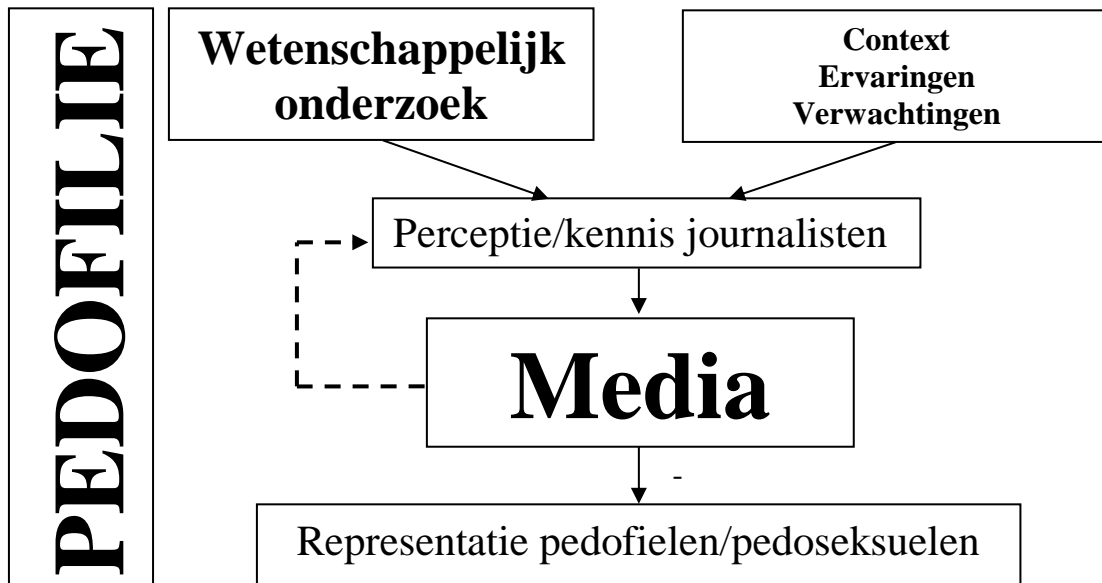

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: an Expanded Sourcebook*. California: Sage Publications, Inc.
- Millon, T., Simonsen, E., Davis, R. D., & Birket-Smith, M. (2002). *Psychopathy : Antisocial, Criminal and Violent Behavior*. New York: The Guilford Press.
- Mizera, S. A. (2011). *From a Dime a Dozen to Priceless*. Pennsylvania: Steve A. Mizera.
- Niveau, G. (2010). Cyber-pedocriminality: Characteristics of a sample of internet child pornography offenders. *Child Abuse & Neglect* 34(8), pp. 570-575.
- O'Donohue, W., Regev, L. G., & Hagstrom, A. (2000). Problems with the DSM-IV Diagnosis of Pedophilia. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12(2), pp. 95-105.
- Prescott, J. J. & Rockoff, J. E. (2011). Do Sex Offender Registration and Notification Laws Affect Criminal Behavior? *Journal of Law and Economics*, 54(1), pp. 161-206.
- Robbins, S. P. (2006). *Gedrag in organisaties*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Saeys, F. & Verstraeten, H. (2005). *De media in maatschappelijk perspectief*. Gent: Academia Press Wetenschappelijke Uitgeverij.
- Schroevens, S. (2006). *Omgang met de media*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Seto, M. C., Cantor, J. M., & Blanchard, R. (2006). Child Pornography Offenses are a Valid Diagnostic Indicator of Pedophilia. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(3), pp. 610-615.
- Silverman, D. (2010). *Doing qualitative research*. London: Sage Publications, Inc.
- Strassberg, D. S., Eastvold, A., Kenney, J. W., & Suchy, Y. (2012). Psychopathy among pedophilic and nonpedophilic child molesters. *Child Abuse & Neglect*, 36(4), pp. 379-382.
- Studer, L. H., & Aylwin, A. S. (2006). Pedophilia: The problem with diagnosis and limitations of CBT in treatment. *Medical Hypotheses*, 67(4), pp. 774-781.
- Suchy, Y., Whittaker, J. W., Strassberg, D. S., & Eastvold, A. (2009). Neurocognitive differences between pedophilic and nonpedophilic child molesters. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 15(2), pp. 248-257.
- 't Hart, A. C. (2001). *Hier gelden wetten! Over strafrecht, Openbaar Ministerie en multiculturalisme*. Arnhem: Gouda Quint.
- Tewksbury, R. & Jennings, W. G. (2010). Assessing the Impact of Sex Offender Registration and Community Notification on Sex-offending Trajectories. *Criminal Justice and Behavior*, 37(5), pp. 570-582.

- Trotter, P. B. (2010). The influence of parental romantic relationships on college students' attitudes about romantic relationships. *College Student Journal*, 44(1), pp. 71-83.
- Tubex, H. (2002). De juridische en strafrechtelijke bemoeienis met plegers van seksueel geweld/misbruik: een overzicht van de Belgische en Nederlandse situatie. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 26, pp. 105-114.
- Van Bauwel, S., Van Damme, E., & Verstraeten, H. (2010). *Diverse mediawerelden*. Gent: Academia Press.
- Van der Ploeg, J., & De Groot, J. (2010). *Kindermishandeling: een complex probleem*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.
- Van Koppen, P. J., Hessing, D. J., Merckelbach, H. L. G. J., & Crombag, H. F. M. (2002). *Het Recht van Binnen: Psychologie van het Recht*. Deventer: Kluwer.
- Van Ree, F. (2001). *Pedofilie: een controversiële kwestie: analyse van een maatschappelijk vraagstuk*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Walravens, G., Vanhoeck, K., Van Canegem, F., & Opsteyn, J. (2006). *Zeg het aan (n)iemand. Therapie voor plegers van zedenfeiten*. Leuven: Acco.
- Ward, T. & Beech, A. (2006). An integrated theory of sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 11, pp. 44-63.
- Ward, T. & Siegert, R. J. (2002). Toward a comprehensive theory of child sexual abuse: A theory knitting perspective. *Psychology, Crime & Law*, 8(4), pp. 319-351.
- Weaver, D. H. & Willnat, L. (2012). *The global journalist in the 21st century*. New York: Routledge.
- Wester, F. (2006). *Inhoudsanalyse: theorie en praktijk*. Gent: Kluwer.
- Willis, G. M., & Grace, R. C. (2009). Assessment of Community Reintegration Planning for Sex Offenders: Poor Planning predicts Recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 36(5), pp. 494-512.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative Research from Start to Finish*. New York: The Guilford Press.
- Zimbardo, P. G., Weber, A. L., & Johnson, R. L. (2007). *Psychologie: de essentie*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.

Bijlagen

Bijlage 1: Conceptueel kader

Figuur 1: conceptueel schema

Bijlage 2: Steekproefmatrix

Journalist			Krant/televisiekanaal						
Ervaring	Leeftijd	Geslacht	HLN	NB	DS	DM	De Tijd	VRT	VTM
Veel	Verslaggeving voor Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving vanaf Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving na Dutroux	Man							
		Vrouw							
Weinig	Verslaggeving voor Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving vanaf Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving na Dutroux	Man							
		Vrouw							
Geen	Verslaggeving voor Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving vanaf Dutroux	Man							
		Vrouw							
	Verslaggeving na Dutroux	Man							
		Vrouw							

Tabel 1: Steekproefmatrix

Bijlage 3: Gestandaardiseerde interviewleidraad met wetenschappelijke ondersteuning

Introductie

Ik ben Karen Van Lokeren en zit in mijn laatste jaar Criminologie. Het komende uur zal ik uw perceptie over pedofilie en pedoseksualiteit bevragen. Uw mening hierover is voor mij van groot belang, aangezien ik voor mijn meesterproef probeer na te gaan in welke mate deze invloed heeft op de inhoud van de media over pedofilie en pedoseksualiteit. Dit wou ik onderzoeken vanuit een nieuwe invalshoek in de onderzoekswereld, waardoor ik onder andere bij u terecht kwam. Ik wil u dan ook op voorhand al hartelijk danken voor uw medewerking. Indien u akkoord bent, zal ik een opname maken van het interview, die enkel zal gebruikt worden voor de transcriptie van het interview. Op die manier kan ik de gegevens het meest waarheidsgetrouw verwerken. Verder wil ik nog vermelden dat uw gegevens volledig anoniem verwerkt zullen worden en eventueel gebruikte citaten uit het interview in geen geval zullen gelinkt worden aan uw naam, tenzij u mij hiervoor de toestemming geeft.

Vragen	Motivatie
Wat is uw ervaring in de verslaggeving met betrekking tot pedofilie en pedoseksualiteit? (hoeveel artikels/andere werken geschreven? Over welke zaken juist geschreven? Vanaf wanneer erover beginnen schrijven?)	Nagaan in welke mate hij/zij er op professioneel vlak al in contact mee gekomen is. Op die manier later kijken of er een onderscheid in perceptie is tussen journalisten met en zonder ervaring inzake het thema.
Algemene perceptie	
Wat is het eerste dat in u opkomt als u het woord 'pedofilie' en 'pedoseksualiteit' hoort?	Zo algemeen mogelijke beginvraag om eerste indruk na te gaan en elke vorm van suggestiviteit te vermijden.
Wat voor een persoon stelt u zich voor bij de benaming 'pedofiel'? En bij de benaming 'pedoseksueel'?	Nagaan of de gestelde mythes over pedofielen en pedoseksuelen in de literatuur ook bij journalisten leven (mannen, traumatiserende kindermisbruikers, recidivisten) (Van Ree, 2001; Hunter, 2008).
Welke daden en/of gedachten (motieven) maken een persoon tot pedofiel/pedoseksueel? (<i>"liefde voor kinderen"</i> , <i>pornografie bekijken vs. kindermisbruik, lustbevrediging</i>)	In welke mate hebben ze kennis van de wetenschappelijke visie over pedofilie en pedoseksualiteit? Humblet (2007) stelt dat de samenleving pedoseksualiteit immers als vanzelf met pedofilie associeert.
Wat is volgens u het heersende maatschappijbeeld over deze personen? Waar komt dit beeld voornamelijk vandaan volgens u?	De media spelen een zeer belangrijke rol in de perceptievorming over seksualiteit en pedofilie (Trotter, 2010). Nagaan of de

<p>Vindt u dit terecht? Kunt u zich hierin vinden? Waarom (niet)? Indien nee, hoe zou dit veranderd kunnen worden? Kan u, als journalist, hier iets aan veranderen, denkt u? Waarom wel/niet? Hoe zou u dit dan doen?</p> <p>Wat vindt u van de tendens om namen en adressen van pedofielen/pedoseksuelen op een site te registreren? Hoe zou u reageren moest u op zo'n site ontdekken dat er zo iemand in uw straat woont?</p>	<p>journalisten zich hier van bewust zijn en of ze zich er persoonlijk verantwoordelijk voor achten.</p> <p>Nagaan of hun perceptie strookt met hun gedrag. Sociaalwenselijke antwoorden uitsluiten blijft echter onmogelijk.</p>
<p>Bron van kennis (als basis voor de perceptie over iets)</p>	
<p>Waar haalt u uw kennis vandaan als u een artikel over een pedofiel/pedoseksueel schrijft?</p> <p>OF: Waar haalt u uw kennis over pedofilie vandaan? + Moest u opgedragen worden een artikel over pedofilie te schrijven, denkt u dan bijkomende informatie nodig te hebben? Waar zou u deze dan halen?</p>	<p>Verwachtingen over iets worden gevormd door persoonlijke ervaringen, leren en motivatie (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 38). Men zal zaken meteen etiketteren volgens de context waarin men denkt dat deze zich bevinden en deze perceptie van de context wordt bepaald door wat men ervan aangeleerd heeft gekregen (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 43).</p>
<p>Waar halen mensen in het algemeen hun kennis over pedofilie en pedoseksualiteit vandaan?</p>	<p>Zie vorige motivatie + De media spelen een onmiskenbare rol in de perceptievorming over seksualiteit en pedofilie (Trotter, 2010)</p>
<p>Bent u al eens persoonlijk in contact gekomen met pedofielen/pedoseksuelen (interview, familie, ...)? Op welke manier? Wat zijn uw ervaringen daarmee? In welke mate bepaalt dit uw beeld over pedofilie/pedoseksualiteit volgens u?</p>	<p>Verwachtingen over iets worden gevormd door persoonlijke ervaringen, leren en motivatie (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 38)</p>
<p>Hoe werd er in uw kindertijd met pedofielen/pedoseksuelen omgegaan? Op welke wijze is uw visie over pedofilie/pedoseksualiteit veranderd doorheen de jaren? Hoe komt dit denkt u?</p>	<p>Men zal zaken meteen etiketteren volgens de context waarin men denkt dat deze zich bevinden en deze perceptie van de context wordt bepaald door wat men ervan aangeleerd heeft gekregen (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 43).</p>
<p>Wat zou uw eerste reactie/gedachte zijn moest er een volwassen man een kind knuffelen ervan uitgaande dat dit zijn eigen kind is? En ervan uitgaande dat dit niet zijn eigen kind is?</p>	<p>Iemands perceptie wordt beïnvloed door de context waarin zich iets bevindt en de verwachtingen die men erover koestert (Zimbardo, Weber & Johnson, 2007, p. 42).</p>
<p>Verslaggeving over pedofilie</p>	
<p>Op welke wijze brengt u verslag uit over het onderwerp? Wat is voor u belangrijk om te melden, wat niet? Wat wilt u bereiken met uw artikels? (indien men (nog) geen artikels geschreven heeft over de materie, vragen op welke wijze ze erover zouden schrijven)</p>	<p>Nagaan of hun perceptie over pedofilie en pedoseksualiteit strookt met hetgeen ze erover schrijven. Volgens verscheidene bronnen schrijven journalisten vooral over "kindermisbruikers" die handelen zonder liefde voor het kind, maar dezen worden wel</p>

	benoemd als pedofielen (Walravens, Vanhoeck, Van Canegem & Opsteyn, 2006, p. 51).
<i>Indien van toepassing:</i> Op welke wijze is uw schrijfstijl over pedofilie/pedoseksualiteit veranderd doorheen de jaren? Wat is de oorzaak hiervan denkt u?	Laten ook journalisten zich leiden door de maatschappelijke tendensen? Cf. onderstaande motivatie mbt Dutroux.
Vindt u dat er over het algemeen een goede verslaggeving is over pedofilie/pedoseksualiteit (zowel op tv als in kranten en tijdschriften)? Wat zou u eraan veranderen? Is deze verslaggeving veranderd ten opzichte van voor het Dutroux-tijdperk? In welke zin?	De zaak Dutroux heeft geleid tot een overwegend negatief emotionele sfeer in de berichtgeving over seksuele delinquentie ten opzichte van kinderen (Koeck, Van Beek & De Doncker, 2002, p. 37).
Hoe groot is de invloed van de media op de perceptie van de burgers over pedofilie/pedoseksualiteit in uw ogen? Is dit positief of negatief? Waarom?	De media spelen een onmiskenbare rol in de perceptievorming over seksualiteit en pedofilie (Trotter, 2010)
Demografische gegevens	
Geslacht, leeftijd, opleiding, welke krant?	Treden er verschillen op tussen de journalisten rekening houdend met hun demografische gegevens?

Bijlage 4: Codeboom interviews

Algemene perceptie	Pedofilie	Wat in eerste en tweede instantie bij de journalisten opkomt als ze het woord pedofilie horen
	Pedoseksualiteit	Wat in eerste en tweede instantie bij de journalisten opkomt als ze het woord pedoseksualiteit horen
	Profiel	Wat voor een persoon de journalisten zich bij een pedofiel/pedoseksueel voorstellen
	Daden/gedachten	Welke daden/gedachten iemand tot pedofiel maken volgens de journalisten
	Maatschappijbeeld	Wat volgens de journalisten het heersende maatschappijbeeld is, waar dit vandaan komt en indien nodig hoe dit veranderd zou kunnen worden
	Registratie	Wat de journalisten vinden van het idee om de namen en adressen van pedofielen te registreren
	Straat	Hoe de journalisten zouden reageren moest er een pedofiel in hun straat komen wonen
Bron van kennis	Eigen kennis	Waar de journalisten hun eigen kennis vandaan halen over pedofilie
	Kennis van mensen	Waar andere mensen hun kennis over pedofilie vandaan halen volgens de journalisten
	Contact	Of de journalisten al persoonlijk in contact kwamen met pedofielen
	Kindertijd	Hoe men in hun kindertijd met pedofilie omging
	Reactie	Hoe de journalisten zouden reageren indien ze op straat een man een kind zien knuffelen er al dan niet van uitgaande dat het zijn eigen kind is

Verslag- geving	Wijze	Indien van toepassing: op welke wijze de journalisten over pedofilie berichten, wat ze belangrijk vinden, wat zeker niet mag vermeld worden, wat het doel van hun berichtgeving is
	Verandering	Indien van toepassing: of hun wijze van verslaggeven veranderd is doorheen de jaren
	Algemeen	Wat de journalisten vinden van de berichtgeving over pedofilie in het algemeen
	Verandering	Of deze berichtgeving volgens de journalisten veranderd is doorheen de jaren (cf. voor, tijdens en na Dutroux)
	Invloed media	Wat volgens de journalisten de invloed van de media is op de perceptie van de burgers over pedofilie
Bijkomend	Extra	Of de journalisten nog relevante extra informatie vermeldden doorheen het interview
	Dutroux	Wat de perceptie van de journalisten is over Dutroux

Bijlage 5: Codeboom artikels/nieuwsitems

Voorstelling pedofielen	Woordgebruik	Met welke bewoordingen pedofielen voorgesteld worden
	Emotionaliteit	Suggestiviteit van het artikel, interpretaties door de schrijver
Voorstelling pedofilie in relatie tot Dutroux	Voor/tijdens D.	Hoe pedofilie voorgesteld werd vóór/tijdens de zaak Dutroux
	Na D.	Hoe pedofilie voorgesteld wordt na Dutroux
	Bronnen van kennis	Welke bronnen letterlijk geciteerd worden in het artikel